Fikret Otyam

Şu Bizim Gazipaşa

ve

İsmet Paşalı Yıllar

Anı/Röportaj

ADAM

FİKRET OTYAM
ŞU BİZİM GAZİPAŞA VE İSMET PAŞALI YILLAR
ADAM

Fikret Otyam

●

Şu Bizim Gazipaşa
ve
İsmet Paşalı Yıllar

©
Bu kitabın bütün hakları
ADAM YAYINCILIK A.Ş.'nindir

Birinci Basım: Şubat 1984

Kapak Düzeni: Paul McMillan
İllüstrasyon: Erkal Yavi

182.08.002.351.185

ADAM YAYINCILIK VE MATBAACILIK A.Ş. BÜYÜKDERE CADDESİ, ÜÇYOL MEVKİİ, NO:93 MASLAK, İSTANBUL TÜRKEY
TEL: 169 54 10 (8 hat) TELG: ADAMYAY TELEX: 23790 reda tr

Fikret Otyam

•

Şu Bizim Gazipaşa ve İsmet Paşalı Yıllar

Anı/Röportaj

ADAM

ŞU BİZİM GAZİPAŞA

"Sayın Filiz Ağaya"

ÖNYAZI

Roma İmparatoru Haşmetlu Trajanus, Milattan sonra 117 yılında ordularını sefer eyleyip, başkaldıran Yahudiler'in üzerine gemiyle cenge gider iken hastalandı ve ruhunu yüce Mevlaya teslim edince karaya çıkarıldı ve nâşı buraya yataklandı ol nedenle buraya TRAJANOPOLİS adı verildi.

Ben, merhum emekli eczacı binbaşı Vasıf İbrahim oğlu, Naciye'den olma 1926 Aksaray (Niğde) doğumlu, Cumhuriyet Gazetesi'nden emekli muhabir ve yazar Fikret Otyam, Trajan'ın ölümünden 1861 yıl sonra Trajanopolis'e ayak bastım ve ol yerleri şimdi Otyamonopolis diye adlandırır oldum yaşarken!

Hükümranlığım dört beş yıldır sürmekte ve sıhhatim ve afiyetim yerinde olup, uzun bir yazıyı daktiloyla yazmak üzre 1982 yılı Kasım ayının 29 Pazartesi günü masamın başına geçtim.

Niyetimi ve tarihini böylece düştükten sonra, dört yıldır ayrı düştüğüm ve hallarını "yaman meraklandığım", çoğunun yüzünü, adını da elbette bilmediğim ama kadirbilirliklerini, vefalarını adım gibi bildiğim ol sayın okurlarım büyüklerin ellerinden, küçüklerin gözlerinden öper, hepiciğine ferade ferade selam eylerim.

İşbu daktiloya alınacak yazı, Trajanopolis'ten Otyamonopolis'e kadar geçen süreçte olup bitenleri, daha açıkçası bir bölgenin olduğu kadar bir kentin, bir kentin olduğu kadar bu satırların yazarının başına gelenleri hikâye edecektir.

Canlarınıza sağlık, gözlerinize fer dileyerek "Gerçeğe Hû!"

Kahvelerim pişti, gelin
Köpükleri taştı, gelin
İyi günüm dostları
Kötü günüm geçti, gelin!*

(*) Sayın İsmail Bengi'nin bulduğu bir elyazması kitabın kapağına döktürülmüş bir dörtlük.

PANJURLARI AÇMAMLA DONAKALMAM BİR OLDU DAĞ TAŞ CAYIR CAYIR YANIYOR ALEVLER EVİMİZE HIŞIMLA YAKLAŞIYORDU

1.

Panjurları açmamla donakalmam bir oldu.

En yakın komşumuzun Tanrı ve 1861 yıl önce buralara gömülen 13. Roma İmparatoru Trajanus'un mezarının olduğu dağ bayır ve kale kalıntısı, yani taşlar, yani başta yabanıl zeytin ağaçları, yani tüm ağaçlar, yani tüm otlar, yani devedikenleri, yani pıtraklar, yani fundalıklar, yani tüm börtü-böcek, yani akrepler, yani yılanlar, yani çıyanlar, yani doğada ne varsa, yani hepsi ama hepsi çatır çatır yanıyordu korkunç alevler ve çatırtılarla!

Dumanlar ve alevler arasından, güneş Torosların ardından ilk ışınlarını salanda ötmeye başlayan keklikleri de görüyordum can havliyle uçan ve taşlar gibi düşen al gökyüzünden! Alevler onbeş yirmi metre yaklaşmıştı kümese ve kümesin sakinleri hâlâ uyku-daydılar.

Sabaha karşı yağmur sesiyle uyanmıştım. Zaar buraya Ağustos ayında da yağmur yağıyor dedim, ellerimi başımın altına koyup bir süre dinledim o tatlı yağmur sesini. İşte mutluluk budur zaar diyordum, kafa dinlemek doğayla baş başa olmak, bu cennet doğanın tadını çıkarmak. Emekliliğimi böyle düşlemiş ve işte gerçekleştirmiştim. Toprak... Toprak nasıl da güzel kokuyordur kimbilir? Toprağı miskler gibi kokutan yağmuru daha yakından görmek, toprağın kokusunu temiz havaya hasret ciğerlerime

doldurmak için kalkıp açmıştım panjurları ve dehşetler içinde, işte o anda kalakalmıştım! Kırmızı bir gündüzdü, en küçük puntolu yazı bile okunabilen!

Korkunç alevler, arşa yükselen o korkunç alevler, yerden yerden de çatırdı ve patırtılarla ve hışımla üç ay önce bitirip göçtüğümüz, otuz yılın alın teriyle ve hakettiğim tazminatla ve de üç yüz bin lira da borçlanarak yaptırdığım o ak eve yaklaşıyordu!

Eşim Filiz belki rüyasında yağmur görerek uyuyordu, hafifçe salladım, "Uyanır mısın?" dedim, sıkıntıyla "Neden?" dedi. "...Şey, azıcık yanıyoruz da!"

Pencereden bakınca dehşetle irkildi, kızıl alevler ak badanaya al al yansıyor, oynaşıyordu biçim biçim! Bir süre seyreyledik, yapacak başka ne ola ki? Bu koca dağ eteğinde ikimiz başımıza boydak yaşıyorduk, ilçe dokuz kilometre uzakta!

"Ben gidip yardım çağırayım" dedi Filiz.

Kısa yoldan gidebilmek için Deliçay'ı geçmek gerekirdi ve Deliçay'da su vardı daha, bilene geçit veren ve Filiz arabayla daha sefer eylememişti oradan!

"Geçidi bulabilecek misin?"

"Bir denerim."

Tarif ettim. "Çakılıp kalma suya!"

O, arabayı çalıştırdı ve hızla uzaklaştı.

Kimbilir ne zamandan beri yanıyordu ortalık, demek kimsecikler görmemiş daha, ya daha göremezlerse, ya suyu geçemezse Filiz?

Başucumda duran 7.65 çaplı tabancamı alıp pencerenin önüne geldim.

Sevdiğim meslekdaşım Abdi İpekçi'nin zalim yağlı kurşunla canından edildiği gün, o acılı günde Ankara'daki evimiz ona yakın polis tarafından çevrilmiş, ilgililerin "gördükleri lüzum" üzerine "yakın korunma"ya alınmıştım! Polislerin eşliğinde gidiyordum Cumhuriyet Ankara Bürosuna! Arabanın anahtarını onlar alıyor, onlar çeviriyorlardı kontağı bomba neyim varsa namıma havaya uçmaya ve de adıma! İki haftadan fazla sürmüştü bu ve hayatım kaymıştı! Kendi uçağını kendin yap, kendini kendin koru diyerek tabanca için başvurmuş üç gün sonra da kuşanmıştım! Bu nedenle tabancam vardı ve ilk kez işe yarayacaktı ve tetiğe bastım, bir daha, bir daha, bir daha. Hayır, o soğuk demir parçası ateş

etmiyordu! Mermiler düşüyordu pencereden yere! Yeni bir şarjör takıp tekrarladım, demir mi çelik mi neyse avucumun içinde işlevsizdi!

O anda paniklediğimi iyi anımsıyorum ve koşup şalteri açtım, uzun hortumu arka bahçeye çektim üç çeyreklik borudan gür gür su geliyordu ne ki o anlatımsız alevlere, ateşe bu su, üç yaşındaki bir çocuğun işemesi gibiydi!

Kümesin kapısını açıp tavukları kaderlerine saldım.

Yangında ilk kurtarılacak eşyalarımız hangileri ola ki?

O yıllar yılı dağ bayır dolanıp derlediğim halk türküleri, masallar, tekerlemeler, artık dünyadan göçük nice can dostumun, sevdiklerimin sesleri, sıralar dolusu irili ufaklı bantlar... Yine yılların birikimi fotoğraf, filmlerim, yirmiye yakın kitabım ve ayıptır yazması, kitaplarımın aldığı bir raf dolusu ödül ve belgeleri ki hepsini tıktım çuvallara hızlı çekimli filmler gibi, yığdım havuzun yanına, işim bitmişti!

Ama yine de, ellerimin titrediğini sigaramı yakarken farkettim; oturdum bir taşa, tarifsiz kederler içinde.

Ey yüce Mevlam, ey gök çadırlım! Edeceğin, yapacağın bu muydu?

Otuz yıl çalış çabala, göz nuru alın teri dök, hak et tazminatını, senin bu akrep, çıyan, yılan dolu dağ yamacının dibine dök, sevdiklerinden, dünya nimetlerinden ırak yaşamaya razı ol, sen ise alev tanrıçasını sal üzerime sabah sabah! Yak, kül et her şeyi! Amma hikmetinden sual olunmaz gök çadırlım, hikmetinden sual olunmaz, vardır bir bildiğin, bir takdirin ellaam, elbette senin dediğin olur, bana da Neron gibi seyretmek düşer!

Konuk odasında raflar dolusu kitap, atölyede boyalarım, fırçalarım, bitmiş bitmemiş tablolarım, Filiz'in kilim tezgâhı, dokuduğu kilimler, duvarlarda eş dost tabloları, hangi birini alır çıkarırsın? Çıkarırsan nereye koyarsın, varsın yansın! Yenilerini yaparım, yeniden kurarım kitaplığımı, yılgınlık yok, yılgınlık, umutsuzluk yasak giderek yaklaşan alevlerin rağmına!

Tanrıyla ve kendimle sıkı bir söyleşiye girmişken çaydan yana bir otomobil farı ışıladı, allar içinde mavi bir araba, içim hoşladı, Belediye Başkanı Bekir Akyol indi arabadan gülerek, "Hayırlı sabahlar baba, gazan mübarek olsun!"

Bakındı yöreye, arka tarafa geçti, gülüyordu havuz başındaki

üç çuvala, eliyle bir yokladı, "Gerek yoktu" dedi... "Anamlarda kaldık dün, anam sabah namazına kalkmış, beni uyardı, kalk Bekir'im dedi, gazeteci babanın evi yanıyoru... Ben gideyim, telaşlanma, daha yirmi dakikada gelemez ateş buraya" ve gitti.

Ve kazma, kürek ve tırmık, zakkum ve incir pürleriyle yapılmış demetler, elliye yakın yeni dost yeni can, traktördü, kamyondu, Jawa motosiklet ki dört beş kişi binip gelmiş, bir cihat açıldı ki alevlere yangın tam seyirlik!... Söndürmeye Orman İşletme Müdürü başkanlık ediyor, dallarla pat pat vuruluyor dövülüyor, bir güzel dayak atılıyordu alevlere ateşlere!

Keklikler patır patır dökülüyordu hâlâ, yılanların tıslamaları kulaklarımızda! Bize çaydanlığa çay, fotoğraf makinasına da renkli film koymak düştü, ilk yangın anısını çekmek için!

Yangın ötelerde üç gün üç gece sürdü, koca yeşil, sarı dağ karaya kesilmişti, yarı yanmış ağaçlar korkunçtu ay ışığında...

"Politik değil baba" dediler, "bu mevsim yakarlar buraları gelecek yıla otlar daha iyi çıkar, davar otlatırlar burada!"

"Bu solcu yazarı burada barındırmayacağız, görür gününü yollu lafları kulağıma gelen bazı çarıklı milletvekillerinin marifetlerinin başlangıcı sanmıştım ben de, meğer hayvan işiymiş!

BİR VARMIŞ BİR YOKMUŞ

Ve bir varmış bir yokmuş, yangını uzatmanın, dünya durdukça yaşamanın ve hükmetmenin, kavanozun dibi, daktilonun şeridi yokmuş.

Dünya denen ol evrende bir Roma İmparatorluğu var imiş.

Başı pare pare dumanlı, yazları zümrüt yeşilli, kışları kar beyaz. Torosların Akdeniz namlı deryayı bir kız kucaklar gibi kucakladığı yerde kurulu Klikya nam yere, Roma orduları sefer eyleyip buraları işgal etmişler. Öğrettiler ki MÖ dendi mi bu Milattan Önce'dir evet MÖ 67 yılında atlılarını, nakışlı, süslü püslü arabalarını buraya süren, gemilerinin yelkenlerini ruzigâr ile dolduran Romalılar Klikya'yı da sınırlarına katıp yüzyıllar boyu hükümran olmuşlar ve el elden, dil dilden, göz gözden üstün olduğu için Selçuklu Sultanı Süleyman Şah da cenk edip 1085 de almış onlardan! 18 yıl sonra da İmparator Aleksios Komnenos da Süleyman Şah'tan! Selçuklu takmış kafasını, 17 yıl sonra yallah

edip yeniden ele geçirmiş. Bizans Latinler tarafından fethedildiğinde Selçuklar'dan da Aldobrandini! Selçuklu Sultanı Gıyasettin Keyhüsrev I, kenti ve kaleyi bir güzel kuşatmış, azmetmiş ki burası ele geçirile. Kıbrıs Kralı'nın kumandanı Goutier de Montbéliard, kaleye yardıma koşmuş, koşmuş ama nafile!

Olaylar bu minval üzre sürüp gelir, alınır verilir, verilir alınır, ol yerler nice kişilerin saltanat, ticaret ve sefa yeri olur, gelişir. On yedinci yüzyılın yarısında pirim üstadım Evliya Çelebi ki, kabri nur ola, buraya gelir ve fevkalade över; havası hoş, suyu latif menazarı doyumsuz bu yeri, bir güzel not eder gördüklerini, hanelerini, hanlarını, hamamlarını, kiliselerini, mescitlerini, camilerini, tersanelerini, bağlarını, bahçelerini ve hayvanlarını ve su bentlerini, kutularını tek tek kayıt düşer defterine. Pirî Reis de denizden varıp çizmiştir haritasını Kitab-ı bahrisine, benim kafam kelm'ola?

Ey okuyucu:

Biliyorum yaman meraktasınız, ol yer nere ola? Sözünü ettiğimiz ol yer Doğu Akdeniz'in Anadolu içine geniş bir girintiyle sokulmuş yer, Antalya ve yöreleridir.

Gün olur, burası "Müstakil Antalya Livası" diye anılır ve Cumhuriyetin nimetiyle 1923 yılında Antalya Vilayeti'dir artık, merkezle birlikte on ilçe ve yirmi bucaktan oluşturulan. Bir ilçesi ki Alâiyye'dir, yani Alanya ve Alanya'nın bir bucağı ki o tarihlerde posta ve telgraf merkezi bile olan Eski Pazarcı'dır.

Sözümüz bundan kelli Eski Pazarcı üzerine olacaktır ki aslı amacımız da zaten budur. Çaylar akıp gelir başı pare pare dumanlı Toroslardan ve denize dökülen, Bıçkıcı çayı ki onu bırakalım akadursun, biz, komşum Deliçay'dan söz edelim, adı üstünde, deli; deliren bir çay Deliçay; bahar yağmurları düşende ve Torosların karları eriyende bir azar bir kudurur çağıldar gelir, önüne ne çıkarsa siler süpürür yıkar yedi iklim dört köşeyi; halk bunu gördü mü "selindi" der ve buranın bir adı da ol nedenle Selindi'dir.

Klikya sahilleri eskiden Seltinis adını alır imiş. Roma'nın 13. İmparatoru Trajanus, MS 117 yılında, Yahudiler'in bir başkaldırısını bastırmak üzre gemiyle sefer eylediği sırada ruhunu yüce mevlaya teslim kılanda, gemiden çıkarıp buraya yataklamışlar, gömmüşler yani ve kentin adı bundan kelli TRAJANOPOLİS'tir. Şehir Taşlık Klikya'nın bu bölümüne Selinitis adını verdirir,

Selinus da denir imiş.

Selnitis, Selinus, Selindi, Selinti, zaar bir akrabalığı vardır bunların, ama bunun çözülmesi pek gerekliyse bunu tarihçilere bırakalım,gelelim 1919 yılına ve geçelim Konya yörelerine Delibaş namlı ki, adı üzerinde deli bir başın, Delibaş'ın "İstemezzük"üne bir yol göz atalım, sanki yapacak başka iş kalmamış gibi Mustafa Kemal Paşa Hazretleri ve yandaşları bu delibaşlı herifi naşerifle uğraşır imiş, rivayet olunur ki silahlanan Selindililer de kendi yörelerinde ne kadar Delibaş yanlısı var ise tutup tutup teslim ederlermiş hükümete, yiyecek miyecek yardımı da yaparlar hükümet yanlılarına ve yine rivayet olunur ki, ortalık düze inende, Ertuğrul yatıyla Mersin'den Antalya'ya gider iken, yanındakiler Selindi önlerinde Gazi Mustafa Kemal Paşa Hazretlerine, yani kısaca Gazipaşa'ya, bura halkının yararlarını anlatırlar ve Gazipaşa'da "Öyleyse burasının adı Gazipaşa olsun" buyurur ve buyurduktan sonra ne Eski Pazarcı, ne Selinitis, ne Selinus, ne Selindi, ne Selinti kalır resmen ve alenen Gazipaşa olur burası ve biz de bundan ötürü artık Gazipaşa diyeceğiz.

Ne ki bir Delibaş yanlısı zıpırın bir takım haltlar çevirip, seçimlerde Delibaş yanlısı adayı destekletme çabaları ve aldığı sonuç elbette hoşa gelmez, ol nedenle olacak Gazipaşa, Bıçkıcı çayı sınır olmak üzere bir yarısı Alanya'ya, öte yanı Anamur'a bağlanır iki köy olarak!

Her başa gelen çekilmez, şaşkına dönen halk dilekçe üzerine dilekçe yağdırır, acıklı nameler döşenilir, ricacılar dökülür yollara ve köylükten çıkarılır da Alanya'nın bir bucağı ettirilir ki bu da 1946 yılına kadar sürer. Halkın süreli başvurusu ve ola ki bizzat Gazipaşa'nın adını vermesinden ötürü 1948 Bütçe Yılı başlangıcından geçerli olmak kaydıyla 1947 de yeniden terfi ettirilir ilçeliğe!

Şöyle bir bakarsak o çalkantılı yıllara ve öncelerine ve sonralarına başka örnekler de görürüz, Aksaray Vilayeti de bir siyasal olay nedeniyle 1933 yılında ilçeliğe indirilip Niğde'ye bağlanmış ve hâlâ bağı çözülmemiştir. Kırşehirli Osman Bölükbaşı'na fevkalade kızan Demokrat Parti de hıncını Kırşehir'i ilçe yapmakla çıkarmıştır keza Osman Bölükbaşı'dan!

Nedenlerini, niçinlerini anlatması uzun sürer ki buna ne yerimiz vardır ne de gereği, Gazipaşa ilçesinde Selinus Krallığının kale ve bazı kalıntılarının bulunduğu ol yerde denize nazır,

yanından Deliçay'ın da denize döküldüğü yerde yasalara uygun yarım dönüm araziyi elli bin lira karşılığı almadan önce ilgili tüm bakanlıkların kayıtlarına kuyutlarına bakıp, Ankara'dan da titiz bir inceleme sonucu burasının asla ve kat'a ören sahası olmadığını öğrendikten, arsayı bundan sonra alıp yasal yolları izleyip inşaat ruhsatını evi yapacak Hacı Ali Demirel nam kişinin mektebi mühendisinden çıkmış bir zata işi havale edip ve Cumhuriyet Gazetesi'nden kıdem tazminatına mahsuben çekleri cebime koyup Ankara'ya döndükten üç ay sonra yapımcının işi bırakıp tüydüğü aldığım ilk müjdeli haber oldu Gazipaşa'dan!

Vartolu (kabri nûr ola) Ali Haydar Dikmen nam kişinin oğlu avukat Engin ki Gazipaşa'ya damattır ve bütün sıkıntılarımı yükümlenmiştir, "Biloslular'a vereceğiz, işleri bitti, sen rahat ol," demesiyle rahat olmuşumdur.

Şimdi buraya bir sakız koyalım ve ileri yazılarda birlikte gideceğimiz Bilos köyünden biraz dem vuralım. Bilos ki, Toroslaların bir ucunda taşlık ama elması ünlü bir köy olup, halkı tam saf yürektir.

DEVE!

Bilos taşlık olduğundan ekim alanı dardır ve Biloslular bir gün bakarlar ki tarlada bir acaip yaratık, korkarlar, uzaktan seyredip sonra yavaş yavaş yaklaşırlar cümbür cemaat. Bir acaip yaratık ki yerden alıp gökte yiyor ekinleri, bilemezler ne olduğunu, sonra bir tanesi işi çözümler:

"Ya Adana'nın valisi ya da yüce mevlamın ta kendisi!"

Bilos ol zamanlar Adana Sancağına bağlı imiş... Sonra yalvarırlar o acaip nesneye, "Kendin girdin kendin çık... Kendin girdin kendin çık!"

Evi, işte bu Bilos köyünden ki yeni adı Gürçam'dır, dört köylü yapmaya başladı. Kör Bahattin, Çolak Salih, Duran ve Rasim ustalar ki iki keser, iki mala, bir testere sahibi!

Bahattin ustaya seslendim:

"Diki, şu duvardan altmış beş santim öteye gelecek."

Duran usta eliyle karışladı, "Hura" dedi, Bahattin dama çıkıp aşağı tükürdü, "Hura" dedi!

Metremi alıp ölçtüm, evet tastamam 65 santimdi! Taştan bir

şakul yapıp sarkıttım aşağı, evet tastamam Bahattin ustanın tükürdüğü noktaydı!

Evin yapımı bu minval üzre dama kadar çıktı, iş çatıya geldi, dediler ki:

"Baba biz bu plandan anlamayız ve çatıyı yapamayız!"

Motosiklete binip otelden Behruz Çinici ve Altug Çinici canların yaptırdıkları maketi kapıp geldim, deveyi ilk gördükleri gibi baktılar baktılar sonra dediler:

"Ohooo, hu olaydı ev çoktan bitmişti" ve 1345 kiremiti tarifimle ve bizzat döşedik, ilk yağmurda biz ördek, balık ve insan karışımıydık!

Biloslular B harfinin yerine H harfi kullanıyorlar sadece, "ende endeğine" diyerek üç beş kelimeyle anlaşıyorlardı, lisanlarını öğrenmem zor olmadı, yani şimdi "endeeni bırakıyorum".

Bu, şu demektir:

"Elimdeki yazıyı artık bırakıyorum, yazmayacağım, yarın devam etmek kaydıyla!"

"ANKARA TÜRKİYE'NİN KALBİDİR" NE Kİ ARTIK BİZİM İÇİN ÇOK GERİLERDE KALIYORDU BU VURGUNU OLDUĞUM KENT

Ah, öylesine az olurdu ki sınıfı takıntısız geçtiğim yıllar, ilkokulda! Doğrudan geçmenin bedeli ise o yaz Ankara'ya gönderilmemdir babam meslekdaşı, arkadaşı eczacı Seyit amcalara, Hamamönü'ne.

Sonra 1941 güzünde lise için yollara düşüş, Atatürk Lisesi'ne, ne ki bu, bir tarih öğretmeni yüzünden yedi ay sürecekti!

Nereden nasıl bilebilirdim, bir İstanbullu gazeteci olarak Yedek Subaylık için 1956 yılında Ankara'ya geldiğim zaman bu gelişin tam yirmi üç yıl süreceğini? Bu, ta çocukluğumdan beri vurgun olduğum, Cumhuriyetin allahın bozkırında var ettiği ama şöyle ettiği ama böyle ettiği, zamanla nice kişinin de içine ettiği, tüm bunlara karşın tutkunluğumun sürdüğü Ankara'yı, sevdiklerimi, binlerce yıllık dostlarımı, arkadaşlarımı, her biri üst üste çekilmiş fotoğrafları anımsatan anılarımı, acılarımı, kıvançlarımı artık yaşanması imkânsız o tarifsiz güzel aşkları, her şeyi ama her şeyi 26 Mayıs 1979 saat 12.50 de arabanın kontağını çevirip ardımda bırakacağımı düşümde görsem acep hayra yorar mıydım? Ama gerçekti, arabamızın ardından dökülen suları, yakınlarımızın dolu gözlerini aynen öyle görüyordum dikiz aynasından ve içim bihoş, buruk.

Karayollarının mavi boyalı koca tabelasında Ankara yazıyor, üzeri de bir kırmızı şerit fosforlu ki artık Ankara'nın bittiğini vurguluyordu!

Ve artık yoktu Ankara!... Ankara'dan çıkıp yollara düşmek, yedi iklim dört köşeyi dolanıp yine dönmek yoktu artık, direksiyondaki de Cumhuriyet Gazetesi'nden emekli gazeteci Fikret idi! Ve radyoda bir ezgi:

"Gide gide ben yollarda farıdım."

Kapattım.

Afyon'u geçende yol çatallaşır, dikinesi İzmir'e, sola sapanı Burdur'a götürür adamı ve sola döndüm, karaşerit Burdur'dan Antalya'ya sağılır, Kepez boğazından dolanı dolanı iner çift olarak, eğer kente girmek istemiyorsanız Alanya ya da Mersin göstergesinin yoluna saparsınız çevre yolundan ve yirmi dakika sonra sizi Antalya'nın ilk ilçesi karşılar: Serik. Sonra Manavgat çıkar karşınıza; deniz sağınızdadır ve Alanya, kalesiyle ışılar ve tabela çarpar gözünüze:

"GAZİPAŞA 42 Km"

Güneş, 27 Mayıs 1979 sabahı Gazipaşa'da doğdu üstümüze ve bu bizim ilk güneşimizdi Gazipaşalı olarak, kamyon homurtularla durdu, yarım günde dolan eşya yarım saatte boşaltıldı Bilos köylü ustaların taş, Antalya'nın Gündoğmuş ilçesinin Eskibağ köyünden Hasan ustanın da tahta işlerini yaptığı ak badanalı eve, ustalar anahtarı bırakmışlar kapının deliğine.

1935 nüfus yazımında Alanya ilçesinin Gazipaşa bucağında 426 erkek, 537 kadın sayılmıştır, Bilos köyünde de 90 erkek, 130 kadın. 1970 de Gazipaşa ilçesinde 5226 erkek, 6077 kadın vardır, bucak ve köyleriyle toplam nüfus 25302 dir. İlçeye giriş tabelasında nüfus 8 bin yazılıdır, bu sekiz bine biz de dahildik artık.

Kimi atlı kimi yayan, kimi traktörle kimi kamyonla, kimileri motosikletle, kimileri katırla akın akın geliyorlar "Hoşgeldiniz"e; kucaklarında muz dalları, sepetlerinde mevsim sebzeleri, cingillerde yoğurtlar, sütler, ağızlar, samanlı kutularda yumurtalar, küçük taslarda tereyağlar. Kapları boş vermek töre dışı, hazırlıksızız ve çarşıya ilk inende, lokumdu, bisküviydi, şekerdi, makarnaydı alıyoruz kilolarca. Rahatlıkla bir manav dükkânı açılabilir, muz dallarını asıyoruz tavana ne ki ne ben, ne Filiz sevmiyoruz muzu oldum olası. İki yıl önce toprağa koyduğum beş çamdan üçü boy atmış, yakınımızdaki bir kuyuyu onartmak hemen bir elektrik motoru koymak ilk işimiz oluyor ve kümes ve civcivler ve bir delikanlı utanarak geliyor, elinde bir kutu, içinde bir kedi yavrusu,

adı konuluyor: Yamalı. Sarı, siyah, gri lekeler tıpkı fukara yaması gibi. İlhami Soysal dostun 1970 yılı anısı dişi kurt köpeği Haydut, Engin Karadeniz dostun 1978 anısı erkek kurt Korsan, Kemal Aydar dostun 1979 yılı anısı kahverengi süs köpeği Başka ilk anda özgürlüklerinin tadını çıkarıyorlar, aşıları da yapıldı ne ki kapıdan bir an olsun ayrılmayan kadim dost Haydut ilk başta Belediye Başkanı Bekir Akyol'un, ta İstanbul'dan gelen romancı Kerim Korcan'ın ve daha on iki kişinin baldırlarının tadına bakmaktan geri durmuyor ve şan oluyor ki Gazipaşa'ya, "Gazeteci babanın köpekleri felaket"; ol nedenle çoğu kişi eve gelemiyor hâlâ!

Ve ilk akrebi buluyoruz ak badanalı duvar üzerinde, açık kahverengi, yedi boğumlu! Sonra zaman zaman arkadaş olacağımız karalı bozlu yılanları.. Yamalı büyüyor ve civcivler piliçtir artık, tavuktur ve akrebin baş düşmanıdır, kedidir duman eder yılanı ve gün geliyor Ankara'dan edindiğimiz yılan ve akrep serumlarının kullanma tarihleri doluyor buzdolabında!

Deliçay yetmiş metre sağımızdan, karşımızdaki Akdeniz'e dökülüyor yine, sağ yan ise yüz metre eninde iki kilometre uzunluğunda Hacı Musa kumluğu, plaj. Kent, denizden üç kilometre içerde ol nedenle deniz tertemiz, en düşük ısı 15, en yüksek ısı ise 29 derece, ortalaması ise 19-20 derece oluyor böylelikle. Evimizin olduğu dağın arka yüzü Koru Alanı, 4 kilometrelik bir kumsal, kumu ince ve alabildiğine ıssız, Bıçkıcı çayının oradaki kumsal da yine yüz metre eninde ve üç kilometre uzunluğunda, kumu irmiği andırıyor ne ki bir mayolu erkek ya da kadın görmek olanaksız, dolup taşacağı günler gelirm'ola?

EVE GELEN TEZGÂH

Altı yıl Amerika'da okuyup çalışan, ülkeye döndüğünde de görevi gereği sık sık yurt dışına çıkan Filiz, yeni oyuncağını bir an önce görmek istiyor, bu işin ustası Hatipoğlu'nun işliğine gidiyoruz, pek az işi kalmış, bir kutu koyu meşe boya alıp boyamaya başlıyorum, bu bir alamet kilim tezgâhıdır adı Curfalık, gıcır gıcır akçamdan. Uzun araştırmalardan sonra ıstar, yani halı tezgâhı yerine curfalık kilim tezgâhında karar kılmıştı ve bu işlerden anlayan çoğu yaşlı (bura deyimiyle) "karı"lar buluyoruz, işin püf taraflarını öğretecek, ne ki tezgâh yeni olduğundan sorunu çok,

kücü denilen yeri tam açılmıyor, biz ise bu işin daha ustası "karı"lar arayıp buluyor, eve getiriyor, çalışması, tam çalışması için çareler arıyoruz üç hafta boyu; Filiz hepsinden birşeyler öğreniyor ve sonunda kendi göbeğini kendi kesiyor, iki aya varmadan evin içi elvan elvan renk, biçim biçim nakış doluyor, Malatya'nın Kör Süleymanlı köyünden halis koyun yünleri geliyor çuvalla ve bir gün tutturuyor, "beyaz tiftik yünüm bitti, bir avuç bile olsa razıyım!..."

Dağ, davar sürüleriyle dolu; motosiklete atlayıp vuruyorum sürülerin peşine, beyaz keçileri kovalıyorum, çoban çocuklar feryat figan bağırıp ağlaşıyorlar elinde makas davarları kovalayan adama bakıp!... "Korkman bebeler bir tutam kıl alacağım" ve ilk elime geçen ak keçiden tutam tutam kesiyorum kılları en uzunlarından!

Akev'deki "karı"nın, "yabancı karı"nın dokuduğu kilimleri yaman meraklanan yerli "karı"lar yine akın akın geliyor, inceliyor ve şaşkına dönüyorlar, "A yenge felaket olmuş", felaket ise çok hoş, çok güzel demektir!

Çok seviyorlar, "felaket" buluyorlar ama genç kızların pek hevesi yok, yaşlı "karı"lar ise geleneksel dokumaya devam ediyor. Kadınların kızların hemen hepsi serada, camekânda ve yer fıstığı tarlasında çalışıyor, gelirleri iyi, kim uğraşacak tezgâhta; kamyonla gelen makina işi o rezil, o yakılası kilimlere parayı bastırıp alıyorlar gezgin ve araçları hoparlörlü heriflerden!

Kızların bir başka işi çobanlık, hayvan güderken durmadan dantel işliyorlar ki çeyizlikleridir. Bir genç kız da kitap okuyor; durmadan okuduğu kitaba bakıyorum; Felsefe! Lise son sınıftaymış ve takıntısı varmış, ona çalışıyormuş! Şalvarlı kızlar günü gelende önlüklerini giyip okullarının yollarını tutuyorlar, altı kilometre yol tepenler var ve kışın bile Deliçay'dan geçerek öteki yakaya giderek! Bu yağmurda, fırtınada bile değişmiyor, bebeler el sallıyorlar önceleri,selama duruyorlar,arabayı yanlarında durdurduğunu zamansa kaçıyorlar ama gün geliyor,en has yolcularım bebelerdir, gidiş dönüş 18 kilometre boyunca araba boş kalmıyor, sonra "karı"lar, sonra erkekler, onarıma götürdükleri, onarımdan aldıkları kazmaydı, çapaydı, kürekti, ilaç pompasıydı, yapay gübrelerdi atıyorlar arabaya, artık yolumuzu gözleyenler var; "Gazteci baba şimdi geçer çarşıdan gazetesini, ekmeğini, postadan mektuplarını ve rakısını almaya."

Ve evlerine gelende durduruyorlar. "A komşu hele dur." Biraz sonra ellerinde sepetler, çıkınlar, seradan, camekândan turfanda sebzeler, taze ekmekler. "A komşu, komşu ne yapıyor?" "Komşu curfalıkta takılayıp duruyor!" En çok da buna gülüyorlar, "A komşu yorma karıyı, kilimse gelin alın, bizde çoook, yazık karıya!" Mal almış manavlar gibi giriyorum akeve, istediğin kadar diren, zorla tıkıştırıyorlar arabaya!

Ev yine dolup taşıyor, her bir yanı inceden inceye gözlüyorlar, en çok da alafranga tuvaleti seviyorlar ki, kimileri iki kişi giriyor, kıkırtılar geliyor içerden, sifonun gümbürtüsüyle kıkırtılar artıyor!

En yeni ev armağanı bir çift güvercin yavrusu, daha yem vuramıyorlar, ana gibi besliyoruz ağzımızda çiğneyip ağızlarına veriyoruz ve ilk kanat çırpmaları, bir metre kadar uçmaları ve gün geliyor artık yuvaları kiremitli damdır ne ki kahvaltıya, öğle yemeğine, akşam yemeğine masaya geliyorlar ve bir gün süt beyaz dişinin parçalanmış ölüsünü acıyla görüyoruz. Karalı aklı erkeği alıp kumaş boyasıyla boyadım, güvercin, papağan arası bir kuş oldu, kapıdan kovsak pencereden giriyor, yazı yazarken, resim yaparken ya omuzumda ya tepemde, adı artık "Boyalı"dır, bahçede çapa yaparken de sırtımdadır!

Yargıç gördü çarşıda, "Gözün aydın" dedi, "Savcı takipsizlik kararı verdi!" Sonra öğreniyorum, şikâyetler olmuş eski eserleri tahrip edip ev yaptırdı diye, savcılık soruşturmuş, böyle bir şeyin olmadığına kanaat getirince takipsizlik kararı vermiş.

Ama bir ay sonra aynı savcının karşısındaydım:

"1710 sayılı eski eserleri koruma yasasına muhalefetten" ifade vermeye!

"BEN NE YAPAYIM EMİR YÜKSEK YERDEN ÇOK BASKI VAR ZORUNLUYUM BUNA!"

"Peki sayın savcı, bir ay önce aynı konuda takipsizlik kararını veren siz değil miydiniz?"

"Evet, ama ben ne yapayım, emir yüksek yerden, çok baskı var, zorunluyum buna"dır yanıtı. Bir kağıt uzatıyor, Kültür Bakanı Tevfik Koraltan imzalı, imzanın üzerinde bir de aynı adı soyadını taşıyan lastik damgalı! Savcıya gerçekten baskı yapan ifadelerle dolu, dava açın evi yıkın gibilerine!

Nereden baksan yasa dışı! Suçu yükümlenmiyorum ve bir hafta sonra da dava açılıyor. Öte yandan Valilikten Kaymakamlığa, Belediyeye ardı ardına yazılı emirler evin yıktırılması için, ama hiçbirisi şu yasanın şu maddesi uyarınca denilmeden! Ankara ise bazı çarıklı milletvekilleri Bütçe görüşmelerinde, sadece bu işle uğraşıyor, sözlü sözsüz sorular birbirini izliyor ve Bakan Kültür Bakanlığı Bütçe görüşmelerinde açıklıyor:

"Biz Bakanlık olarak gereken her şeyi yaptık. Adı geçen kişi geçenlerde bana bu çatı altında (ulan ben deli miyim otuz yılımı alın terini tarihi yere dökecek, yasalara saygılıyım) dedi, valilere kaymakamlara gerekli emirler verilmiş, hakkında dava da açılmıştır."

Üç yargıç, iki üç savcı değişti, biz taşındıktan dokuz ay sonra bulunduğumuz bölge birinci sınıf ören sahası ilan edildi, öteleri iki ve üç ve ev yapımı yasak ve ekim yasak ve dikim yasak! Elleri böğürlerinde kalan, aralarında bazı çarıklı milletvekillerinin de

yakınları olan uzak komşular akın akın geliyorlar eve, çarşıda yolumu kesip "Baba n'apacağız, geçimimiz bu, ne ekebiliyoruz ne dikebiliyoruz, sen bilirsin çaresini, aman bir çare," diye yakınıyorlar, "Sizi kim üstüme saldıysa ona gidin o bulsun çaresini," diyorum; ne ki içim elvermiyor "Sayın Başbakan"a, bu işten en çok kendi partidaşlarının zarar gördüğünü uzun bir telgrafla bildiriyorum, gün geliyor "Sayın Başbakan"ın olanlardan "fevkalade" üzüldüğünü, ilgililere "bu soytarılıklara son verilmesini" emrettiğini öğreniyorum, nitekim yedi ay sonra ikinci ve üçüncü dereceli ören sahalarında ekime izin çıkıyor ve iki buçuk yıl sonra aklanıyorum. Ve bir zıpırın aklına uyup beni şikâyet edenler artık "can ciğer dostumdur", bakışlarıyla özür diliyor uzaktaki komşularım.

Ve elimizle diktiğimiz şeftali, erik, kayısı, yeni dünya, asma ilk ürünlerini veriyor ve koca ağaçta bir kayısı! Filiz'le bölüşüyoruz, tadına diyecek yok. Ve tavuklar çoktan geçtiler yumurtaya, yılın on bir ayında yumurtayı eksik etmiyorlar, torunlarıma Ankara'ya salıyorum muzdu, şeftaliydi, sebzeydi ve baklalar boy veriyor, enginarlar dördüncü Murat'ın gürzüne dönüyor. Gelip gidenler, "Baba" diyorlar "Kalenin baklası, nohutu, fasulyesi çok pişek olur, tadı da felakettir. Gerçekten öyle, bir iki saat ıslatma yetiyor ve hemen pişiyor.

Sütün litresi ki on beş lira parasını vermek çok zor, zira almamakta direniyorlar yine de zorluyoruz, beş litreden bir kilo peynir yapıyor Filiz, gelenler eli boş gelmediğinden süthaneye dönüyor ev, süzme yoğurt yapıp asıyoruz bahçeye.

SIYIRTMAÇ

Taze baklayı çok seviyor Gazipaşalılar, keza Ülübü dedikleri börülceyi. Tencere tencere kaynatıp, yemekten sonra özellikle yiyorlar ki adı Sıyırtmaçtır! Bir başka sevdikleri de kışın, dağ köylerinde balla karıştırıp yedikleri Karlambaç. Bunu pekmezle de yapıyorlar.

Zeytin ağacı bol, ilk yıl gelen on sekiz kilo zeytini, Filiz, tarifi üzre işleme koyuyor, suyunu değiştir, taşı bastır derken yeşilli karalı zeytinler giderek kararıyor, gelene gidene naylon torbalar içinde zeytin armağan ediyoruz, arabalarının bagajlarına bahçede

ne varsa o sıralar tıkış tıkış dolduruyoruz ki pek keyifli bir iş. Sonra armağan zeytinlerden utanıp ve usanıp kilosunu elli liradan alıyoruz, kilo başına bir lira tuz parası ekleyince bir kilo zeytin bize 51 liraya maloluyor.

Ve ilk kış... Burada kış, ardı ardına yağan yağmurlardır, bir seferinde de aralıklarla 33 gün yağmur yağdı ve benim de elimin emeği geçen ve tarifim üzerine Biloslular'ın döşediği kiremitlerden sular eve akmaya başladı, artık insan, kurbağa ve ördek arası bir yaratığız, yağmur sularını biriktiriyoruz, arabanın aküsüne, ütüye ve fotoğraf filimlerinin yıkanması için! Deliçay kuduruyor, tepeye çıkıp selin nasıl indiğini gözlüyoruz ve ilçenin dört sandalını sel suları çaydan alıp kudurgan denizin dibine indiriyor, balıkçıların elleri böğürlerinde kalıyor! Barınak olmadığı için balıkçılık gelişmemiş, tutulan balıklar Alanya'ya götürülüyor, ol nedenle denize yüz otuz metre uzaklıktaki evimizde balık az yeniliyor, bizim balık takımları da Deliçay tarafından bir diyarı gurbete salınıyor, balıkçılığımız da böylece noktalanıyor, ama çayın kefallerinin tadına diyecek yok, serpme ağ ile nefsimizi körletiyoruz.

Kışın pek soba yakılmıyor, akşamdan akşama sobalar, ocaklar şöyle bir tüttürülüyor, muz ve sebze sandıkları yapan hızarcılardan, gelip geçerken çuvallara doldurup arabanın arkasına attığımız tahta parçalarına, "Baba, ayıptır, bunlardan para alınmaz" diyorlar, buna karşın bir traktör naylonu ağaç artıkları bize iki bin liraya geliyor ki, yani kış boyu ısınmak bize pahalıya patlıyor, üç ayda iki bin lira!

Saatlerce ya da dakikalarca yağan yağmurdan sonra, sanki bu kadar su bırakmaktan utanan doğa ve yaradan, ardından güneşi patlatıyor, o zaman da yaz gelmiş gibi oluyor ve kışı böyle uğurluyoruz. Bir saat yağmur kış, bir saat güneş yaz, yani kışı böyle gelip geçiyor ve Şubat ortalarında doğa çıldırıyor, yaban nergisleri, sümbülleri patlıyor, ortalık giderek yeşile kesiliyor, yedi kat Toroslar'ın ardından güneş daha bir sevecen çıkıyor, mehtaplı geceler daha bir aydınlık oluyor, kuşlar daha bir yaşamalı ötmeye başlıyor ve Gazipaşa toprakçılarında bir faaliyettir başlıyor.

Gazipaşa'nın üç tepesine çıkarsanız gün batarken ya da çıkarken, cam seraların, naylon seraların alev alev nasıl parıldadığını keyifle gözlersiniz, Gazipaşa bir bakıma Serakent'tir ya da Muzistan. Muz bahçelerinin arasındaki yollardan geçerken, may-

munların hop diye atlayacağını bekler durursunuz ki muz bahçeleri bir başka alemdir.

Ve muz 1945-1946 yıllarında ilkönce Kaladran'da ekilmeye başlandı Gazipaşa'da, doğa uyduğundan ve muz bol para getirdiğinden kısa sürede dağ, taş, bayır, çukur muzluk kesilmiştir, ben saymadım ama sayan ilgililere göre iki yüz doksan beş bin yalak vardır, bir yalakta çoğunluk iki ağaç olduğuna göre beş yüz doksan bin ağaç varsayılıyor. Bu yıl on bir bin sekiz yüz ton ürün bekleniyor. 1982 Kasım ayında pat diye patlayan akıl almaz fırtınada ilgililer yüz elli milyon lira zarar saptadılar. Öyle bir fırtına ki, milletin muzunu yerle bir eden ve bizim arabanın açık antenini ortasından kırıp bize de bin altı yüz lira zarar açan bir esinti!

MUZ'UN ÖYKÜSÜ

Zenginin, kimi yerde orta hallisinin, hatta ve hatta kimi yerde fakirinin yiyip muz nefisini körlettiği Muz'un, midelere nereden gelip indiğine bakalım mı biyol?

"Bak şimdi Turan, istersen işe toprağından başlayalım"

"Başlayalım baba."

"Diyelim ki, yok ya, var sayalım, benim beş yüz metre kare bir yerim var, düzlük, buraya muzluk yapacağım, yani yarım dönüm, ne kadar yalak açılır yarım dönüme?"

"Otuz yalak açılır, normalinden iki fide konur, iyi bakabileceksen üç de konabilir, diyelim altmış fide, seksen fide...

"Yani, diyelim Kasım ayının onbeşinde bana kaç bin liraya çıkar böyle bir muzluk?"

"Baba, bir kere istediği kadar düz olsun toprak, orada devirme yapmak gerekir, en azından seksen santim, yani toprağın altı üstüne gelecek, tüm taşlar ayıklanacak. Dozer de soksan, illa insan eli değecek, bugün yevmiye 1200 lira, rahat üç, dört yüz bin lira devirmeye gider, biliyorsun fide için para pek geçmez, herkes birbirinden alır, ama bazı satanlar var, yüz iki yüz liraya tanesi. Muz fidesini diktikten, muzunu alıncaya kadar geçen süre içinde bu otuz, otuz beş yalağa iki kamyon yani seksen'doksan bin liralık da koyun gübresi gerekir, hatta yüz bin. Suya gelince eğer su basacak motor kiralıksa, saatini iki yüz üç yüzden aşağı sulamaz-

lar, diyelim bu da üç bin lira tutar."

"Diyelim muzum oldu, bahçede ağaçta satmayıp tüccara, İstanbul'a hale göndereceğim, sandığa kendim koyacağım, buradan başlayalım masraflara, diyelim sandık kaç para?"

"Sandığın bugünki fiyatı iki yüz yirmi lira, şöyle diyelim, bunun sarma kâğıdı var, çakmaya çivisi var, ortalama kilo başına elli lira biner masraf yani yüzde yirmi masraftır, bir sandık, muzuna göre yirmi beş ile otuz beş arasındadır, fazla sıkıştırmadan kapatırsan yirmi sekiz, otuz kilodur, bir sandığa kim ne derse desin iyi bir bahçeden bir dal, bir çeyrek girer, diyelim ki bir bahçede elli tane dal varsa bunun iki tanesinden bir dalından iki sandık olur."

"Yani ben bunu yeşil gönderiyorum, nakliyeye ne vereceğim yani bir sandığına?"

"Geçen sene iki yüz liraydı (1981) bu sene zannediyorum ya iki yüz on beş ya da iki yüz yirmi"

"Yani şimdi İstanbul haline gitti, yeşil, oradaki komisyoncuların dediklerine göre beklemede iki üç kilo kadar fire veriyormuş..."

"Şimdi ben dört beş yıldır muzu, muzculuğu öğrendim, zahmetini, çilesini parasal, bedensel, hepsine tanık oldum, oluyorum, bana kısaca şunu söyle, bunun kaymağını kim yiyor, kazığını kim yiyor, bana bu gerek."

Şöyle diyelim, senin, artıklarını sobada yaktığın muz sandığının bir tanesi tahminen sekiz kilo, dokuz kilo civarındadır, bunu İstanbul'da boş kap olarak on onbir kilo düşüyorlar, yani iki üç kilo muz buradan gidiyor üreticiden, ikinci bir şık, üretici bunu biliyor, diyelim sandık ikiyüz liraysa diyorki bana iki yüz yirmi beş liraya yap sandık, bana on üç kiloluk sandık yap diyor İstanbul'a satılırken on üç kilo daralık bir sandık on bir kilo düşülüyor bu nedenle iki kilo, alan kesime gidiyor, fakat alan kesim buna boş veriyor zaten bunlar ya manav ya da tablacılar, seyyarlar; bunlar getirip dara farklarını alıyor ve kayıpları olmuyor. Üretenin asıl kaybı maliyetin fazlalığından, diyelim ki otuz kilo konacak bir sandıka on iki kilo, bunu altı kiloluk bir sandık da taşır, diyelim ki üç yüz kilo sandık atacak bir kamyon, yani üç bin iki yüz kilo boş kereste götürüyor! Başta en büyük zarar ormanlarımıza, vah ki vah! İkincisi üç yüz sandık atacağına bin sekiz yüz kilo fazla mal götürür o zaman nakliye fiyatı düşecektir, yani kereste yerine muz taşıyacak, şimdi bunun tersi oluyor üretici aleyhine başta. Gelelim

kâğıda, bir kilo kâğıt üç sandığa yetiyor, ardiyelerde tertibatlar zayıf olduğu için yani kalorifer, bu nedenle kâğıt çok gidiyor yani üç yüz lira kâğıt heder oluyor, az sarsak herkese kâr, ardiye düzenli ise bir kilo kâğıtla beş altı sandık paketlenir. Toptancılar ardiye tutmuş, nasıl bir ardiyedir, üretici bunu bilmiyor, bildiği, faturalar geldiği zaman külliyetli bir ardiye masrafını görüyor rakam olarak, fatura diyor ki, ardiye masrafı, taşıma, posta, komisyon % 5 stopaj yazıyor, adam ardiyeyi tutuyor diyelim 1500 sandıklık, ama bu adama on bin sandık gidiyor, ama adam bunu 1500 sandık hesabıyla ardiye masrafı yazıyor sana, anlatabildim mi baba? Üstelik satan adam muzun yüzünü bile görmüyor, sadece karpitlemesi sırasında ilgileniyor, yani ihtiyaç olduğu zaman yeşil muzun sarartılması için ki bu da karpit yakılarak sağlanıyor böylece oluyor ilgisi!

Biliyorsun burada havalar iyi, malı sardın kamyon yola çıktı, diyelim Afyon'da don var, eğer kamyon biraz dursa muz hemen donar, ama hareket sırasında etkilenmez, malı donan üreticinin hiçbir güvenliği yoktur, mal dondu mu gitti bir yılın emeği, parası, sigortası yok, bir de İstanbul'un lodosu; lodos olduğu zaman, ardiyedeki tüm mallar karpit yemeden hemen oluyor ve hemen piyasaya dökülüyor, böylelikle fiyat düşüyor..."

"Peki, muzu nasıl ucuza yesinler, var mı bunun bir yolu, zira kilosu üç yüz elli dört yüz lira, dört yüz elli lira malına ve semtine göre, canı çeken nasıl ucuza sağlayabilir bunu?

"Muz yiyecek üç beş aile biraraya gelsin baba, bir sandık alsınlar halden, bölüşsünler aralarında. Çok ucuza gelir, hatta seyyar satıcılar gibi pazarlık götürür, diyelim toptan iki yüz lira, hayır ben yüz seksen vereceğim dersin, pazarlıkla alırsın. Bir sorun da seyyarların sorunu, tüketiciyi kavuran!"

ÇEKİRDEKSİZ NAR OLUR MU? OLUR... BU DA GAZİPAŞA'DA...

Muzun çilesi çoktur. Ve muz, koyun gübresi ve sudan oluşur. Görüntüsü güzel bir ağaçtır, nazlıdır, çocuk gibi bakım ister, yalaklardaki otları sık sık temizlemek gerekir, kök çapaklarını korumak gerekir, suyunu, gübresini zamanında yeterince vermek gerekir. Muzluk yapacağınız yer taşlıksa, kayalıksa hayli masraf gerektirir, dozerler homurtularla çalışır, toprağı hallaç pamuğu gibi atar, ama yine insan emeği gerekir, onlarca insan taşları ayıklar, kimi yerde toprağı tutmak için taş duvar yaptırılır, bu da paradır. Yalaklar açılır, gübre karıştırılır, ilk fideler yerleştirilir, gün gelir yapraklar büyür fil kulağının sivrisi, gün gelir kocaman diyelim bir çiçek, kocaman bir çiçek çıkar yapraklar arasında, buna "doğurma" denir, doğurur ağaç, sonra kulakla duyulan bir ses gelir "çat" diye, o kapalı çiçeğin içinden muz dalı çıkar minicik parmaklı, sonra parmaklar giderek büyür sarkar aşağılara. Tümüne dal, parmakların oluşturduğu bölümlere tarak, taraktaki muzların her birine de parmak denir, parmakların iri, lekesiz, beresiz olması makbuldür, kışa doğru oluşur, soğuklar basarsa naylon ve kağıtlı torbalara sarılır dallar ve günü gelende dallar, özel muz bıçağıyla kesilir ve ilk dikilen fideden muz veren ağaç artık bir işe yaramaz, o görevini yapmıştır, dibinden beş altı piç de vermiştir, bunların en iyisi iki kimi yerde üç tanesi alıkonur diğerleri dikkatli kökten alınır, ilk ana ağaç onları besler ve oldurdu mu onlar da sökülür, acep derim bunlar kağıt sanayiinde

kullanılmaz mı? Onbinlerce, yüzbinlerce, milyonlarca kök ve kuru yapraklar, ne Seka ne meka bu konudaki tüm başvurularımıza lütfen olsun bir yanıt dahi vermemiştir ki insanın içini bu da yakar! Muz çok gıdalıdır, ekmek gibi karın doyurur, sütle karıştırılıp içilende dellendirir adamı, en cılızı en şişman, en sağlıklı eder, eder ama, elin fukarasına ne, üç yüz seksen gram ekmeğin yirmi lira olduğu ülkede en ucuzundan iki yüz liralık muzu kim nasıl yiye?

"Yani baba, Gazipaşa'nın muzu kadar güzel muz bu yörede yoktur, kıyaslaması yapılmıştır, ama başka yerlerin adı çıkmıştır ve onların fiyatları adından olacak fazladır ve Gazipaşa muzudur aslı da ama başka ilçelerin adıyla satılır burada da üreticiye bir kazık atılır, sözümona kalite yönünden!." Ve Gazipaşa halkı, muzu buraya ilk getiren Hasan Peker'in babasına dua eder. İlk muz Anamur'da yetiştirilmiştir. Eşek muzu, yerli muz, bir de Kıbrıs muzu diye de üçe ayrılır, ama en lezzetlisi, yemesi hoş, kokusu latif yerli muzdur. Alanya'nın üretimi buradan fazladır, ama buranın toprağı suyu muza ayrı bir lezzet verir.

Muzda en çok seyyarlar kazanır, arabasını kapan, aldığı muzu neredeyse iki misline satar, ama yüz seksen, iki yüz liralık muz, nasıl olur da manavda dört yüz, dört yüz elliye satılır bunu da kentlerin Belediyeleri hesaplasın, çözümlesin."

KAHVE

Bahçemizde yedi aylık bir Avokado ağacı da var. Şimdi Antalya'nın güney kesimlerinde ülkemizde pek bilinmeyen, ama Antalya'da enstitüsü kurulan Avokado yetiştirilmektedir, neredeyse narenciyenin yerini alacak yakın zamanda Avokado ki, geçen yıl Londra'da bir meyvesi bir Sterline satılan!. Ve Tarım Bakanlığı buralara kahve fidesi dağıtmaktadır, görürüm, görmem, içerim, içmem bu benim sorunum, görülecektir ki yakın zamanda yerli kahve içilecektir Gazipaşa üreticilerinin buna da aklı yatmış, deneme düzeyinde de olsa yüzlerce fide toprağa çoktan konmuştur; tarih düşeyim yıl 1982 dir; beş, altı yılı bekleyelim bundan kelli...

Sayanlara göre, bizim Gazipaşa'da 46450 nar ağacı varmış. Bu rakamın gerçek olduğunu sanmıyorum, zira bahçemizdeki ürün veren dört, çekirdeksiz nar ağacını sayan olmadı dört yıldır!. Toros yaylalarında çok hoş narlar yetiştirilir, makbulü çekirdeksiz

olanıdır. Çekirdekli olmaya çekirdeklidir, ama çekirdeği dişinize zerre değmez, ol nedenle adı çekirdeksizdir ki elimizle toprağa koyduğumuz dört fideden ikisinden yirmiye yakın çekirdeksiz narı 1982'nin Kasım ayında yedik, 1982'de 480 ton nar üretimi gözleniyor ve iki yıldır şeftalimizi bahçemizden yiyoruz; yine sayanlara göre 14500 ağaçtan 98 ton şeftali bekleniyor, bu rakama bizim ağaçlar dahil değildir ve evin çatısını çökertecek kadar gelişen asmadan da iki yıldır üzümünü yiyor, Ankara'ya eşe dosta salıyor ve Filiz'in yaptığı sirkeyi kullanıyoruz ki yörede de 170 hektar bağdan 467 ton üzüm bekleniyor...

Limon, portakal, mandalina, greyfurtlar çiçek açanda ve arılar çiçeklere dolanda insana ayrı bir yaşama kıvancı gelir. 17250 ağaçtan yükselen koku sarar ortalığı ve beklenir ki 275 bin ton ürün gele. Limonların en güzeli her daim üzerinde limonu olan Yediveren'dir ki bahçemizde olan. 39400 portakal ağacından 600 ton, 4200 mandalina ağacından 50 ton, 70.000 zeytin ağacından 500 ton, 6200 armut ağacından 85 ton, 48.000 elma ağacından 660 ton, 24500 keçiboynuzu ağacından 540 ton ürün bekliyor Gazipaşa'lılar ve de tahminen!.

Buranın bir bol ürünü de yerfıstığıdır. 15 bin dönümde yer fıstığı ekimi yapılır üç bin tona yakın ürün alınır. Tüm aileler, çoluk çocuk ekime emek verir, günü gelir tüm insanlar tarlalara dökülür, yediden yetmişe söküme başlar, çarşıya gidip gelişte taze yerfıstığı dallarıyla dolar araba; tazesi yıkanıp kaynatılır ve haşlanmış kestane tadındadır, ne ki fazla yememek gerekir, çok yağlıdır, hazımı zordur ve şişirir karnı kilo aldırır... Bu bereketli topraklarda yani tükürsen tükrükotu çıkartacak topraklarda 3707 hektar, buğday ekim alanıdır 7414 ton ürün veren!. 600 ton karpuz, 220 hektarda 1510 ton domates, 210 hektarda 3 bin ton kabak, 108 hektarda 8640 ton salatalık Gazipaşa'nın ana gelirini sağlar.

Ve Gazipaşa denen ol şehirde 15 Kasım 1982 de lokantaya girende fiyat listesine bir dem göz atanda şunlar okunur:

Çorbalar 200 gr 40, etsiz kuru ve yaş sebzeler 200 gr 50, etli kuru ve yaş sebzeler 200 gr 55, etli yemekler 150 gr 70, tavuk haşlama 150 gr 100, pirzola 3 kalem 90, karışık ızgara 150 gr 90, şiş kuşbaşı-6 adet 150 gr 90, ızgara köfte 6 adet 90, yeşil salata 30, karışık salata 45, yoğurt 150 gr 35, pilav 150 gr 35, zeytinyağlı yemekler 50, 1 yumurtalı piyaz 55, sade 40, rakı büyük 770 liradır

ve de "Ekmek, yemek fiyatlarına dahil olup ayrıca ekmek parası alınmaz."

SEBZE VE MEYVELER

Taş yerinde ağır olup, 15 Kasım 1982 de sebze pazarında defterime şu notları aldım:

Domates sera 50-60, sovan 20, patates 35, karnıbahar yabancı 70, pırasa 35, havuç yabancı 75, lahana 35, taze fasulya 50, diken kabağı 50, mantar 100, sarımsak 75, kırmızı lahana yabancı 50, salatalık 75, çekirdeksiz nar 50-60, çekirdekli 40-45-50, elma 40-50, limon 40-50, mandalina 50, portakal 40, üzüm 75, ayva yabancı 70, armut yabancı 75, kavun yabancı 30, taze sovan bağı 20, marul 25, turp bağı 25, patlıcan 50-60, ıspanak yabancı 90, dereotu yok, yabancı maydonoz demeti 20 liradır!

Ve yine Gazipaşa denen ol ilçede 12 berber mevcut olup saç sakal 100, sakal 40, saç 50, çocuk saçı kazıma 30, saç kazıma 100, saç yıkama 100 liraya halledilir ve yine ol yerde gayet usta dikimciler vardır ki bu terzi esnafı 26 adettir takım elbiseyi 6-7 bin liraya, tek pantolonu da 600-700 liraya dikip verirler neredeyse günü birlik.

Belediye saymışkim 551 çeşitli meslek erbabı icraii sanat eylemekte 105 nakliyeci, 46 hızarcı, 53 bakkal, 11 kuruyemişçi, 12 briketçi, 9 ayakkabıcı, 16 lokanta, 18 kahve, 54 tamirci, 14 sebzeci, 20 demirci, 6 bakırcı ve kalaycı, 18 inşaat ustası, 25 tuhafiyeci, 4 kırtasiyeci, 5 değirmenci, 5 fotoğrafçı, 6 elektrikçi, 5 eczacı, 3 kasap, 5 yorgancı, 2 plakçı, 2 pamukçu, 1 semerci, 2 otel, 3 fırın, 4 ambarcı, 5 tüccar, 5 hırdavatçı, 3 dişçi, 4 doktor, 2 lastikçi, 5 avukat, 1 matbaa, 1 yağcı, 2 inşaat mühendisi TC Ziraat, TC İş, Türk Ticaret, Garanti ve Halk Bankaları ki yarış içinde; ayrıca 1982 yılında iki milyon gelir bekleyen 1 noter vardır, işleri hayra gide.

İlçede en çok sevdiğimiz yapı PTT'dir. Bu binada en çok sevdiğimiz köşe ise 20 gözlük Posta Kutusu'nun 1 numarasıdır, içindekiler kitaptır, dergidir, mektuptur, telgraftır, havale kâğıdıdır yani eşten dosttan selamdır, yaşama kıvancıdır, hüzündür, acıdır, meraktır, kıvançtır, ol PTT de en iyi haberleşme ve süratli telgraftır. Telefon mu? Telefonlar manyetolu olup 1981 yılında

Bodrum'dan davetli istediğim kişiyi hâlâ beklemekteyim. Alanya' ya bağlıdır. Alanya'nın keyfi elverirse konuşulur şehirlerarası, ya da yıldırım ki üç saat beklediğimiz saptanmıştır! PTT'nin pek sayın genel müdürünün Antalya İli'nin üç ilçesini otomatik telefona ve otomatik uluslararasına bağlama töreni sırasında, ki çağa uygun olarak en hızlı görüşme koşullarının sağlandığı gün, bizim ol garip Gazipaşa'ya iki gün posta bu törenler nedeniyle yapılıp gönderilmemiş, iki yüze yakın telgraf bir gün gecikmeyle aynı gün akıp gelebilmiştir! Ne ki çalışkan fedakâr personeli canınız sıkılmasın diye, çaydı, ayrandı, dondurmaydı, adaçayıydı, kolalı içkilerdi, içtiğiniz sigaraydı sunarlar, gönül alırlar, ki ille PTT'ye gönül koyulmaya... Adı Gazipaşa olan o kentte telefon işi tam bir yüz karası olup, Gazipaşa'ya asla ve kat'a yakışmayan bir zavallılık içinde bu ilçeyi de artık hatırlayacak bir bakana, bir genel müdüre, bir bölge baş müdürüne şiddetle ihtiyacı vardır ki çağdaş uygarlık düzeyine telefonda da yarı otomatik dahi olsa kavuşa ve Alanya'nın zulmünden artık kurtula!

Su ki tonunu 15 liraya verir Belediyemiz, yeni şebekeden gürgür sular akıp gelir, elektrik ise 9.70 ve 11 lira olarak saptanmıştır kilovat saati ki Kepez'den alınmıştır, alınmaktadır dört yıldır. Ne ki ve ne hikmet ki Alanya ışıldarken Gazipaşa karanlıktır; zira yazın sıcaktan, kışın yağmurdan fırtınadan Alanya-Gazipaşa arasında sık sık cereyan kesilir, direkler devrilir, bekle ki yardım gele sekiz on gün karanlığa gömülür; yaşam durur soran olmaz mı acep kim nasıl yapmış bu hattı, olmaz ki bu çile sürüp gelir... Karanlığa gömülmeyen iki evden birisi, motosiklet motorundan yapılma yağlı benzinle işleyen jeneratörle içimizi de ışıtan bizimkidir, TV seyrettiren, su motorunu çalıştıran, aydınlatan!

1972 yılında 2 adet olan TV, bir "Alamancı"nın evinde olan tek renkli hariç 1299'dur. 1982 Ekim ayı sonunda ve kayıtlı 2087 radyodan dünya ile bağlantı kurulur...

540 telefon abonesi "Aloooo" diye bağıradursun, Antalya'dan Adana'ya, Adana'dan Antalya'ya iki posta arabası gelir; ama sürücü o gün postayı vermeyi , bırakmayı unutmuş ne gam, ertesi gün sevinin, ertesi gün üzülün ne gam? Çünkü bu kente Mustafa Kemal Atatürk, yani Gazipaşa adını vermiştir. Gazipaşa olsun diye; ol yere bu revayı görenler hâlâ olduktan kelli Fikret neylesin?

Canınız sıkılırsa varıp gidersiniz bir kahveye, çay en demlisinden 10, kahve en okkalısından 25, Adaçayı 10, ayran 10, limonata ki hilesiz hurdasızdır 10 liradır. Kahvelerde bol bol tavla, pişti, taş oynanır, nargile pek yoktur. 18 kahveye karşın bir Halk Kitaplığı vardır 1968 yılında resmen açılan. Daha önce 12 yıl "gayrı resmi" olarak ışık saçan. Sağ düşünceye ait her türlü imzayı, her türlü imzanın yapıtlarını şıpınadak bulursunuz; insanın aklını durduracak kadar mebzuldür böyle yapıtlar ve Devlet alıp salmıştır zamanın bahrinde ve bu yıl, bebelere kan davasının gereksizliğini hayınlığını anlatan "Kanlı Gömlekler" adlı çocuk romanımı "alınmayacak" eserler arasına sokan kafaların şu anda Ankara'da iş başında olduğu ve yönlendirdiği bir Halk Kitaplığı!

YAZA ÇİZE BAĞIRA ÇAĞIRA YALVARA YAKARA NİHAYET İŞLETİLEBİLEN BİR KURUM: DEVLET HASTANESİ

Her şeyiyle hazır bir yapı: Devlet Hastanesi. Hemşiresi, başhemşiresi, hademesi, ameliyathanesi, en modern ünitelerle bezeli diş bölümü, kaloriferi, personel lojmanlarıyla hazır bir yer Devlet Hastanesi. Ne ki doktoru olmayan, bir türlü doktor atanması yapılamayan, yapılmayan!.. Hastaların Alanya, Antalya yollarında can verdiği Gazipaşa halkının imeceyle yaptırdığı bir yapı..

Doktor atanması için üç kez Ankara'ya bizzat gittiğimiz, Bakanları, bakmayanları, personel başkanlarını ziyaret ettiğimiz, eşi dostu bu iş için koşturduğumuz çabalar ürün vermedi! Doktorlardan birisi razı gelmiş, neden mi? Burayı Gaziosmanpaşa sanmış, Ankara'nın bir semti! Öğrenince olmadığını, vazgeçmiş!

Gün geldi, içten, duygulu bir törene katıldık. Daha önce burada kısa bir süre operatörlük yapan doktorun isteğiyle hastane doktora kavuştu; halkla birlikte kolları sıvadı, hastane baştan boya gözden geçirildi. Antalya Valisinin de çok yakın ilgisiyle işler rayına oturtuldu, hastane işler, işletilir duruma sokuldu, kurbanlar kesildi ve hastane bir kez daha "resmen" açıldı. Hastaneyi işler hale getiren operatör doktor eski görevine alındı! Bir başka operatör atandı, eli çabuk bir kişi.. Gün geldi ünü yayıldı hastanenin Adana'dan, Alanya'dan, Antalya'dan kesilip biçilmeye gelenler oldu! Şimdi bir operatör başhekimi, bir dişçisi, bir eczacısı, bir başhemşiresi, on üç hemşiresi, bir ebesi, iki laboratuvar teknisyeni, bir röntgen teknisyeni, iki ahçısı, bir narkoz

teknisyeni ve yirmi beş tertemiz yatağı olan hastanede 5 Ekim 1981'den 16 Kasım 1982 tarihine kadar elli üç küçük, yüz yetmiş altı büyük ve önemli ameliyat gerçekleştirildi.

Manzarası hoş, suyu latif, ısınması bile yerinde olan hastane lojmanları uzun süredir diğer branştaki doktorları gözleyip duruyor, sayın Sağlık Bakanının acep gözüne çarparm'ola bu yazılar, bu istekler? Kim bilir?

GAZETELER

İlçenin tek gazete bayii de sevdiğim dükkânların başında gelir. Saat on bir sularında Alanya'dan minübüsle gelen paketlerin açılışını gözlemek, konu komşunun gazetelerini almak, bana gelmeyen dergileri, gazete bayii Ahmet beyin yakın gözlüklerini takıp okumak —ki kendi gözlüğümü sık sık evde unuttuğumdan— sundukları demli çayı ardı ardına içmek, sonra fırına gidip dört yüz elli gramlık pasta gibi tava ekmeğini —ki hediyesi 20 liradır— almak, saat on üçe doğru dağıtımı bitmiş postaya kavuşmak için elimi arka kapaktan uzatıp posta kutusu 1'den olanları almak yaşamın en keyifli anlarıdır Gazipaşa'da. Posta kutusunun kapağının anahtarını asla kullanmayız, zira hemen açılır, oysa eli arkadan sokup sac kutunun soğukluğunu duya duya içini karıştırmak, mektup yoksa acaba bir yere sıkışmış mıdır diye elinizi dolaştırmanın da ayrı bir tadı olmaktadır!

PTT karşısındaki bakkal Otçam Hasan'a uğrayıp ısmarladığı çayı yudumlamak, bitişiğindeki kasap Fikri'ye varıp, köpeklere kemik almak ve de kasaba sık sık takılmak yaşamın ayrı bir tadıdır.

Keçimiz boldur, erkeğinin ise tadına doyum olmaz, dişisi, yabancıları perişan eder ki kilosu 300 liradır. Koyun keza, dana 270, Sığır 270, kıyma 320 liradır. En babayiğit işkembeye 50 lira veririm. Sakatat da 300 liradır. Kelle ki çok konuk geleceği zaman sıkı pazarlık sonucu 250 liraya alınır, vurulur tencereye, suyuna çorba, yemek yapılır, etler haşlama ve fırında kekik ve türlü baharatlarla halledilir ve cem'i cümle doyar..

Rivayet olunurkim, erkek kesimliklerin koçları, yani yumurtaları ince bir naylonla, erkek yaratıkta olması gereken yere, dişi koyuna nakledilirmiş ve de erkek diye yutturulurmuş bazı kasaplar-

ca! Bu transplantasyon sonucunu düşünmek bile hoş değil ki bizim Gazipaşa'da böyle organ nakli asla yapılmaz ve üç kasaba takılırım ki en büyük keyfimden birisidir, koçları çekip, "organ nakilli mi?" diye!..

Gün ola ki sık sık başımıza gelir, organı tam davar (burada keçiye davar deniliyor) yoksa kasaplarda kimse dişi davar etini bize vermez, ol nedenle eve dışardan gelen konuk geldi mi biz de et almayız, olan kümesteki horozlardan birisinin başına olur! Kümese girdiğim zaman bana saldıran, bacaklarımı yara bere içinde bırakan horozları bizzat kendim keserim, sevdiklerimi komşum Aslan ağanın işçilerinden birisine ya da vurduğu ördekleri, keklikleri, tuttuğu balıkları tek başına yemek içinden gelmeyen, sık sık bozulan su motorumuzu hemen gelip onaran her işimize koşan Ekrem Usta'ya kestiririm, acıyla da yerim, neyleyim? Çünkü tavuğun altına yumurtaları elimle koymuşumdur, yumurtadan çıt diye çıkışlarını yarım metreden gözlemişim, elimle besleyip büyütmüşümdür, eli varır mı insanın bunu kesmeye, insan çocuğunu keser gibi olur.

HASTALIK

Dört beş yıldır ne yılan soktu, ne akrep ne de hastalandık. Kaza mı? Ara sıra oluyor, en çok da kazma kürek, çapadan su toplayan — ilk anlar — avuçların acısı, diken batması, arı sokması hariç elbette. Ama bir gün kendimi, suyunu boşalttığım, temizlik için hazırlandığım bir metre boyundaki havuza tepeüstü uçtuğumu, kollarımla kafamı garantiye aldığımı ne ki sağ kaburga kemiklerimin üstüne güm diye indiğimi, bir süre dünyanın karardığını, sonra kalkmaya çalıştığımı anımsıyorum. Sesim çıkmıyor ve soluk alamıyor, Filiz'i çağıramıyordum! Sonrasını iyi anımsıyorum, Filiz arabaya atlamış, "karılara" haber vermeye gitmiş, Gelin Anşa'yı alıp gelmişti. Bu can, bu tatlı kadın ki manilerle konuşur, aynı yaşta olmamıza karşın ısrarla elimi öpmüş, çaputa katranı sürmüş, bir güzel mumyalamıştı! Kırık çıkık, bunların acısı, eziklik için ilaç, katran'dır... Üçgün katran tedavisi!. Sonra bir başka tedavi: "Dediler ki petekli bal sarılacak!"

Ve katranlı çaputların çatır çatır sökülmesi!. Sonra ballı çaput-

larla yeniden mumyalanmam! Sonra dayanılmaz bir kaşıntı, sanki pire var petekli balın içinde! Ve iki gün sonra dayanamayıp gerçeği öğrenmek.. Petekli balda oluşmakta olan arılar varmış, bu dayanılmaz, kaçınılmaz işkenceden bir hafta sonra arabaya binebilecek duruma erişince Antalya SSK hastanesinde katransız, petekli balsız bandajlara sarılmak ki bir dünya nimeti olmuştu.

Yara bere, kesik önemli değildir ve tentürdiyot kullanmayız. Balıkçı Hasan Amca'nın tuttuğu, etini köfte için kıyma ettiği, ana kabuğuna yakın yerden kaynatıp elde ettiği denizkaplumbağası' nın yağı en has yara iyi edicidir, ne vardır bu yağda bilemem, bildiğimiz tüm yaraları bir iki gün içinde yok ettiğidir!

Mide bozuklukları, karın ağrıları, ağrılarla ilgili tüm sıkıntılar için de bir kahve şekerine damlattığımız kekik yağıdır, ateşli hastalıklar için toz karabiber bir tutam ve adaçayı içip dinlenmek. Terleyip üşütmekten mütevellit tüm adale ağrıları için doktor balığı sarmak, kekik yağını zeytinyağı eklemesiyle ağrıyan yeri iyi bir uğmak (uğmak ama her daim kekikli pirzola gibi kokmak olmasa) pratik tedavi yöntemlerimiz arasındadır bu en yakın komşumuzun Tanrı olduğu dağ eteğinde!..

BOĞAZ KÖPRÜSÜ

Belediyenin su şebekesi evimize en yakın olarak, Deliçay'ın ötesinden geçer, su, iki elektrik direği arasına gerilmiş bir parmaklık boruyla aşar gelir bize ne ki ilk selde, selin getirdiği kütükler parçalar plastik boruyu ve yapılıncaya kadar susuz kalırız ve o zaman kuyudan işleriz, içinde börtü böcek olmasın diye saldığımız balıklar görevlerini yaparlar; motor, depolara suyu basar, kaynatmakla kaynatmamak arasında fark bulmadığımız için iki yıldır korkmadan içiyoruz. Belediyemizin su işçileri, selin hızını almasıyla sandalla boruya yaklaşıp onarırlar. Boru yapıştırıcı da pek kullanılmaz, ince ince kesilmiş otomobil iç lastiğini sıkıca dolayıp sarmak en iyi yapıştırıcıdan iyidir ki hem de ucuzdur, böylelikle 1964 yılında 467.158, 1969'da 785.657, 1973'de 1.384.389, 1982 yılında 35.136.800 lira bütçesi olan Belediyemize yardımcı oluyoruz. 1983 bütçesi 66.267.040 lira olarak bağlandı ve suyumuz artık Deliçay'da açılan bir buçuk metre derinlikte kalın boruyla bizim tarafa geçiyor yeni şebeke yapımıyla, eğer deliren

Deliçay bunu da alıp Kıbrıs'a doğru savuşmazsa patladı çatladı, yapıştırıldı, eklendi derdi de kalmayacak!

MANDA YOK

Çaylarda derelerde, bataklıklarda, boyunlarına kadar suya gömülmüş mandalar çok güzel fotoğraf verir. Suyumuz, yöremizde de bataklık olmasına karşın hiç bir manda yok burada! Sayım doğru ise 7000 yöresinde koyun, 48.000 kıl keçi, 12.000 sığır, 1150 eşek, 1570 katır ve nesli giderek tükenen deve var imiş 215 adet. Dağ köylerinde traktörün görevini yapar katırlar, iyi de para ediyor ol nedenle at 670 tanedir 1570 katıra karşın!

Baharın, güze kadar yamacımızdaki dağda gezdirilir davar sürüleri; burada doğurmuştur çoğu ve azını bizim Haydut ve Korsan künyeden düşürmüştür ki çobanlar da hiç ses etmemişlerdir zararlarını ödemek önerilerimiz de etkisiz kalmıştır, kimi zaman onlar da bizim ektiğimiz yerleri traşlamışlardır kavundu, karpuzdu, mısırdı şuydu buydu ve gözümüz gibi baktığımız çiçeklerdi bu minval üzre geçinip gidilmektedir kavgasız dövüşsüz!

Kavga dövüş en çok "arazi" nedeniyle oluyor burada. Kadastro çalışmaları iki yıldır sürüyor; sonucunda herkes malını bilecek, tapusunu bilecek. Başlık parasının çok olması, istemlerin çok olmasından da en geçerli yöntem kız kaçırmak, çoğu yerde olduğu gibi; ne ki sonucu tatlıya bağlanıyor. Aileler kısa sürede "kadere razı" geliyorlar, barışılıyor. En azından üçünü dördünü bizler barıştırdık, kimilerinin torunlarını verdik kucaklarına bu kelli torunlar işe yaradı bıngıl bıngıl.

Ama yine de Adliye her zaman dolu.

Evin yapımını yükümlenen kişiyle yapılan sözleşmede işçilerin primlerini de o ödeyecekti, işi bırakıp gitti, sonunu biz getirttik. İlçeye gelen Sigorta Müfettişlerine başvurup ölçüm yaptırdım yasaya göre, ilgililer üç ay sonra ödememiz gereken prim borcunu faizi ve cezasıyla saptadı bir dilekçeyle başvurup bunun taksitle ödenip ödenemeyeceğini sorduk, Antalya'daki ilgililerden ne ki yanıt veren olmadı, yeniden başvurduk yanıt alamadık, yeniden bir dilekçeyle yanıt istedik, aldırış eden olmadı; bu kelli telgrafla yanıt istedik, sonunda geldi "... Şu güne kadar toptan ödeyeceksiniz, Genel Müdürlüğün tamimine göre bu işte taksit yapılmaz!"

Yasadır, boynumuz kıldan incedir karşısında, parayı borç harç denkleştirip banka hesabına yatırdık gününden önce. Ama posta kutusunda bizi bir mahkeme çağrısı bekliyordu! Bize şu tarihe kadar ödeyiniz diye mektup yazarlar, aynı tarihte de dava açması için avukatlarına vermişler!

Tüm belgeler, yazışmalar, makbuzlar, başvurular yüklü halde yargıcın karşısına çıkıp bunları sunanda iyi niyetimizin de karşılığını aldık, "Belgelerinizin bu davayla ilgisi yok, şu sayılı yasanın bu maddesi uyarınca zamanında baş vurmadığınızdan şu kadar para cezası, şu yasanın şu maddesi uyarınca cezanın iki katına çıkarılmasına, şu yasanın bu maddesine göre 1000 lira ceza ödenmesine, şu şu yasanın bu maddesine göre cezanızın indirilmesine neticeten 666 liranın ödenmesine..."

Tüm belgeler elimde kaldı, güldüm. Sayın yargıç da esprisini yaptı:

"Savcılık bunun taksitler halinde ödenmesini sağlar, yavaş yavaş ödersiniz!"

Otuz yıl işçi haklarını savunan, işçilerin sigorta primlerinin çarçur edilmemesini savunan bir gazeteci yazar aynı suçtan 666 lira para cezası ödemeye mahkûm oluyordu böylelikle; acılar hanesine bu da kaydedildi.

33 milyar sigorta pirimi alacaklısı olan idarenin de gücü böylelikle o tarihte 9.700 aylık ödediği bir emeklisinden 19.589 lirayı defaten alıyor, üstelik ödeme tarihinden önce de avukatına dava açtırıyordu!. Peki 33 milyar lira alacağı hangi yiğit "tahsil" edecek, yaman meraklanırım!

CAMEKÂN İNSANLARI

Âşık Veysel, "Agğül seni camekânda görmüşler" derken, Agğül'ü sanırım fotoğraf camekânında gördüğünü vurguluyordu görmeyen gözleriyle!

Tüm Akdeniz sahillerinde olduğu gibi, Gazipaşa insanları da camekân insanıdır bir bakıma. Üç bin beş yüze yakın cam, plastik seradan oluşan ayrı bir dünyadır Gazipaşa. Göz nuru, el emeği, alın teri, nafaka demektir camekân, yediden yetmişe, kadın kız, çoluk çocuk demeden içinde çalışılan.

Babası mapus damındaydı siyasal bir suçlamadan, Ayşe elimizde doğdu, babası altı aylıkken görebildi ilk çocuğu Ayşe'yi, aklanıp çıkmıştı mapus damından. Ayşe, buraların deyimiyle Anşa, canlı bir taş bebek olup çıktı, kirpikleri kaşına vuran, zeytin gözlü, kıvır kıvır saçlı bir kız bebesi.

Anşa kafasını doğrultur oldu, Anşa etrafındakileri tanır oldu, gün geldi Anşa'nın dişleri çıktı, Anşa emeklemeye başladı, Anşa yürüdü, Anşa konuşmaya başladı.. Filiz, Anşa'nın "Piliz ebe"sidir, bense "dede"..

Anşa bez bebekleri çok sever, hepsinin adı sanı vardır. Anşa beşik kurar, uyutur bebeciklerini, anası da ninesi de Anşa'yı uyuturlar ninni ile:

"Uyusun da büyüsün ninni

Eşeğe yalnız binsin ninni
Serada salatalık silsin ninni"

Ayşe, daha eşeğe yalnız binemiyor ama, serada salatalık silmeye başladı türkü çığırarak, ki iki yaşında:

"Anne salatalık toplaacak.. Baba sandık çakacak, Anşa salatalık silecek.."

Yaşam sürüp gider.

Analar, nineler, bebecikleri "hobuşlayıp" giderler camekâna.. Battaniyeye sarılı bebek vurulur sırta, özel dokunmuş kuşaklarla sarılır ki "hobuşlamak"tır bu, tarlaya, camekâna, muzluğa.

Daha önceki nüfus sayımlarında kesin olarak saptanamamıştır Gazipaşa'nın nüfusu, ama 1950'de 1246, 1955'de 1640, 1960'da 2672, 1965'de 3500, 1970'de 5504..... ve son sayımda ise rakam 8.000 küsura vurur olmuştur. Yani "hobuşlanan bebe"ler giderek ve süratle çoğalmaya başlamıştır.

1982 Kasımı'nda 500 metrekarelik bir cam sera 1.300.000 liraya çıkmakta. Çift ekimle iki yılda kendini amorti edebiliyor çalışkan ellerde. Camların % 70'ini Ziraat Bankası karşılıyor, % 30 çiftçi katkısı olarak alınıyor.

Camekânların % 98'i Ziraat Bankası kredisiyle gerçekleşmiş ve 1982 yılı, alınan yerinde kararla bir atılım yılı olmuş, Gazipaşa camlarla daha bir ışılar duruma dönüşmüştür. % 22 faiz ve 3-7 yıllık vadelerle cam seracılık giderek alıp yürümekte. Beri yanda alçak tünel sebzeciliği ve elma bahçesi tesisleri de teşvik edilmekte, bunun için krediler verilmekte.

Seralarda domates, salatalık üretilir çoğunluk. Kabak, alçak tünellere ekilir.

Geldiğimiz 1979 yılında ki Belediye Başkanı Bekir Akyol, uzun uğraşlardan sonra Gazipaşa Sebze Hali'nin temelini attı yandaşlarıyla. Bu, fukara belediyeye olumlu katkılarda bulunacak bir girişimdi, beri yandan Alanya Sebze Hali'nin önemli bir gelirini kısacak. Gün geldi, yapılar ki öyküsü ciltler tutar, yükseldi ve 1981 yılının Aralık ayının 10'unda açıldı. Pırıl pırıl 35 dükkân, kocaman bir alan, bürolar, depolar, sundurmalar, tartılar, yolu asfalt ve beton kaplama ile kente bağlanan elle tutulan gözle görülen bir varlık. İlk sezon 1982 yılının yedinci ayının otuzunda bitti, aynı yılın onuncu ayının yirmisinde yeniden açıldı.

Göz nuru alın teriyle üretilen sebzeler hale taşınır, komisyoncular ürünleri değerlendirir ve yurdun çeşitli yerlerinden gelen alıcılara satılır.

500 Metre kare plastik sera, ağaç ve plastik örtüden oluşur ve örtüler bir mevsim için geçerli olur, yağmur, fırtına, güneş bu örtüleri kısa sürede kullanılmaz duruma sokar. Üretici, plastik örtüyü tüccardan peşin olarak, kilosunu 290 liradan alır ve sık sık zam görür bu mal! Her petrol fiyatı artışta, sera örtüsü plastik de aynı oranda artar! Parası çıkışmayan üretici ise 3 ay vade ile edinir plastik örtüyü bu, 290 lira değil 350-360 lira demektir! 500 metrekarelik bir seraya 22'lik 100 kilo plastik örtü gider. 30 mm lik olursa 120 olur bu rakam. Bir sera için bir kamyon hayvan gübresi gerekir ki bu 50 bin lira demektir. Domatesin tohumunun 10 gramlık paketi yalvar yakar 8500 liradır ki bir seraya on gram yetmektedir. İlaç ve yapay gübre için 20 bin lira ayırmak gerekir. 5-6 bin liralık asma ipi, ısıtmak için 25-30 bin liralık odun kül edilir! Cam seranın ömrü 40 yıl, ağaç seranın ömrü 4-5 yıldır! Bir sera ortalama 3-4 ton domates verir, sera eskidikçe üretim de aynı oranda düşer, toprak eskir, çürür.

Seralarda toprak tahlili yoktur her şey gelişigüzeldir, ekimi, dikimi ve suyu! Bir sezonda ilkin domates, ardından salatalık ekimi yapılır bir plastik sera iyi bakımla 5-6 ton salatalık verir. Domates ağustos ve eylül de konur, ürün aralık ayında hazırdır, sonra şubatın ortalarına doğru salatalık ekilir ve Nisan başlarında ürün vermeye başlar haziran sonuna kadar sürer bu, ve toprak insanın insafa gelmesiyle dinlenmeye bırakılır sözüm ona, çünkü kimileri yeşil gübre için mısır eker, boylar bir metreye varmadan biçilir, parçalanan yapraklar, toprakla karıştırılır, altüst edilir, hayvanın yeşil gıdası da buradan sağlanır.

SÖZÜM ZİRAİ DONATIMADIR...YAŞŞAYIN...

Zirai Donatım Kurumu'nun salatalık tohumunun bir tanesinin fiyatı 31 lira 50 kuruştur, kalitesi iyidir, bir tohum yani bir çekirdek on kiloya yakın salatalık verir. Ne ki bu güzel tohumları üretenler, üreticinin seralarındaki hastalıklara da aynı ilgiyi gösterse makbule geçmez mi sanırsınız? Salatalıklarda özellikle sarıleke başlıyor, benekler oluşuyor ve yapraklar dökülmeye

başlıyor, sararıyor, külleniyor. Domateste ise halk deyimiyle karaleke başlıyor. Sarıleke, mantar hastalıkları, özellikle karaleke sonunda ürün dökülüyor, kabak ve salatalıkta kök hastalığı ise ayrı bir dert. Kök parçaları kuruyunca evlerde suratlar bir karış asılıyor ki bu, nafakanın sekteye uğramasıdır.

YAYLA ZAMANI

Haziran başlangıcında, Mayıs sonunda ilçenin nüfusu azalır. Millet yediden yetmişe Toroslar'daki yaylalara çıkmaya başlar. Temiz hava soğuk su; tüm çabaların yorgunluğunu atmak, dağ havası almak için tırmanmaya başlar, tüm araçlarla. Çoğu esnaf dükkânına kiliti basar, özellikle ihtiyarlar, yaylada canlarına can katar, yayla dönüşü, yeniden evlenecek güçte, yanakları al al olmuş, belleri daha dikleşmiş, yanık suratlarla dönerler tuttuğunu koparmak istercesine, ol nedenle kimilerinin yaşına bakmadan yeni bir "karı" almalarına hiç şaşmayız.

Elvan elvan çiçeklerden arıların derleyip kovanlara bıraktığı, kovanları doldurduğu bal da en geçerli yiyeceklerden. Yaylalar ceviz ağaçlarıyla dolu. Dövülmüş keçiboynuzu ki balı fazla olanlar makbul, yine dövülmüş cevizle karıştırılıp yenilir, kimileri de yine buralarda çok üretilen susamla karıştırıyor, çiğköfte gibi sıkılıyor avuçta ve tadına da doyum olmuyor.

Ne denli temiz hava, bol gıda, iyi su olsa, ölüme daha çare yok, minarelerden verilen bir sela yine bir canın dünya değiştirdiğini acıyla duyurur. Arsasını aldığımız, çok sevdiğim emekli Türkçe öğretmeni "Küçük Hoca"nın nihayet kansere yenildiğini öğrendik. Cenazesi sabahleyin Antalya'dan getirilmişti, öğle namazında kaldırılır dedik, çarşıya inende cenaze ararken yanıtladılar:

"Baba, çoktan yataklandı!"

Yataklamak, gömmektir. Öyle öğle namazı, ikindi namazı yok, iklim koşullarından olacak, ölü hemen "yataklanıyor". Acısı içimizde, elimiz böğrümüzde kaldı...

Sevdiğimiz bir sözcük de "katmak" bu da "koymak" yerine kullanılır.

"Şeker kat", "Su kat.." Ve konuşmada a harfi iki kere tekrarlanıyor:

"Su kaatam mı? Şeker kataam mı?" gibilerine.

Bir başkası da artık bizim de dilimize girdi, "Yemek yer misiniz?" sorusunun karşılığı çoğunluk:

"Yiyesim var"dır. Aynı soru bize de yöneltildiğinde yanıtımız böyle oluyor:

"Yiyesim var."

Yufka ekmeği ıslatılıp yumuşayıncaya kadar un çorbası pişirilir, hazırda bir şey yoksa misk gibi tereyağında yumurta; yoğurt, domates, salatalık, nar, muz, portakal, ev zeytini, sabırlıysanız ossaat kesilen bir tavuk, hemen haşlanır, sonra tereyağında kızartılır, sonra tavuğun suyu dökülür üzerine biraz, sonra yine kırmızı biberli kızarmış tereyağ caz eder tavuk üzerinde, yemek hazırdır. Tüm bunlar, "Yiyesim var"ın yarım saati bulmayan karşılığıdır.

"YILANI ÖLDÜRSELER"

... Yeni deri değiştirmiş anlaşılan. Sırtındaki nakışlar, kilim nakışı kadar güzel, belki ondan da. Kayıverdi ayağımın altından yan taraftaki sebzeleri sularken, ilk anda korktuk karşılıklı. Ertesi günü yine çizmelerimin arasından kaydı, ben ilerliyorum o ilerliyor! Sonra arkadaş olduk. Görünmediği zaman aranır oldum, bir hafta on gün sürdü bu arkadaşlık! Ne ki çapa yaparken elime yakın olması, daha açıkçası çapaya yakın olması, birden karşıma çıkması, yani korkutmasına kızdım, kızgınlık sonucu çapa belinin ortasına indi, öldürdüm yılan arkadaşımı! Üzüldüm sonra, ama neye yarar, iki beden kıvrım kıvrımdı!

Yılanların baş düşmanı karıncalar. Yılanın bedeninde en ufak bir çizik, sıyrık olmayagörsün, karıncalar hemen doluşuyor oraya, bu, yılanın artık yaşamının fazla sürmeyeceğinin resmidir!

... Bu sabah erken kalktım. Gün, Toroslar'ın ardından ilk ışınlarını salarken. Kendi elimle, elimizle diktik bu şeftali ağaçlarını, gözümüz gibi baktık, onlarda bize yumruk yumruk şeftali verdiler. En irilerinden iki tane kopartıp, yıkayıp yedim. Sonra terasa geçip asmaları gözledim, ilk ışınlarda içi belli oluyor üzüm tanelerinin, bir salkım da üzüm.

Güvercinler havuza indiler, ne ki bir türlü yanaşamıyorlar suya, dikkatimi çekti. Havuz ayna gibi, cam gibi. Bir aralık o

camımsı, durgun su kıpırdadı, harelendi sular, bunu kurbağalar yapamazdı ve bir baş çıktı dışarı, boncuk gözlü bir yılan, pırıl pırıl bedenli. Sopayla çıkardım, otların, çiçeklerin arasına akıp gitti!

... O yılan fena dadandı havuza, varsın girsin ama, kediler, köpekler, güvercinler, yabanıl kuşlar havuza gelmez, yaklaşamaz oldular. Sivrisinekler için saldığımız minicik balıklar giderek azalıyor mu ne? Filiz'i çağırıp gösterdim. (Al sana harika bir kilim motifi, bak tam sırtına, baş tarafına.) Biz kovalıyoruz o geliyor, biz kovalıyoruz o geliyor, artık karar verildi ki katli vaciptir! Ama yapamadık, yine kovaladık havuzdan, gitti.. Ertesi günü yine havuzdaydı, aile efradına künyesi yazılmalıydı, yazılmalıydı ama ya öteki hayvanlar, buradan su içenler?

Tüfeği aldım. Çok ötelerde resmi arabalar, resmi bir kalabalık. Ege Ordu ve Sıkıyönetim Komutanı gelecekti, gelmiş, yöreyi inceliyorlar. Tüfek elimde kalakaldı, ama yılan tüm cilveleriyle havuzu karıştırıyor; fırsat bu fırsat deyip bir metreden tetiği çekende, su artezyen gibi yükseldi, çalkalandı ve duruldu, duruldu ya, yılan nerede?

Çiçeklerin arasını aramaya başladık, bulduk sonunda, yedi saçma deliği vardı o nakışlı güzel bedende, bir değnekle alıp, daha yakından incelemek üzere terasa getirirken Yamalı'nın ilk yavrusu, yaman avcı Minnoş'un atlamasıyla kapması bir oldu ve biçilmiş tarlaya kaçmaya başladı, ben de ardından!.. Ayaklarım çıplak, dikenler delirgin batıyor, Minnoş kaçıyor, ben kovalıyorum, arasıra dönüp gelip gelmediğime bakıyor, o zaman konuşuyorum: "Bak Minnoş, tamam.. Bu senin hakkın.. Ama karşıdakilere bak, ya ben evden olursam size kim bakar, Filiz'e kim bakar? Haydut'a, Korsan'a Başka'ya, onca tavuğa, onca sebzeye, çiçeğe? Bırak onu ağzından, bırak ki bu tüfek sesi nedir diyenlere diyelim ki işte şu yılan yüzünden, bunu yersen ki afiyet olsun, ama bunu yersen ben nasıl inandırırım, gel Minnoş, gel gülüm... Gel canım..."

Sonra aldım ağzından yılanı, bir konserve kutusuna koyup sakladım, iki gün ses çıkmayınca Minnoş'a verdim, bu sefer kaçırmadı, bir güzel yedi...

... Bugün çok keyfliyim.

Mayınlar Çiçek Açmaz da bitti nihayet. Son düzeltmelerini yaptım. Şimdi sıra önsözünde. 322 daktilo sayfası tuttu, destanımsı bir Güneydoğu yaşamı, mayınlar, mayınlarda kalanlar ve kurşun

yağmurları.. Dullar.. Yetimler.. Öksüzler ve neden, neden öldürmeli, sevmeli değil?

Yazı masamın bulunduğu atölyenin içi kuş cıvıltılarıyla dolu... Şu Serçe kuşları pek yaman, sanki yuva yapacak başka yer yok koca doğada! Siz tutun, pencereyle, panjur arasına taşıyın otları, yuvalarınızı yapın! Pencereyi açamaz oldum.

Birinci tertip yavrular uçmuştu, bunlar ikinci tertip, yavaşça açtım pencereyi, beş tane yavru, yeni yeni tüylenen... Analar, babalar feryat figan içinde. Bitişik yuvada altı yumurta var. Pencereyi kapattım..

... Bugün öteki kitaba başladım.

Serçe yavrularının üçüncü tertibi çıkmış olmalı, ama neden sesler pek az? Yaman meraktayım, daha uçmamaları gerek. Pencereyi açıp yuvaya elimi soktum, işte bir torunumuz daha! Gagasının etrafı sapsarı daha, ağzını açıyor. Atölye'den Filiz'e gösterdim, sevdim, okşadım ve usulca koydum yerine, pencereyi örttüm.

Bir yazıya başlarken hem çok sigara içer, hem çok sıkıntı çekerim, ilk satırlar önemlidir. Bir sigara daha, bir daha, bir daha. Havuza düştüğümde çekilen röntgen filmine bakan doktor, "Sayın Otyam, bu ciğerleri bir yerden emanet mi aldınız?" sorusunu zaar boşa demedi. İlham sanki Toroslar'ın tepesindeymiş gibi pencereden dışarı bakıyorum ama gördüğüm ilham değil, kemerli pencerenin çıkıntısında kıvrılmış kocaman bir yılan! Derin uykular içinde! Yetti artık, aile iyice yükünü aldı, siz yine ötelerde yaşayın! "Filiz çabuk ver keseri." Aklıma geldi ki keser, kümesin yanında, onarım için bırakmıştım. Çekici aldım, öyle bir vurmalı ki belinin ortasına camı da kırmadan ve eli ısırtmadan! İlk darbe isabetsiz, hemen doğruldu, dilini çıkarıp saldırıya geçti, bir daha bir daha, öyle biçimsiz bir savunma içindeyim ki, eli kaptırmamak bir mucize! Sonra o koca beden kaydı aşağıya..

Elimde maket bıçağı, düştüğü yere indim; kıvranıyor, kıvranmasını tastamam gerçekleştirdikten sonra, karnındaki iki şişkinliği yardım, o canım serçe yavruları çıktı ortaya! Demek bizim güvercin yavruları ardı ardına neden kayboluyor, anlaşıldı!

Evin yöresini iyice kükürtledim. Yılan, kükürt kokusundan nefret eder.

... Av tüfekleri için "ruhsat tezkeresi" işlemlerine nihayet

başlandı. Dosyayı aldım, 250 lira. Tüm işlemleri tamamladım. Ne ki ilgili "Baba" dedi, "Baba, bu fotoğraflar olmaz!" "Neci?" Burada niçin, neden yerine "Neci" deniliyor... "Neci?" "Kravatsız fotoğraflar geçerli değil, genelge var!"

Eve döndüm. Ara Güler'in, Şahin Kaygun'un, İbrahim Demirel'in çektiği nice fotoğrafları elden geçirdim, hepsi kravatsız! Çarşıya inip yeni açılan bir fotoğrafçıya girdim. Üzerimde beyaz ceket var. Beyaz ceketin üzerine orada hazır olan ceketlerden birisini sırtıma geçirdim ve hazır ve üçgen bağlanmış kravatlardan birisini de beyaz cekete! Fotoğraf genelgeye uygun olarak hazırdı, hediyesi 250 lira, 6 adedi.

Muhtarı ara, bul, onaylat...

.... Bugün çok komik bir iş geldi başıma.. Daha süresi var diye biraz ihmalden gelmiştim av tüfeği ruhsat işini. Sonuçlandırmak için gittim, ilgili biraz hoş baktı yüzüme dosyayı uzatanda... "Baba" deyince, anladım işin içinde bir iş olduğunu; sandım ki "peki baba bu vesikalık fotoğraf ama, başın neden ve nasıl olmuş da sağ omuzunun ucuna gelebilmiş?" diyecek.

Dünyanın sekizinci harikası bu fotoğraf, ben olmaya ben asla değilim, evet nasıl bir hünerdir ki kocaman başım, sağ omuzumun ucuna gelebilmiş?

"Baba, şey... Fotoğraflar sakalsız olacak!... Genelge var!...

Eve dönüp Ankara'ya mektup yazdım. Yedi yıl önce çekilmiş, kapkara bıyıklı, kapkara saçlı vesikalık fotoğraflardan yirmi tane ısmarladım! Gerçekten fotoğraflar bizim için çok ama çok önemlidir. Doğarız, fotoğraf.. İlkokula gideriz, fotoğraf.. Ortaokul, lise, üniversite, tapu, diploma, pasaport, noter, mahkeme, ehliyet fotoğraf; kimlik fotoğraf.. Sağlık raporu fotoğraf.. Fotoğraf oğlu fotoğraf.. Acep cihanda bizim kadar fotoğraf düşkünü ulus varm'ola? Nereden bileyim? Kulaklı, gözlü, burunlu fotoğraflar geçersizdir diye bir genelge gelmeden ruhsatın işlemini bitirmem gerek. Bir yılanı tüfekle öldürmek bana bin elli liraya mal oluyor!

Kafamın sağ omuzuna göçürülmüş fotoğrafı duvara astım, insana gülmek yaraşır!

... Kerim Afşar'ı uğurladık. Tanrı razı gelsin Kerim'den. Kerim iyi bir aktör.. Ama iyi aktörlüğünden öte de has bir balıkçı. Yıllardır dinlerdim öyküsünü, deniz ve balıklar üzerine. Gelir gelmez arkadaşın sandalına atladık, o balık yok denilen denizden

dört saat içinde yedi sekiz kilo lagos, kaya lagosu, mercan ve sinarit tuttu... On gün on gece balık yedik, oh be dünya varmış! Namı yayıldı Kerim'in, dört balıkçı şaşkınlık içinde. Yahu biz altı yüz barakati atarız sekiz on kilo balığı zor tutarız, adama bak dört saatte oltayla sekiz on okka balık tutuyor. Hikmeti, Kerim'in Almanya'dan aldığı yapay balıklarda sanan bizimkiler asıldılar ve Kerim çaresiz üç beş tanesini sundu motor parası almayan balıkçı arkadaşlara, ne ki onlar canlı balık niyetine aynı gün kaptırdılar balıklara!

Biz hane halkı, gelen giden tanıdık tanımadık konuklar, tavuklar, kediler on gün on gece iyice balıklandık.

... Dün gece çok keyifli geçti.

Harran'da düğün tablosuna imzamı attım, Feyzullah'ın alt konuk odasında düzmeye çalıştığı bir türküyü dinleyerek.

En sevdiğim halk ozanı Sivaslı Çamşıkı'dan Feyzullah Çınar... Yirmi yıldır dinlerim, yüzlerce barıd doldurdum O'ndan. Yaman meraklanırdım bu koca tahta tavanlı taş duvarlı evde Feyzullah'ın o gür sesi kim bilir nasıl da patlar? Bu gerçekleşti, Ankara'dan gelirken Feyzullah'ı ve elbette sazını da getirdik Gazipaşa'ya. Sesine, sazına, dostluğuna yaman vurgunum Feyzullah'ın, vurgunuz yıllar yılı ki Hazret şu sıralar Ankara Belediyesi Temizlik İşleri'nde görevli çöpçübaşıdır! Bundan beş altı yıl önce Sorbon Üniversitesi'nde Alevilik ve Bektaşilik üzerine bir yıl konferanslar vermesi, örnekler sunması, Fransız Radyo ve Televizyonu'nun nefis bir uzunçalarını çıkarması, akcamını ve mikrofonlarını sık sık O'na açması tıpkı Belçika, Hollanda ve Almanya'da olduğu gibi.. Tüm bunlar Hazret'in Türkiye'nin kalbi Ankara Belediye'sinde çöpçübaşı olmasına elbette engel değildir!...

Neredeyse benim kadar seven bir Gazipaşalı dostumu da çağırdım akşam yemeğine... Feyzullah vuruyordu sazın döşüne döşüne, koca ev çın çın ötüyordu; ev değil sanki bir tapınak olmuştu bu ak badanalı, kahverenkli tahta ev... Ne konu, ne komşu, ne de ne bağırtıyorsunuz şu adamı diyen!. Konuğum ağlıyordu usuldan usula. Onun bir karasevdalı olduğunu öğrenmiştim. Saz susup iş söze dökülende, anlatıyordu yalansız dolansız, içten, candan o onulmaz karasevdasını... Aşktır, başa gelende çekilir, ko dünyanın içine aşksızlığı, sevisizliği yoksa... Üremiyorsa, yaşanmıyorsa neye yarar bu dünya, bu yaşam?

Banda dökülüyor tane tane:

... Nasıl seviyordum o ak horuzumu, tıpkı sevdiğim kız gibi.. Nasıl parlak pırıl pırıldı o ak tüyleri ki eşi menendi yoktu köyümüzde ve de yöremizde, kaçırmadığı dövmediği horoz kalmamış, namı ki yedi iklim dört köşeye ulaşmıştı, ha sevdiğim, ha ak horozum. Kızın anasında hayın bir inat tutturdu vermem de vermem diye, ben yanıyorum Kerem gibi, ne ettik, ne yaptıksa herbişey çaresiz, çaresiz ki çaresiz. Geceleri gizli gizli buluşuyoruz kızla, anlatıyor anasının inadını. Babası verelim demiş, etme eyleme a avrat.. Oysa sadece der, olmaz! Çek vur gavur dölünü, kana bula elini, ama insan insana nasıl kıyar?

Bir gece yakaladı bizi, vurdu belimin ortasına taşı, iki de kızın kafasına çakıştırdı, ben kaçtım, yeni aldığım pabucun tekini bile alamadan!

Devresi gündü baktım, karının elinde benim akhoroz, sıkıştırmış bacaklarının arasına horozum ki eşi menendi yok, beni görünce başladı akhorozumun tüylerini ardı ardına yolmaya, nasıl da yoluyor, gözlerimden kanlı göz yaşları akıyor, o ise ha bire yolar da yolar, horoz bağırır, ak tüyler uçuşuyor mavi gökyüzüne, allı allı, kanrevan!... Cıscıpılak kaldı akhorozum feryat figan, karı bakıyor bana, "Ulan seni de yolacam böyle, düş kızımın peşinden! Düş gavurun dölü, düş." Ve kanrevan akhorozum, tüyler uçuşuyor güneşe doğru aklı, allı, horozsa kanrevan.

Ve sonra Feyzullah usuldan aldı sazı döşüne, vurdu sarı tele:

"İkimiz düşelim Murat suyuna...
Allar mı giydin karalar üstüne?"

Bu karasevdayı iyi bir yazasım var...

BİLOS YENİ ADIYLA GÜRÇAM KÖYÜ ÖYKÜLERLE NARLA CEVİZLE ÜZÜMLE DOLUDUR

Gazipaşa'da en yakından tanıdığım Bilos köylü ustalar oldu. Onlara ait öyküler olduğunu, yakıştırıldığını epey dinledim ve yaşadım da!

Paydos düdüğünü çalıyorum, gülüşüyoruz, ertesi günü neler gerekli ısrarla soruyor, notlar alıyorum. Ne ki ertesi gün, bir saat sonra Kör Bahattin Usta, sıkılarak, "Baba, sekizlik çivi," diyor... "Bak Bahattin Usta, başka ne gerekli?" Yöresine bakıyor, "Yoooook" diyor. Küçük motosiklete atlayıp yola koyuluyorum, on gidiş, on dönüş yirmi kilometre... İki saat sonra sesleniyorlar: "Çimento bitti." Haydi yeniden Gazipaşa, sonra sesleniyorlar: "Kum bitti." Sonra yeniden yollar, yollar, yollar sonra sesleniyorlar: "Baba, kireç de bitti!"

Bir gelişimde ki elli altmış kilometre yapmışımdır bir günde, hiç kimseyi bulamıyorum, alet edavat etrafta! Üç gün! Ara sor, kime, bu Allahın dağında?

İlçede öğreniyorum, Bilos'tan haber gelmiş bizim avukat Engin'in kaynanası Dökme Ana'nın anası ölmüş, bizimkiler de helvaydı, lokumdu, şekerdi, ekmekti alıp köye gitmişler. Dökme Ana'ya başsağlığına gidiyorum, Dökme Ana gülüyor, "Hoşgeldin baba, karnın aç mı?" "Yiyesim var Dökme Ana" ve işi öğreniyorum! Bilos'taki ihtiyar demiş ki, "Bi gelsinler, dünya gözüyle bir daha göreeem." Bu "ısmarlama" ki çağırının adı "ısmarlama"dır, Fatma Ana öldü diye ulaşır bizimkilere, köye varıp bir bakarlar ki doksanlık Fatma Ana odada oturur!

Biloslu ustaların da israrlı "ısmarlama"larına dört yıl sonra ancak "icabet" edip yola koyulduk. Gazipaşa Bilos arası tırmana tırmana 28 kilometredir, arabanın altına vura vura ulaşabildik Bilos'a; bir bayram oldu. Çaylar demlendi, cevizler, narlar, üzümler, bademler, pestiller döküldü tabaklara, iki saat sürdü tanışma faslı.

Konuk olduğumuz evin tuvaleti dışarda. "Salih'in evine" gidiyoruz bu iş için. Salih ki bizim evi yaparken keyifle ünlüyordu:

"Bubbaaa Bubbba, ben de yapaam böyle bir ev Bilos'a, ah ah!..."

Salih yapmış evini, fayans tuvaletli, çiçek gibi iki katlı hem de beton bir ev, köyde namı olan. Sevindik, konukluğumuza tuvalet için de olsa evcek bayram yaptılar.

Vuruluyor yarenliğin gözüne gözüne. Yol; adı yol.. Bir felaket.. Çoğunu da kendi açmışlar, yer yer uçakta hissetmiştik kendimizi... Söz hastalığa dayanıyor, ne yapar insanlar bu allahın dağında, kartal yuvasında bir hastalık olanda?

Doksanlık Fatma Görgülü Ana elhak iyi biliyor bu işleri.. İşte aldığım notlardan birkaç örnek:

"Kel yara (içeri işleyen yaradır), kekik yağı sürülür.

Şarbon: Köpek eniği kulağının kanı sürülecek. Akciğerinin bir parçası pişirilip hastaya yedirilecek ve yarısı yaraya sarılacak. Yara ufaksa Karatepe yaylasında yetişen Göğündürme otu, koyun pisliğiyle pişirilip yaraya sarılacak.

Astım: (Nefes darlığı) Kurt böbreği, böbreğin yağı bolca ızgara yapılacak, ayrıca yağı ufak ufak edilip yutulacak. Kurt böbreği, koyun kuzu böbreğinden daha lezzetli olur baba...

Bademcik: Bademcik kabardı mı, boynun arkası işaretlenir çivinin başı bir güzel ısıtılır ve dağlanır ve bir daha töbe bademcik olmaz. Bu nezleye de iyi gelir, hani demircilerin yaptığı çiviler vayaaa Pörü derler canım, hani iri başlı, işte bununla dağlanır boynun arkası...

Sarılık: Cırlatan otu karpuz şeklinde yapraklı olur, bunun meyvesi taze iken sıkılır suyu alınır hurnuna çekilir ve hurundan sarı bi su gelir hastalık tamam bir defa yeteer baba.

Bi de şey var baba, Harnup'un bir cinsi var Türkücü Boynuzu yani şey canım bildiğimiz cüpcük. Cüpcük ağacının dalının kopan yeri ateşte iyi bi yakılıyoru, iki kaş arasına bastırılıyoru burası tabii

yara oluyoru sarı su çıkıyoru, sarı su sıkınca tedavi oluyoru, pelhis şart, süt ,yoğurt, bal, bakliyat, karahasıl (velhasıl demektir) yasak..

Göz: Siz sunuzur dersiniz, bi ot var, neydi adı, burada pek yok, ektik ya pek çıkası olmadı, işte o otun tohumu sıcak suda kaynatılır ve tasın içine dökülür, kafana bir örtü alırsın buğu yaparsın ve gözde ne kadar kurt varsa bi güzel dökülür... Kurt canım, minik minik kurtlar gözden düşür patır patır, ondan işte."

Şimdi ses alma aracını açmanın zamanıdır:

"Deyin bakalım bana Biloslular, önce kim gelmiş buraya bu Allahın dağına, ilk evi kim yapmış, kaç yıllık bu köy bilen var mı?"

"Vardır yüzelli ikiyüz sene. Ferman vardır, ferman. Yedi yüz iki yıl önce bir ferman. Arabistan'dan gelmedir atalarımız Peygamber Hazreti Muhammedin sülalesindeniz, fermanda der ki bunlar askere alınmaz, şu kadar davar fazlasından vergi ödemezler yani herçeşit örfi ve divani tekliflerden aflıydık, ta Cumhuriyetin başlarına kadar. Her yıl bu fermanla İstanbul'a gidilir, padişah tastik ederdi. Kız verilmez, kız alınır, fakat tabii gittikçe bozulmuş."

"Peki yahu, bu ferman neden verilmiş sizlere?"

"Fendim, atalarımız yedi yüz yıl önce İslamiyeti yaymak için gönderilmiş, putperestlerin cavurların yanlarına, buna karşılık vergiden askerlikten falan muaf tutulmuş, ferman bunu yazar. Orta Asya'ya falan ecdadımızı hoca olarak ayırmışlar yani, 666 koyundan aşağısına vergi verilmezmiş, atalarımız ağlamışlar biz hicret etmeyelim diye, ama ettirmişler yani, önce Suudi Arabistan' dan Erzurum Horasan'a gelmişler, oradan Selinti'ye, oradan da buraya, islamiyeti yaymaya yani."

"Peki şimdi bi şey soracağım, neden buralılara hikâye uyduruyorlar, neciii?" (Odayı dolduranların gülüşmeleri, kahkahalar...)

"Baba, nerede bir saflık olsa Bilos'a yakıştırırlar, uydururlar. Bizim burada bol güvercin var, takla falan atarlar, bir sürü gelir, millet damın başında, lan güvercine bak, lan güvercine bak falan derler elçırparlar falan, bir yandan da damdan patır patır dökülürler, kimin kafası, kimin kolu kırılır. Bi gün Gazipaşa'ya vardıydım, nekre bir doktor var, sesledi beni; başladı güvercine bak güvercine bak diye el çırpmaya, alay ediyoru anlarsın ya, bizim köye de gelmişti, dedim doktor sen gittikten sonra orada bin

deve gördüm, baktım tabanının altı - yumşak, yahu benim hayvanın tabanına nal çakıyorum, buna neden nal çakmayayım dedim, eski sacı aldım, ölçüledim, kestim nalladım deveyi, deve bağırır, kan fışkırır falan. Millet başımıza toplanmış, yahu Biloslu deve nallanır mı ey akılsız? Nallanma mı, ben nalladım, dedim; ama deve yatar yerde, n'olacak hindi; sen doktorsun, bi çare, dedim. Doktor para verdi ilaçlar almaya, bizim köylü parayı aldı savuştu, koca Allahın kendisi ha, devedir yani, güldük müldük, ama paranın para zamanı ha on lira ilaç parası diye doktordan aldık, ama baktık ki laf yayılmış. Biloslular akılsız, deveyi nallamışlar diye yayıldı gitti, bu hikâye buradandır.

Burası kayalık gördün, kocaman bir kartal yuva yapmış, bülüçleri (piliçleri) kapıp kapıp yiyoru, demişler bunu halledelim, birisini vurmuşlar, yuvayı da bozalım demişler, güçlü biri varmış, demiş ben şu kayaya yapışaam, sen de bacağıma yapış. Öyle yapmışlar, beş altısı birbirlerinin bacağına yapışa yapışa epey uzamışlar, sonra kayaya yapışan durun lan demiş, şu ellerimi bi tükrükleyeem, sonra patır patır dökülmüşler." (Gülüşmeler, anlaşılmayan sözler.)

"Bi şey var, ormanda böyük bir çam var, yıkılsa evleri yerle bi edecek, demişler bunu keselim, biri demiş, yahu benim eşek bunu çeker, eşeği ağaca bağlamışlar vermişler baltayı, vermişler baltayı, haydii hooop çam yıkılmış, yıkılmış a eşek de havalanmuş, yahu demişler eşeğin sahıbına, hani senin eşek çekecekti, adam eşeğe bakmış, havada debelenir durur, çekmeye çekerdi ya, kekik yerken farkına varmadı anlaşılan..."

"Peki, tuzu nasıl ektiniz?" (Gülüşmeler, gülüşmeler)

"O bizim köyden değil, başka köyden."

"Haydi öyle olsun diyelim, nasıl ektiniz?"

"Baba, tuz pahalı, demişler ulan bunu biz ekelim, bakkala sormuşlar bu tuz nasıl çıkar diye, o da demiş, alır ekersiniz seneye çıkar, almışlar bi kilo, eyi bir ekmişler, beklemişler; yıl geçmiş tuz yok, ulan bu ne biçim iştir, biri kayaların arasındaki toprağa elini sokmuş, hani tuzu arıyacak, akrep sokunca elini, yandım anam demiş, yanındakiler de sorar, ulan tuz çıkmış mı, beriki cevap verir, çıkmış çıkmaya ya pek acı olmuş."

"Başka?"

"Başka mı, Celal Bayar'ın hikâyesi var baba."

"Neymiş o?"

"Uçaklar geldi manevra yapar, gökte bir cayırtı bi patırdı, güm tek, güm pat pat, bizim emmi oğlu falan tarlada, yatın lan yere der, yatın uçaklar da veriyorlar cayırtıyı karşı yamaca doğru, Göçük köyünde bir asker ardaşı varmış bizim emmi oğlunun bir asker arkadaşı varmış. Lokman uçaklar cayırtıyı artırınca, dövünmeye başladı, vay canım, Lokmanımı öldürmeseler bari... Bir yandan da iyi şeyler demiyor, o zaman Cumhurbaşkanı Bayar, hey Bayar, edeceğin bu muydu, hey Bayar edeceğin bu muydu, vay Lokman'ım vay Lokman'ım o gitti, vay.. Gitti benim arkadaşım.." (Gülüşmeler, gülüşmeler).

Piserik Köyü, Bilos'un yamacına düşer, bir Biloslu dişi ağrıyınca Alanya'ya gider otobüsle, dişçi sorar:

"Hangi dişin ağrıyor?"

Biloslu yanıtlar:

"Piserik tarafındaki doktor bey!"

Gazipaşa'da, Biloslu'nun adı geçti mi, öykü anlatılsın, anlatılmasın millet gülmeye başlar, oysa Biloslu nereden bilsin bu öykülerin ufak tefek değişikliklerle Mudurnu'nun Aband-Dibi köylerinde Lazlar için de söylendiğini? Bana inanmazlarsa baksınlar Pertev Naili Boratav'ın Adam Yayıncılığın yayımladığı "Folklor ve Edebiyat 1" adlı kitabının iki yüz otuz üçüncü sayfasına!

Yine gülüşmelerle, sarmaşlaşa ayrıldık Bilos'tan.. Kadın erkek çoluk çocuk sıraya girmişti, elinde torbalar, kese kağıtları, sepetler, naylon torbalar, üzümdü, cevizdi, nardı, Bilos'un yemesine doyum olmayan yöredeki elma yarışmalarında birinci gelen elmalarıydı, armutlarıydı, iğdeydi, yumurtaydı dolduruyorlar bagajı. Bir tanesi naylon torbayı bekliyor, dağ başında bir daha nereden eline geçirsin o bir iki kiloluk naylon torbayı?

İyi biliriz bu "kap" derdini... Gazipaşa'da ne kadar meyve varsa onlardan reçel yapıyoruz, ne kadar sebze varsa turşu. Ne ki gelene giden, süzme yoğurt, bal, yağ dahil kavanoz kavanoz sunduk, bu sefer biz kavanozsuz kaldık, istesen ayıp, sonunda bulduk çaresini, her dolu kavanoza üç boş kavanoz, şimdi idare edip gidiyoruz yolu yordamı bulunca!

Kendi uçağımızı daha yapamadık, ama evimize gelen konuklar da yerlisi yabancısı kuralımızı iyi belledi, "Meze bizden içtiğiniz içki sizden.."

Yaşam giderek zorlaşıyor, para ufaldıkça ufalıyor. Dört yıl önce o harika götürgeç Puch Maxi 2 motosikletimin deposu yağı dahil 19 liraya doluyordu, şimdi 170 lira!..

Burada adım "Baba; gazeteci baba" ama, çoğunluk "Fikret ağa" diyor, en çok da Aslan ağa.. Filiz ise "yenge"dir! Bir gün patladı, "Benim adım yok mu, neden adımla çağırmıyorsunuz?"

"Haklısın," dediler, "ama töremiz böyle."

Aslan ağa en iyi çağırmayı buldu:

"Sayın Filiz ağa!"

....

Turizm illeti ya da nimeti, Alanya'ya gelmiş dayanmış. Burada henüz turistik tesisler pek yok, yok ama bura deyimiyle "cavurlar" da Gazipaşa'yı çok seviyorlar. Evini sırtına yükleyen geliyor, Gazipaşa halkı çok konuksever. Yemen'deyken evde banyo olmasına karşın on beş gün yıkanamamıştık, acısını biliyoruz, bizim akeve de sık sık gelen yabancılara ilk önerimiz "Yıkanmak ister misiniz?" oluyor. Sıcak su ne de olsa güneşten geliyor, şimdi bir yığın yabancı damgalı mektup doluyor PK 1'e, "cavurlar"dan.

Biz Gazipaşa'ya, Gazipaşalılar'a emanetiz. O kurşunların yağmur gibi yağdığı kara günlerde, ortalık kararınca sokağa çıkan salt bizdik; korkmadan geçiyorduk kilometrelerce yolu gecenin bir yarısında, en koyu sağcısı, solcusu kendilerini değil bizleri koruduular, üstelik bu koruma taa Alanya'ya kadar uzandı, uzatıldı, sağ düşünceli, ama çok sevdiğim bir dostumun Alanya'daki sağcılara tenbihi de şöyleymiş:

"Gazteci babanın, ağanın kılına dokunursanız, Alanya'yı yakarım."

Biz yanmadık, Alanya da yanmadı, peki nasıl çıktık aydınlığa, bilemem!

GAZİPAŞA EMEKLİLER CENNETİ OLABİLİR Mİ?

Turizm nimetinin ya da cehenneminin gelip dayandığı Alanya'ya asfalt yoldan kırk beş kilometre uzaklıktadır Gazipaşa, Mersin istikametine. Alanya'dan çıktıktan beş kilometre sonra sağ kolda, yerli ve yabancı turistin az kusur bulabileceği Alantur Tesisleri vardır ve bundan sonra da turistik tesisler öyküsü biter ta Gazipaşa'ya kadar. Gazipaşa'da ise, yatılabilir iki otel bulursunuz. Deniz,ilçeye üç kilometre uzaklıktadır,yeni bir düzenleme bekleyen asfalt yol ile. İlçe kurulurken, sanırım "arsa dalgaları"ndan olacak deniz kenarında değil de, denizden çok ötelere temeller atılmıştır! Son yıllarda deniz yolunda sağlı sollu Gazipaşa tipi evler ardı ardına yapılmaktadır. Yol boyu, plastik ve cam seralar gün ışırken ve batarken al al parlar, muzluklar, limonluklar, fıstık, mısır, buğday tarlaları yeşile keser, ilçeden, beş dakikada denize kavuşturur, Belediye'nin tek otobüsü "Nazife". Otobüs 12 Eylül öncesi, bir dış ülkeden "az parayla hibe" yoluyla sağlanmıştır. Geldiği ülkenin bir firmasının reklamı vardır camlardan birinde, Nazifo mu ne? Biz de koymuşuzdur otobüsün adını Nazife diye! Nazife her saat başı ilçe ile deniz arasında mekik dokur,kışları da bir uçtan bir ucuna 9 kilometre olan ilçede öğrencileri taşır okullarına.

Gazipaşa'nın en güzel tepelerinden birisinde Belediye'nin başlattığı turistik otel ve lokanta, parasızlıktan yarım kalmıştır, kenti buradan seyre doyum olmaz, sanki uçaktasınız.

Denizde, o üç kilometre uzunluğunda yüz metre genişliğinde irmik misali kumsalda Belediye'nin "mütevazi" beş altı yapısı

vardır ikişer yataklı ve bir lokanta bir de gazino, soyunma yerleri, duşları ve dinlence parkı.

"CAVUR'LAR"

Halkın konukseverliğini çakmış, "Cavurlar" için bir cennettir bu sahiller ve Gazipaşa. Ekmek elden su gölden yaşayıp giderler, bıldır yeniden gelmek üzere. Konuksever Gazipaşa'lı delikanlılar için bayanı bol kafileler tercih olunur. Deniz sanki Nazife'nin gelmesiyle açılmıştır yerli halka. Dört beş yıl önce davarların sulandığı Deliçay yöresindeki plaja artık yerli bayanlar da gelmektedir yaşlılar kum banyosu yaparlar ve bazı erkekler, gelip geçen uzun yol şoförleri ak donla dalarlar suya, memur bayanları, onların konukları bazı Gazipaşa'lı bayanlar da artık mayolarıyla girer olmuşlardır. Bazı yerli bayanların entarileriyle girmelerine karşın, güneş şemsiyeleri rengârenk serpilmektedir kumsala hele son birkaç yılda; delikanlılar, delikanlı adayları eski yıllara oranla daha az bakmaktadır bu mayolulara yandan yandan sözüm ona çaktırmadan, giderek doğal gelmektedir mayo ve kadın!

Ev kiraları yüksektir; dört beş bin lira ile başlar kent içinde evler. On iki bine varan evler de vardır. Yani apartman daireleri, devamlı sıcak suyu güneş enerjisiyle sağlayan. Son yıllarda ev ve apartman yapımı hızlandı, yani buraya gelecek aç kalmaz, açıkta kalmaz. Esnaf, ev yapana, yaptırana alabildiğine kolaylık sağlar, para para diye boğazınıza sarılmaz, yalnız siz az da olsa ödeyin, ödemeye çabalayın, buna inandırın borçlandığınız esnafı.

Gazipaşalı yabancılara saygındır, zararı kendilerinedir, her küçük ilçede olduğu gibi, çekememezlik, kıskanmak, dedikodu, gammazlamak, ihbar burada da elbette mevcuttur, çünkü Gazipaşa ilçesi de Türkiye Cumhuriyeti sınırları içindedir, bunlardan Gazipaşa'yı soyutlamak olanaksızdır, yoktur demek kocaman yalan olur ki yalana da yoğuz elbette, gerçeğe Hû deriz kınanmanın rağmına! Kazıkçı esnaf elbette burada da mevcuttur ne ki bildiğim yerlere oranla parmakla sayılacak kadar azdır Tanrı'ya bin şükür. İlçe halkının gereksinimini karşılayacak "dükkânlar" vardır, ama bir kutu irmik, bir nişasta, bir pirinçunu bulamazsınız, çünkü der ki esnaf, "Baba, kurtlanıyoru, biz de almıyoru." Oysa kırk beş kilometre ötedeki Alanya'da da aynı güneş vardır, orada

kurtlanmaz, çünkü tüketim vardır ve ora esnafı bunları buzdolaplarında saklar! Gazipaşalı nedense, bazı malları kendi esnafında değil de Alanya'dan, olmazsa Antalya'dan sağlar,herkesi sever de kendi insanını, kendi esnafını sevmez, üstelik oradan peşin parayla alır, bir yığın yol masrafı da tuzu biberidir, bu halkımızın yapısıdır hele hele küçük yerleşim yerlerine has, bir tuhaf tutum!

Biz de yaparız bunu çoğunluk, amma aradığımız yoktur da ondan! Alanya'ya inende inan olsun Paris'e gelmiş gibi oluruz, pırıl pırıl, düzenli bir ilçedir Alanya. Halkı tutkundur birbirine, beş vakit abdestli namazlıdır, ama pansiyonculuk da yapar ki bu ticarettir ve mubahtır. İlk görünümde Alanya tutucu görülmez, ama yapısı budur, tersine demokrattır Gazipaşa, hızlı devrimci bir yapıya sahiptir, ol nedenle ta Delibaş'tan bu yana da başına gelmeyen kalmamıştır. Başına gelenlere karşın, Anayasa'ya % 95 evet demiştir!

DÜŞMANCA

Bir başka hazin öykü; yöneticiler oldum olası Gazipaşa'yı sevmemiştir çoğunluk, Gazipaşa'yı kent olarak mı sevmemiştir, yoksa adı Gazipaşa olduğu için mi sevmemiştir, devrimci, demokrat yapıya sahip olduğu için mi sevmemiştir, araştırmaya değer bir konudur bu. Sevmekten geçin, Tanrı inandırsın dört beş yıl içinde nice yöneticinin Gazipaşa'ya tastamam "düşmanca" davrandığına tanık olmuşuzdur!

Uzun ve özel uğraşlardan sonra dağ köylerinin yollarını yaptırabilmek için sağladığımız dozerli, grayderli, koca koca kamyonlu araçlar bu yolda uğraş verirken bir Vali, emir vermiş ve bu araçlar bir başka ilçeye futbol alanı yaptırmak için dağdan bayırdan alınıvermiştir!

Gazipaşa'nın ki ilçeye giriş çıkışı çok hareketli ve yoğun bir trafiği olan anayoldandır. İlgili Bölge Müdürü buranın düzenlenmesi için ayrılan ödeneği başka yere kullanmış, sorulanda "Seksen sene yaşasam Gazipaşa'ya kırk para harcamam" diyebilmiştir, ne acıdır ki aynı yönetici bir başka dinsel inançta olan geçici bir işçiye yaptıklarından ötürü o kişi tarafından öldürülmüştür Antalya'da, makamından çıkarken!

Tastamam bir evlattır Gazipaşa yöneticiler için, ama tasta-

mam üvey evlattır. İnsanın aklı durur, yahu adı Gazipaşa, Atatürk'ün adını, sanını taşır koca Mustafa Kemal bizzat adını vermiştir, sanını vermiştir, iltimasa gerek yok, eşitçe, hakça davranıla, ama neden olmaz bu, dedim a araştırmaya değer! Kabri nur ola, adı bin yıl yaşaya, koca Mustafa Kemal Atatürk ki aynı zamanda koca Gazipaşa'dır valla darılmaz, billa alınmaz, diyesim var, valla diyesim var, kimse alınıp darılmaya sözüm er sözüdür, bu kenti azıcık var sayıp adını altı ay, valla fazla değil adını altı ay EVRENPAŞA yapsak, yeminibillah derim ki kaderi değişir, değişir ama Evren Paşa razı gelir mi? Valla gelmez, neden gelsin ben olsam ben de gelmem, yasalar var yöntemler var, yöneticiler var, genelgeler var, haktan hukuktan anlaması gereken valiler, kaymakamlar, bölge müdürleri neyim var, "ayrıcalık yok" diye bir "ti borusu" üflense, üflenebilse yeter de artar bile!

Üfleyin gayrı şu "ti" borusunu ey canlar, ey Ankaralı'lar sözüm sizedir, ayrıntı mı gerek, çağırın da bir bir anlatayım acıya vurmadan, salt gerçekleri, daha ne diyem, ne edem?

KÖPEKLER HAVLIYOR

Köpekler havlıyor, birisi ünlüyor çok ötelerden, çaydan geliyor "Babaa" ünlemesi, çıkıyorum dışarı.. PTT'cidir gelen, haykırıyor ve işaret ediyor "Telefondan çağrılıyorsun" diye! Deniz yönünden ses aynen gelir de dağdan denize ses gitmez! Düdüğü öttürüyorum ki bu, "tamam anladım hemen geliyorum" demektir. Genel Müdürler, genel olmayan müdürler, teknik müdürler, teknik olmayan müdürler ki hepsi tanıdık, hepsi tanış, hatta ve hatta Müsteşar amcalar, bir uğraş bir çaba, ey canlar telefon şebekesi on beş yıl öncenin, şu şebekenin sınırlarını genişletin, beş yüz can telefon bekliyor vazgeldik otomatikten, fırt diye bağlanan şehirlerarası, uluslararası telefondan, manyetolu telefondan kurtarın! Hayır ki hayır, yaptıramadık, yapmadılar, yapılacağı da yok bu gidişle, çünkü bu ilçenin adı Gazipaşadır!

EMEKLİ YAŞAM YERİ Mİ?

Varsın olsun, bakasın Ankara okur bu yazıları, yahu derler, bu ne mene iştir, bu ne zulümdür, bu ne biçim tutumdur

Gazipaşa'ya, derler de Atatürk'e sahip çıkıldığı gibi Gazipaşa'ya da sahip çıkılır. Seslerler DSİ'ye, şu Deliçay'ı nihayet onarmaya başladınız, neden tastamam onarmadınız bu yıl da, ya Deliçay azıp milletin nafakasını, alın terini alıp Akdeniz'e savuşursa sorumlunuz kim olacak? Çağırırlar YSE'yi, Gazipaşa'da köy yolları tastamam mı? Neden el atmazsınız Gazipaşa köylerine falan gibilerine? Kimbilir denir de.. Çağırırlar PTT'cileri, nedir bu rezilliği Gazipaşa haberleşmesinin? Neden derler, Antalya ilinde üç ilçeyi de uluslararası telefon haberleşmesine açtığınız gün, Gazipaşa'nın postasını iki gün neden salmadınız? İki yüze yakın telgrafını neden beklettiniz Antalya'da iki gün? Ah bi deseler, ama inanıyorum "bi diyen" çıkagelecek sanırım, bu da toprağı nur ola Gazipaşa'nın ruhudur, bakasın!..

Ey okuyucu,

Ey okuyucu, er kişi hatun kişi, emekli kişi, emekli olacak kişi, büyük kentlerden şöyle böyle, şu nedenle bu nedenle bıkmış usanmış, canının içinde canından usanmış kişi, dokuz gündür okudunuz hallarımızı, sanmıyasız burası bir emekli cennetidir, dünya nimetleri, bu da ne ola ki demeyin; dünya nimeti adamına göre değişir ki yer, damar damar, insan çeşit çeşit olduğu gibi bu da değişkendir. Varsanız siz de dünya nimetlerinin yokluğuna Gazipaşa bir emekli cennetidir, halkı sevecendir, suyu bol, havası ılımandır, ucuzdur. Siz varsanız bile, eşiniz, bebeleriniz var mıdır o yaşama? Bizim Filiz gibi, Deliçay azıp o yola benzeyen, ama asla ve kat'a yol olmayan seti Akdeniz'e savuşturduğu an, tastamam kırk beş gün, benimle, itle, kediyle, tavuklarla yaşama var mıdır başka kimseyi görüp iki laf bile edemeden? Siz, benim gibi Puch Maxı 2 küçük motosiklete atlayıp dağ bayır aşıp yola çıkıp kente gidebilirsiniz her gün, adam görür, laflar, sunulan beş on bardak çayı, dört beş kahveyi içersiniz? Bura deyimiyle "avrat", tastamam kırk beş gün, o ak evde çileye "evet" derm'ola? Yani "mahsur" kalmaya "eyvallah" der mi? İsterse kilim dokusun günde on saat? Telefonsuzluğa, o sık sık arıza yapan Kepez yollu elektriksizliğe, kimi ayın yirmi dokuz günü aralıkla yağan yağmura, kendince iki laf edebilecek, söyleşecek ve elbette hakkıdır dertleşecek dostsuzluğa varm'ola? Daha nicelerine?

Oysa bu "yoksumluklar" da Gazipaşa'ya has değildir, ama olsun, varım, varız diyen beri gelsin Gazipaşa'ya... Denize yüz otuz metre olup da balık, aylarca balık yememeye bile varsanız, ne duruyorsunuz? Gazipaşa benim için bir "Emekli Cenneti"dir, bunu bilirim, bunu söylerim. Er kişiler benimle, hatun kişiler Filiz hanımla konuşa, söyleşe, kararı da gelmeye teşne olanlar vere derim.

HİÇBİR ŞEY ZİYAN OLMAZ

Yaşamımızda tutumlu olmayı da burada öğrendik. Yiyintiden yana bir lokma ziyan olmaya. Sebzelerin kabukları, kökleri, tavuklara verile; yemek artıkları itlere, kedilere, etin kemiği, itlere, balığın kılçığı kedilere, ekmek kırıntıları, sivrisinekleri yiyen havuzdaki minik balıklara, tavuğun çıkardıkları, toprakla karıştırılıp sebzelere, bitkilere, deterjanlı bulaşık suları çıkmasını istemediğiniz ağaçların, bitkilerin köküne, dağdaki bayırdaki çalı çırpılar, kurumuş otlar evin içindeki ve dışındaki ocağa... Boya veren tüm kökler, tüm dallar, tüm tohumlar, tüm kabuklar Filiz'in kilim ipliklerini boyamak için kara kazana... Bol güneş, yakıcı güneş, evin damındaki güneş enerjisi camlarına, ocaktaki küller, sobadaki küller, sovan ve sarımsak bölümündeki toprağa.. Burnunuzun dibindeki burcu burcu, çeşit çeşit Kekik otları, dolaptaki çamaşırlar arasına ki güve yemesin diye!.. Ayrıca kaynatıp içip karın ağrınızı dindirsin diye. Anason otu taze davar etiyle pişirmeye. Okunmuş gazeteler kasap Fikri'ye verilip yerine, itlere, kedilere işkembe ya da akciğer almaya.. Tavukların size sunduğu yumurtanın kabukları yine tavuklara... Deniz kaplumbağasının eti, köftelik ete, yağı ise yaraya bereye çalmaya. Makarnanın haşlama suyu, yoğurdun süzülen suyu iyice bayatlamış ekmekle yine itlere. Narın ve soğanın kabukları Filiz'in yünlerini boyamaya, keza taze cevizin kabuğu aynı işe. Yağmurun suyu, arabanın aküsüne, Filiz'in ütüsüne, fotoğraf banyosuna, saçları yumşatmak için kafa yıkamaya!.. Dağdaki adaçayları kaynatılıp içmeye; "müdrir"dir de!.. Otomobilin, motosikletin kullanılmaz duruma gelen iç lastikleri ince ince kesip patlayan su borularını sarmaya, dış lastiklere toprak koyup bahçeye çiçek ekmeye, naylon torbalar çöp koymaya, arabanın eskimiş motor yağı, bahçedeki tahta çitleri boyamaya ki

ne güneş işler ne de yağmur! Güvercinlerin marifetleri, az miktarda çiçeklere; bilumum yünlü, ipekli, pamuklu eski giysiler ince ince biçilip Filiz'in tezgâhında yolluk dokumaya... Yabanıl incirler reçel yapmaya... Yabanıl semizotları kıymalı yemeğe, ya da salataya, katırtırnakları keza... Yerlere dökülmüş olmuş olmamış limonlar, mandalinalar, portakallar sıkıp sıkıp içmeye ki sebil ki sebil.. Dökülen tüm yapraklar gübre olsun diye yine toprağa ve daha, daha niceleri, yaşamayı tatlı kılan.. Konserve kutuları fırçaları yıkamak için gazla doldurmaya.. Her şey bir işe yarar, yararlı kılınır.

Yaşamın tadını çıkarmak, onu doyumlamak, olana, olabilene razı gelmekle daha hoş geliyor bana; oluyor da, tüm bunlar giriveriyor yaşamın içine, yaşamı tatlı kılarak ki eskiler "buna bir lokma bir hırka" mı ne demişler; öyle işte!..

SALKIM SÖĞÜT - YAĞGÜLÜ

Üç yıl önce havuzun başına gömdüğümüz salkım söğüt dalı şimdi kocaman bir ağaç... Erik, kayısı, şeftali aşısını kaldıracak boya geldi, bu yıl her bir iri dalına bu üç meyveyi aşılayacağız görüntüsünden gayrı bir yıl sonra da bize meyve verecek.

Yağgülü'dür adı Sardunya'nın.. Sardunya'dan bin kat güzeldir bu ad: Yağgülü... Yağgülü burada yaz kış durmadan açan, yeşil duran bir çiçek. Dağı taşı yağgülü yaptık, allı yeşilli bir yaşama kıvancı ne ki Kauçuk için aynı şeyi diyemeyiz. Ev armağanı olarak getirilen bir kauçuğu, bilmeden balkonun önüne diktik, neredeyse gözle görülür biçimde çok ama çok kısa zamanda boy attı, boy attı, terası geçti, balkon gölgeliğini ve sonra dama uzandı gitti, bir yaprağı düşse dert olurken, şimdi dallarını testere ile kesip denizi ancak görebiliyoruz, bu da yetişmedi, yakında evden bizi atarsa hiç şaşmayacağız, meğerse bu bölgede o kauçuklar ağaca dönüşüyormuş, doğanın cömertliğinden. Kökünden kesmeye de elimiz varmıyor!

Kurban bayramlarında kasaplar üç dört gün kapalıdır. Ama öğrendik ki telaşa gerek yok, dağın eteğinde oturan bizlere, en yeni Gazipaşalılar'a on kilometre uzaktan kurban butlarının en iyisini göndermede bir yarış var. Jawa motosikletleri homurdanarak çıkar kısa yokuşu; naylona sarılı butlar sevgiyle sunulur. Gelen tek kişi değildir, üç dört kişidir motorun üzerinde; çünkü Jawa, katırdır aynı zamanda! Dört kişi biner, iki de çuval atarlar, yaylaya

göç çoğunluk bu motorla yapılır; binerler ailecek, yüklerini de atarak!

Aşağı yukarı her evde inek var, artık hangisinin sütünün kesildiğini, hangisinin ne zaman doğuracağını belledik yöremizdekilerin. Doğumdan sonraki ilk sütün adı burada da "ağız"dır, koyudur. Her işimize koşan, angaryalarımızı çeken Avcı Kiya (Kâhya'ya burada kiya diyorlar) cingil cingil ağız getirir. Çarşıya gidişte, dönüşte araba yükünü almıştır. Tanrı'dan sonraki en yakın komşum Aslan Ağa, Avcı Kiya ve diğerleri doluştuk mu muhabbetin gözüne gözüne vurulur. Aslan Ağa yine ineklerinden yakınmaya başlar, "sataaam" der, "iyi bir müşteri çıkarsa..." Avcı ilgilenir, özelliklerini öğrenmek ister, Aslan ağa sıralar.

"Valla," dedi Avcı Kiya, "taksitle satacaksan alasım var."

Aslan Ağa cigarasından bir nefes çekip yanıtladı Avcı'yı:

"A, Avcı, ulan bu televizyon mu, buz dolabı mı, çamaşır makinası mı ki taksitle sataaam?"

Avcı'dır; hemen tekerlemesini yapar:

"A Aslan Ağa, inek var inekcik var, hani satasın var diye dedim."

Avcı'ya göre her şeyin iyisi vardır, kötüsü vardır. Kabak almış, paketlemiş, oysa aldığı fiyattan çok düşük satılıyor, bunu anımsatınca Avcı kızar:

"A baba, kabak var, kabakcık var.. Patlıcan var patlıcancık var, sen ne deyon, benim ki kabak, kabakcık deel!" Ne ki gelen faturalardan öğreniriz ki aldığından daha ucuza gitmiş kabakları Avcı'nın!

Avcı'nın avcılığı eskiden dinamitle balık avlamasından gelirmiş, gençliğinde, attı mı dinamiti sekiz on okka buranın en geçerli balığı Kuzubalığı çıkarırmış denizden! Ve günlerden bir gün iki üç Amerikan savaş gemisi gelir, demirler açığa. Mehmet çocuk sepete beş on yumurta koyar, sandalla yanaşır, sunar Amerikalı konuklara, onlarsa bu dostluktan duygulanırlar, sepete bir kavanoz kahve, çikolata neyim "katarlar"; Avcı'dır çoktan duymuştur bunu, sepete kattı mı elli yumurtayı, yanaşır gemiye; alırlar Avcı'yı da ve kutu kutu sunarlar "türlü çeşitli" konserveleri, ama Avcı'dır bekler ki kahve verilsin, ama Amerikalılar balıktı, etti yığarlar Avcı'nın önüne. Avcı'dır bakar çoğu balık ötekiler de ellaam domuz etidir, "ı-ıh" der başıyla!.. Yeni kutular getirirler, ama bunlar da üzerinde

balık resmi olan kutulardır, Avcı'nın canına tak der. anlatmak ister kendisinin iyi bir balık avcısı olduğunu. nasıl anlatsın, başlar işaretle... Elini başına götürür, şapkasının içinden hayali dinamit lokumunu çıkarır, ağzındaki cigarayla yakar. iki saniye sonra atar ve ardından "bummm" der. Amerikalıdır ve akıllıdır, Avcı'ya tekrar ettirirler, Avcı'dır yine hayali bir dinamit yakıp atar denize "bumm"u yapıştırır!.. Amerikalıdır. anlarlar ki evet sabotaj yapılacak gemilerine adam bunu anlatmak istiyor, telsizler çalışır, telefonlar çalışır, çevirmen bir başka gemidedir..

"Aga, elime tutuşturdular telefonu, işaret ettiler konuş, anlat diye, herifin sesi geliyoru karşıdan alo diyoru, diyoru ama ben de alo diyoru, benim ses gitmez, meğer telefonun kulağı varmış ona basılacakmış."

Avcı'nın öyküsü burada biter, ne ki onun baş belası, Avcı için aklın hafsalanın alamayacağı en güzel gerçeküstü öyküleri de Kel Hanefi düzer, uydurur, gerisi Hanefi'den:

"Derken baba, baktılar olacak gibi değil, atladılar Avcı'nın üzerine, yakadılar, bir fileye kattılar, helikopterin altına bağladılar. Helikopter havalandı, iner denize doğru bu Avcı suyun içinde yükselir çıkar, yeniden salarlar denize, a deyyus sabotaj öyle yapılmaz böyle yapılır, sonra plajın oraya atıverirler fileden Avcı'yı. Seninki armut gibi düşer, yalan mı lan Avcı?"

Avcı'dır, en acısından söver.

Halk şenliklidir, öykü uydurmaya, yakıştırmaya bayılır. Ekrem Usta ise bu işi bazen şiirlerle bazen de uygulamayla yapar... Kör Sadık'ın, ki gözü pek iyi görmez, sürdüğü tarlanın işaret taşlarını değiştirir. Sadık ertesi günü başkasının tarlasını sürer durur!.. Bir başkasının bağlı eşeğinin semerini, ineğe bağlar, adam karanlıkta eşeğe biniyorum diye ineğe biner!

Çaya paralel ki, azdığı zaman götürdüğü o yol parçaları yüzünden bir aydan fazla bizi mahsur bırakan yoldan araç ışıkları parılar. Kamyon, Jawa, Mobilet, Traktör; sonra atlılar... Durdular yolda... Köpekler havlamaya başladı; el fenerini alıp çıktık... Yediden yetmişe insan, kadınıydı kızıydı ergeniydi, yaşlısıydı, kazma kürek, onlar şaşkın biz şaşkın... Bu bir baskındır ve "Allah Allah" sesleri gecenin bir yarısı!...

Yaşlılara el uzatıp traktörün naylonundan indiriyoruz, her inenle sarılıp öpüşüyor, hoş geldiniz diyoruz ve eve doluşulu-

yor, ayak basacak yer yok.. Bu "anî" ziyaretin nedenini öğreniyoruz. Koru Mahallesi ki tepededir, birisi ünlemiş:

"Gaztacı babagilin evi yanuyoru!"

Araçlar çalışmış, doluşup gelmişler, ama yangın mangın yok, biraz da üzgünler sanki bu konuda yardım edemedikleri için!..

Yangın dedikleri, ilerimizde demirleyen kocaman bir yatın ışıkları!..

Çayları demledik, bu kadar yorgunluğa çay iyi gelirdi de!..

Bunun adı "sevgidir."

Emekli maaşıdır, şıp diye biter.

Borçtur, babası dostuyum, Engin Dikmen'den alınır...

Bakkal Otçam Hasan'a yazdırılır.

Ettir, naylonsuz tarafından Fikri'den, bu da yazıla.

Sonra, resimdi, kitaptı paralar gelir, defterler temize çıkar ve para alınırken sevgiyle öneriler başlar:

"Baba lazımsa kalsın, paraysa ben vereeem; elin rahatlayınca ödersin..."

"Söverim haaa!"

Gazipaşa sövmeye de bayılır, ak sakallı benden bunları duymak keyiflidir... Zaten bizim Gazipaşa'lılar yine yediden yetmişe söze "...na koyuum"la başlar, bu doğaldır nasılsın, iyi misin gibilerine!...

Her ilçede olduğu gibi bizim de yöresel bir gazetemiz var: Gazipaşa. Gazipaşa Gazetesi 9 yaşında, iki yaprak. Alışmış kudurmuştan beterdir derler ya elbette doğrudur, bilabedel, buraya yazı yazmak, yazdığını ak kâğıtta görmek başka keyiflerimizden birisidir...

Ben bir emekliyim. İşçi emeklisi... Üç aydan üç aya çekimi alırım TC Ziraat Bankasından, topu 60 bine varamayan.

Anason otu hüdayınabit yetişiyor yöremizde, basınca rakı gibi kokuyor. Bahçemizde sadece "dost.. arkadaş özlemi"ni yetiştiremedik ve daha rakı çekmedik. Tekel'den idare ediyoruz ki akşamdan akşama iki kadehcik onca yorgunluktan sonra anamın ak sütü gibi helal geliyor.

Yazıydı, fotoğraftı, resimdi, bahçede çalışmaktı; sıkılmaya, dertlenmeye vakit kalmıyor. Kendi yaşamımızdan değil acımız; dünyadandır, ülkedendir...

İnsanlara sıkılı yumruk değil, açılmış dost kollarıyız.

Onlarla gülüyor, onlarla üzülüyoruz.

Gazipaşa oldum olası, adından da belli Atatürkçüdür, yalansız dolansız, çoğu böyle. İlericidir, uygardır.

Acılar da çekmiştir yakın zamanda. Unutulmuştur acılar.

Emeklilikten korkmamalı. Emeklilik ki yapacak işi olmayanı öldürür, onca yılın alışkanlığını sürdürmedi mi bir emekli, ko gitsin. Bir iş yapmalı, resimdi, fotoğraftı, yazıydı zorunlu değil, ama illa bir iş; o "emekli" sözcüğünü kafadan silecek bir iş.

Yaşamı, doğayı daha sevmektir "emeklilik"; emeklilik değil, emeğe daha çok önem vermedir.

Güneş enerjisi aygıtından kaynar suyun akması bile bir kıvanç kaynağıdır, bir dalın yapraklanması, tomurcuğa durması, çiçeğe patlaması, tohuma kaçması, dökülmesi; bir arının, bir böcünün vızıldaması, toprağın burcu burcu kokması, suyun bereket saçması, ak bulutlar, bir horoz ötmesi, kedilerin yavrulaması, köpeklerin havlaması, her şey ama her şey güzeldir dünyada. Güzel olmayan insanın insana ettiği zulümdür, halklara reva görülendir acılardan yoksulluktan yana, özgürsüzlüktür, sömürüdür, düzensizliktir. Ben emekli oldum, bunlardan bana ne dememektir emeklilik, inadına üstüne üstüne gitmedir ki, insanı insan eden, insan olduğunu bellemedir emekli olsa da.

Ne mutlu emekliyim diyene, diyebilene.

SON YAZI

İşbu yazılar 1983 yılının Ocak ayının onunda İstanbul'da "münteşir" ve on sekiz yıl çalışmaktan onur duyduğum Cumhuriyet Gazetesi'nde yayımlanmaya başladı ve 19 Ocak 1983 günü sona erdi ve böylelikle dört yıldır türlü nedenlerle (emeklilik, başağrısı gibi bahaneler) ayrı düşürüldüğüm okurlarıma kavuşmuş oldum. Bunun pek kolay olduğunu sanmayasınız ki nedenlerini anlatmaya gerek de yoktur, okurlarıma kavuşmak kendi "canibimden" beni ziyadesiyle mutlu kılmıştır ki zaten istediğim bu idi: Özlem gidermek... Bu olanağın tanınmasında büyük "gayret" sarfeden Genel Yayın Müdürü Sayın Hasan Cemal'e, "okey" veren Sayın Nadir Nadi'ye, yazıyı dizen, sayfayı çizen, "tashih"lerini yapan, sayfa kalıplarını alan, yeşil düğmeye basıp rotatifi döndüren, paket yapan, kamyona atan, dağıtan ellere, yazının çıkmasıyla yurt içinden ve yurt dışından yani yedi iklim dört köşeden mektuplar salan vefalı okurlarıma sağ olun demek için bu son yazı, 1983 yılının Ağustos ayının otuzunda Gazipaşa'da daktiloya alınmış ve böylelikle de bir "borç" yerine getirilmiştir.

"Şu Bizim Gazipaşa" namlı yazı dizisi gazetede yayımlanmadan önce İstanbul'da Büyükçekmece denilen Bucak'ta konuk olduğum eve bin zahmet gelerek, gözlerimin içine baka baka benimle röportaj yapmak kadirbirliğini gösteren, ne ki iki sütunluk yazıda üç yalan, beş yanlışı da ihmal etmeyen söylemediklerimi söylemişim gibi "fütursuzca" yazmak cesaretini gösteren oldukça şen bir röportajcının (!) marifetlerinden röportajcılık adına utandığımı da bu vesileyle vurgulamak ikinci borcumdur. Bu ufak tefek ama yalçın ve de oldukça şen kişiye bu borcumu eda ediyorum.

İSMET PAŞALI YILLAR

Belgesel Röportaj

İLK KEZ BİR CUMHURREİSİ GÖRÜYORUM VE O KARŞIMDA YEMEK YİYOR. BİR TUHAF KORKU VE HEYECAN İÇİNDEYİM..

1

Babam dedi ki:

"Bana bak" dedi, "eğer makinaya bişey olursa kafanı kırarım!"

"Valla kırmam baba" dedim, "aynen getiririm işim bitince..."

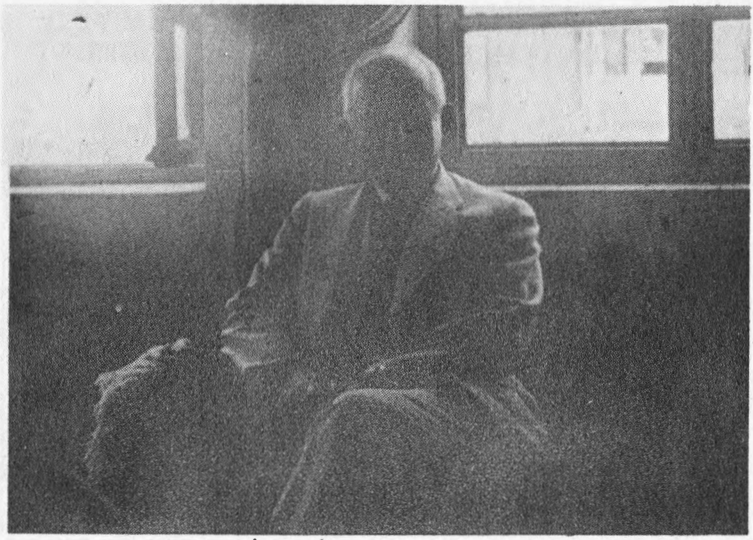
Bir an duraksadı, sonra kasayı açıp Halkevi'nin körüklü fotoğraf makinasını uzattı, bir kâğıda yazılar yazıp, kasayı yeniden kilitledi.

"Dikkat et," dedi yeniden, "halkın malıdır, bir şey olursa vallahi kırarım kafanı!"

Makinayı alıp sıvıştım.

Ben, halkın malı bu körüklü fotoğraf makinasını kırmaya kırmam ama, eğer makinaya gerçekten bişeyler olursa kafamı kırar mı kırar! Adam bir kere yüz kilo falan çeker, Halkevi Başkanı... Çocuk Esirgeme Kurumu Başkanı, emekli eczacı binbaşı, üstüne üstlük Reisicumhur Milli Şefimiz İsmet İnönü Hazretlerinin de Yemen'den silah arkadaşı!

Her daim, başı bozbulanık dumanlı Hasandağı'nın tepesinde bugün bulut yok... Doruğunda bir avuç kar, temmuz sıcağında ışıl ışıl ışıldıyor... Davulların, zurnaların, bandonun gürültüsü acep Hasandağı'ndan duyulurm'ola? Duyulmaz herhal, çok uzak. Hava güneşli, üstelik sıcak.. 11 diyafram, 250 enstantane tamam.

Cumhurreisi Milli Şef İsmet İnönü'nün ilk kez fotoğrafını çektim 23 Temmuz 1942 yılında. Aksi gibi ışık tastamam arkasından geliyordu!

Cumhuriyet'le birlikte yapılan "Vali Konağı"nın duvarında güneşi arkama aldım, ustam böyle demişti, güneşi her daim arkana alacaksın, makinayı sallamayacaksın, şurasına basacaksın, çıt edince çekilmiş demektir, gerisi tamam...

Bunu belledim canım, derdim fotoğraf makinasından, çekmekten, çekebilmekten değil, derdim halkın "Koca Vasıf" dediği babamdan! Yahu, bugüne bugün tastamam on altı yaşıma gelmişim, hâlâ kafamı kırmaktan söz ediyor. Bir kere bu körüklü fotoğraf makinası babası Boyabatlı Molla Ömer'in malı değil, halkın makinası; kafamı kırarmış!

Tepsi tepsi su börekleri, cevizli baklavalar, cingil cingil yağlı yoğurtlar neyim taşınıyor Vali Konağı'na, yani Kaymakam Konağı'na... 1933 yılında vilayetlikten kazalığa indirilince Vali Konaklığı monaklığı kalmadı bu güzel nakışlı taş yapının. Kaymakam bey amcalar oturuyor şimdi.

Günlerdir tenbihliyor anama: "Aman Naciye, börekler çok ince açılsın, yemeklerin biberine tuzuna falan çok dikkat edin, yüzümü kara çıkarmayın benim!" "Koca Vasıf" acep beş kilo

neyim verdi mi bu telaştan? O uzun sofraya Sevim ablamın çeyizlik masa örtüsü serilmiş, peçeteleri konmuş...

Hatçanım teyze ki bir güzel su böreği yapar, tarifi mümkünsüz... Midem de kazınıyor, bir dilim su böreği "vursam", babam da ensemin köküne vurur, vurur mu vurur valla! Pek heyecanlı ve telaşlı... Sevim ablamla Fazilet yeni giysiler içinde, saçlarını da güzelce taramışlar... Koca Vasıf'ın deyimiyle onlar "servis" yapacaklarmış; ne demekse?..

Aksaray'ın düğün çorbası çok ünlüdür..

Ve karnıyarık.

Ve sarıburma baklava..

Ve bahçelerin bağların karpuzu, kavunu, üzümü, eriği, kayısısı ki Tokalıoğlu.

Derken bir patırtı, bir gürültü, "yaşa var ol" sesleri!..

Kodunsa bul fotoğrafını çekeceğim kişiyi onca kalabalığın arasında, fotoğraf makinası elimde, duvarın üzerinde kalayazdım!.. İnsem, karışsam kalabalığa, neyi çekeceğim, nasıl çekeceğim. Ya makinaya bişey olursa? Kafamı kaşıdım..

Kırılmış kafamı gözlerimin önüne getirmeye çalışıyorum bir yandan... Eh Koca Vasıf, akgün karagün bugün belli olacak... Hem bozum olmasını istiyorum, hem istemiyorum; nihayet babamdır...

Anlatır sırası gelende, gençliğinde yaman kanun çalarmış; hoş, makamları falan biliyor bilmeye, fasıl heyeti başladı mı RCA on lambalı radyoda, o da başlar, eliyle de tempo tutar, dümtekâtektek, dümtekâtektek, tek tek, falan gibilerine... Askeri Tıbbiye' deyken Damat Ferit Paşa'yı zehirleyecekmiş; Damat Ferit'in bacısıyla anlaşmışlar, bizimki zehir koyduğu sürahiyi uzatırken, hanım arkadaşı çarpıp düşürmüş, kıyamamış ağabeyine, zehirlenme böylece "akim" kalmış... Tarih kitaplarından biliyoruz, Damat Ferit Paşa, hain bir adam. Her laf açılışta "Baba," derdim, "baba, bi zehirleseydin, tarihi kişi olurdun da tarih kitapları yazardı.."

Ya sabır dercesine kafasını sallar, gözlerini gözlerime dikerdi. Alay etmek usumdan geçmezdi oysa, öyle mi sanırdı ne?

Öğündüğü şeylerden birisi de belki en başta geleni İsmet Paşa'ya Yemen San'a'da hasta olduğu sırada ilaçlarını yapıp bizzat içirmesi ve iğnelerini yapması. İsmet Paşa fena hastalanmış San'a'da. Bizimki eczacı ya, görevlendirmişler. Paşa hem sıtma

hem diyare imiş, çadırda yatayazmış günlerce... İsmet ki Bey o sıralar... Ta o zamandan büyük adam... Bu öyküyü bilen salt biz değildik, tüm Aksaraylı bilirdi... İşte o gün geldi ey "Koca Vasıf"... Haydi bakalım.

Millet, Konağa girdi, karnım çok aç, sofrada elbette biz on altı yaşlara yer yok, mutfak kapısından içeri dalmalı, iki parça suböreği vurmalı. Mutfakta bir faaliyet, aman Allah!

Bizimkiler, "servis"e başladılar. Kâseler taşınıyor ardı ardına, işte bu sırada beyaz elbiseli yaver, ki uzun boylu bir bahriyeli, bizim Koca Vasıf'a yaklaştı, bir eliyle de kâse götüreni durdurdu ve "Eczacı bey," dedi kibarca, "yemeklerden emin olabilir miyim?"

İşte o an dedim, gitti bahriyeli yaverin kafası!

"Koca Vasıf" şaşırdı "Ne!" dedi, şaşkın, kızgın ve yaverin kâseye uzanmış elini biraz sertçe iterek. "Bana bakın," duraksadı, "ben paşayı zehirleyecek olsam Yemen'de ilacını verirken yapardım bu işi; müsterih olun, siz buyrun sofraya!"

Yaşşa baba... Bahriyeli canı sıkkın, yandan yandan çıktı mutfaktan, ama bizimkinin ara sıra atan, ama attı mı tam atan kafası, sanırım tam atmıştı!

İki su böreği parçasını acele yiyip salona geçtim elimde fotoğraf makinası, tam karşısına dikilmiş bakıyordum Garp Cephesi Kumandanı, Lozan Kahramanı, Başvekil ve şimdilerinin Reisicumhur Hazretleri, Aziz Milli Şef İsmet İnönü'ye. Bir tuhaf heyecan, korkuyla ve ilk kez bir Cumhurbaşkanı görüyordum. O, tam karşımda yemek yiyor ara sıra yanındakilerle konuşuyor, Koca Vasıf tam karşısında arasıra kalkıp buyruklar veriyor, "nezaret" ediyor sofraya ve biraz hallice göbeğine karşın, bu dinamik adam dikkatini çekti "Aziz Milli Şef"in.

İyi anımsıyorum, suböreğine dayanınıştı söz, Paşa bir parça daha aldı, nerede yapıldığını, kimin yaptığını, yağını, ununu sordu; övdü, bizimki, evde yapıldığını bildirdi. "Afiyet olsun, bir parça daha emreder misiniz?" gibilerine bişeyler dedi. Paşa keyifli bir kahkaha attı koltuğa kaykılıp, Koca Vasıf'ı, daha çok göbeğini işaret ederek:

— "Sonra sana dönerim" deyiverdi! Ve evde haftada kaç kez su böreği yapıldığını, ne kadarını yediğini sordu, karşılıklı bir söyleşi başladı subörekli. Babam, askerlikten ayrıldıktan sonra Aksaray'a yerleştiğini ve yavaş yavaş kilo aldığını anlattı. Sorular

başladı... Askerliğini hangi cephelerde yapmıştı, kumandanları kimlerdi; soruyordu "Aziz Milli Şef".

Yemen, San'a... Hüdeyde... Çadır... Diyare... Sıtma... Esaret... Anadolu'ya ilaç kaçırmak... Askeri eczacı... Mutasarrıf Ragıp bey...

İnönü halkla konuştu.

Börekler sustu... Bıçaklar, çatallar sustu... Sürahiler, bardaklar her şey ama her şey sustu...

Paşa koltuğa yaslanmış, düşünüyor, bir iki soru daha ve birden canlandı:

— "Hatırladım... Hatırladım... Ama eczacı bey o zaman dal gibi bir zabittin, dal gibi. Bir de şu haline bak, işte sivil hayat!..."

Ve karşılıklı Yemen anıları.

Babam aklandı, heyecanlandım, çişim geldi.

Yemek salonuna döndüğüm zaman İnönü bir koltuğa oturmuş, tam pencerenin önüne, ışık arkasından geliyor, peki ama bu ışıkta fotoğraf nasıl çekilir? Babamın o ünlü "ya herru ya merru" deyimini yineleyip deklanşöre bastım, böylelikle İnönü'nün ilk kez fotoğrafını çekmiştim, 23 Temmuz 1942 Perşembe günü saat ondört sularında. Sonra dışarda.

Sonra bir hatıra fotoğrafı çektirildi. Sağ başta gözlüklü, şişman kişi İnönü'nün Yemen San'a'da silah arkadaşı emekli askeri eczacı Binbaşı Vasıf.İ.Otyam, (Kuruçeşme) nam-ı diğer "Koca Vasıf"

Babamın, o hiç ihmal etmediği "andaç defterleri"nden:

"Lozan Günü. 1942 Temmuz 23 Perşembe.

Sevgili İsmet İnönü teşrif buyurdular. B. Melih maaile, Nedim geldiler mutlu günler..."

"Cuma 24... İnönü, Vali vasıtasıyla bana selam ve memnuniyetlerini bildirdiler."

"10 Kasım 1946 Pazar.

Atamızın acı ölüm günü!.. Yüreklerimizin durmuyor sızısı (38-10)"

Andaç defteri İDRİS Laboratuvarının.

(İDRİS ASEPİTİN Tabletleri ağrıları teskin eder.)

"29 Ekim 1946 Pazartesi.

Milli Şefin rahatsızlık haberlerinden çok müteessirim. Tanrım, bir acı daha bize göstermesin..."(İdris Dover Komprimeleri Müzmin Öksürük ve Bronşite Karşı.)

"6 Mayıs 1946 Pazartesi.

Milli Şefi karşılamaya 40 kişilik heyetle Niğde'ye. Sevim,

Fikret ve Neşecan'a mektup. Nedim geldi."

"7 Mayıs 1946 Salı.

Niğde'deyiz. Milli Şefin nurlu elini öptüm. Özlü sözleri hepimizi teshir etti. Daha çok yaşasın. Gece 1.30'da Aksaray'a döndük." (İdris Müshil Gazozu Lezzeti Hoş, İçimi Kolay Müshil Limonatası.)

Ve karşılıklı kutlama telgrafları ulusal günlerde:

"Vasıf Otyam, Halkevi Başkanı, Aksaray, İlk Merkez Ankara, No: 61684 vs...

Tebrikinize teşekkür eder ben de sizi sevgi ile kutlarım. İsmet İnönü."

Ve Ulus Gazetesi. Fiyatı 5 Kuruş. ADIMIZ ANDIMIZDIR.

"Orta Anadolu'da yaptıkları kısa seyahatten sonra Milli Şefimiz dün Ankara'ya döndü. Cumhurreisimiz Konya'nın muharebe zamanlarında orduyu ve memleketi beslemekte ön safta geldiğini yurda duyuracaklarını vaat ettiler.

LOZAN BAYRAMI MİLLETE KUTLU OLSUN

Türk Milleti Harbin ve Sulhün Büyük Kahramanı İnönü'ye Sevgi ve Bağlılık Duygularını Bugün Bir Daha Yenilemektedir.

İNÖNÜ AKSARAY'DA

Aksaray, 23.a.a-Aziz Milli Şefimiz Reisicumhur İsmet İnönü dün, Bor yolu ile şehrimizi şereflendirmişlerdir. Milli Şef yol üzerinde harman işleri ile meşgul köylülerle konuşmuşlar ve köylülerin içten gelen samimi tezahürleriyle karşılanmışlardır. Aksaraylılar da çoktan beri hasretini çektikleri Yüce Şef'lerini aralarında görmekten duydukları sonsuz sevinç ve derin şükran hislerini coşkun bir şekilde göstermişlerdir. Milli Şef, Aksaray'da köylü ve kasabalı halka birçok sualler sormuşlar ve aldıkları cevaplardan çok memnun kalmışlardır. Milli Şef saat 13'de Koçhisar yolu ile Ankara'ya hareket buyurmuşlar ve teşriflerinde olduğu gibi ayrılışlarında da hararetli tezahürlerle uğurlanmışlardır."

.....

Aynı yılın Ankara'sı.

Sepetli motosikletler... Vıv...Vıv diye geçen arabalar. Durdurulan trafik. Selama duran polisler, askerler... Milli Şef Çankaya' dan iniyor... Milli Şef Çankaya'ya çıkıyor... Yollar tutulmuş. Biz yolcular köhne Rus otobüsleri içinde tıkış tıkış, dakikalarca

bekletiliyoruz. Atatürk Lisesi 4 C öğrencisi olarak kafam bozuluyor bu yol tutulmalarına!

1943...1944... Savaşlı yıllar. Churchill'in oğlu geliyor kendi kullandığı uçakla, İnönü'yü götürüyor ve savaşa sokmuyor ülkeyi İsmet Paşa... 1945... 1946... Seçimlerde "hile" deniliyor... Paşa'ya çatanlar çoğalıyor... Paşa memleketi harbe sokmamakla da suçlanıyor... 1947...1948...1949...ve 1950.

Seçimler.

İlk kez oy kullanacağım. İstanbul, Feneryolu.

Kahvaltıda toplandık, "Koca Vasıf"ın çevresinde... "Evlatlarım... Oy mukaddestir... Demokrasi... Vicdan... Cumhuriyet... İrtica... Savaş... Atatürk yüce insan... CHP... Vatanı kurtarmak... İnönü... Herkes dilediği oyu kullanır... Kullanır ama bunlar akıldan çıkmamalı... Geriye bakmak... Haydi sandık başına..."

Koca bir takımız anam bir, babam iki, biz altı kardeş tastamam 8 oy, az buz değil!...

Ve benim de bir oyumla Paşa'yı, babamın Paşa'sını bir güzel deviriyoruz!

"Koca Vasıf"ın suratından düşen bin parça. Sofrada çıt yok... Artık kafamı kıramaz; büyüdüm, İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'nde resim öğrencisiyim ve bir yıllık da gazeteci ve de yirmi dört yaşındayım. Acıyla bakıyor gözlerime... "Gözlerinize bakıyorum yavrularım, hayırlı olsun Fikret, tek muhalif oyu sen verdin, gözlerinden okuyorum, sana da memlekete de hayırlı olsun. Tanrı pişman olduğun günleri bana göstersin... Ama şu acılı günümde sana vasiyet ediyorum yavrum, politikaya atılmayacaksın... Bankadan borç para almayacaksın ve en önemlisi İsmet Paşa aleyhine yazı yazmayacaksın, bırak başkaları yazsın!.. Aksi halde, mezarımda kemiklerim sızlayacaktır!.."

Çık işin içinden!

Ve bir sabah, arapça ezan sesiyle uyandım.

Pişmanlıklarım giderek artıyor.

1953, babamın en mutlu yıllarından.

CHP'yi destekleyen Dünya Gazetesi'nde Atatürk'ün ve İnönü'nün en yakınlarından Falif Rıfkı Atay'ın, babamın çok sevdiği Bedii Faik'in imzalarının yanında adım çıkıyor, yazılarım, haberlerim... "...Yavrum, doğru yolu bulacağından emindim; çok mutluyum, seninle iftihar ediyorum, sana inanıyor ve güveniyorum,

Atatürk ilkelerinden ve altıokun umdelerinden hiç şaşma ve 1950 seçimlerinde söylediklerimi aklından çıkarma, politikaya asla atılmayacak, bankadan borç almayacak ve İnönü'ye asla çatmayacaksın..."

Babam, bu öğütlerini aşağı yukarı her mektubunda yineliyor!

Bu yazılar, iki eski asker arasında kalan bir gazetecinin, 1953'ten 1973'e kadar süregelen "İSMET PAŞALI YILLAR"ından özet bir güldestedir.

Dosyalar dolusu gazete, dergi kupürlerinden ve kutu kutu ses bandlarından özet bir güldeste...

"SİZ DE BENİM GİBİ HER GÜN TRAŞ OLUR MUSUNUUUUZ?"

1954 seçim gezisi başladı.

Dünya'dan, CHP Genel Başkanı İnönü'yü izlemekle görevlendirildim. Bizi Malatya'ya götürecek yataklı vagonda, kompartımanım İnönü'lerin kompartımanına bitişik. Mevhibe Hanımefendiyi ilk kez bu kadar yakından görüyorum. Kahvaltılarda, öğle ve akşam yemeklerinde İnönü'nün tadına doyulmaz anılarını dinliyoruz. Hepimizle, tüm gazetecilerle ayrı ayrı ilgileniyor, traş olmayanları tersliyor... (Paşa o halinde bile her sabah traş olurdu çadırda. Hastalığı bile bu alışkanlığından alıkoymazdı, bizler de O'na uymaya çalışırdık, sanırım bu alışkanlığım ta o zamandan kalma...) Bu ilgi, bu yakınlık kişilere değil, bu, aslında basına verdiği önemi vurgulamakta kanımca.

DÜNYA

HER DÜNYA VATAN HER BU HALK İÇİN

Cumhuriyet Halk Partisinin Türkiye çapındaki seçim kampanyası Malatyada açılıyor

İnönü, bugün, C.H.P.nin temel görüşünü izah edecek

İDROJEN BOMBASINI GÖLGEDE BIRAKACAK MADDELER

HUSUSİ SURETTE GÖNDERDİĞİMİZ ARKADAŞIMIZ F. OTYAM BİLDİRİYOR

Dün Malatyada büyük tezahüratla karşılanan C. H. P. Genel Başkanı, kısa bir konuşma yaptı

İnönü ile ilk kez yolculuk, Dünya gazetesi adına.

"CUMHURİYET HALK PARTİSİ'NİN TÜRKİYE ÇAPINDAKİ SEÇİM KAMPANYASI MALATYA'DA AÇILIYOR. İNÖNÜ BUGÜN, CHP'NİN TEMEL GÖRÜŞÜNÜ İZAH EDECEK."

Üç sütunluk bir dişi klişe:

"HUSUSİ SURETTE GÖNDERDİĞİMİZ ARKADAŞIMIZ F. OTYAM BİLDİRİYOR."

(Babam, çırakları kim bilir kaç kere göndermiştir gazete bayiine, nasıl da bekliyordur Dünya'yı?)

"Dün Malatya'da büyük tezahüratla karşılanan CHP Genel Başkanı, kısa bir konuşma yaptı."

Malatya 8. Ankara'dan çıktık yola. Sağa sola selam verdik. Yol boyu kalabalık, genç, ihtiyar, kadın kız, çoluk çocuk "İnönü" diyorlar, "Babamız" diyorlar, "Lozan Kahramanı" diyorlar. Herkeste bir heyecan, bir sevinç. İstasyonlar tıkır tıkır geçiyor. Bir yenisinde aynı heyecan, aynı bağrışma, aynı çığrışma. İnönü, pencere önünden pek ayrılmıyor. "Göreceğiz Paşamızı" çağrışmalarına can dayanmaz. Hava yağışlı, bekleşenler cıbıl olmuş..."

9 Nisan 1954 tarihli Dünya Gazetesi'nde ilk yol izlenimlerim böyle başlıyor.

Sabah oldu. Gün, bir tepenin ardından ilk ışınlarını saldı, dağın doruğundan akın akın bir insan seli, yuvarlanırcasına iniyor. Tren gariban bir istasyonda bekliyor, iki saat sonra Malatya'da olacakmışız. Trene varanlarda derin derin nefes alışlar; solumalar... Heyecanlı kalabalık giderek artıyor tam yeri deyimin: sabahın köründe!... Gözler heyecanla arıyor, indirdiğim camdan, üzerleri dökülen, saçları başları birbirine karışmış, soluk soluğa kalmış bu köylülere bakıyorum, onlar da bana... Soruyorlar: "Babamız nerde... Paşa nerde?" Gözleri lokomotifte bir yandan da... Ya, puf deyip çekerse koca treni, ya göremezsek Paşa'mızı gibilerine... Yediden yetmişe bu insan seli illa Paşa'yı görmek istiyor, içim bir hoş oluyor bu istekten...

Kompartımanın kapısını tıklattım.

— "Kim oooo?"

— "Benim Paşam, Dünya."

Bir an sessizlik.

— "Gel bakalım..."

— "Ah affedersiniz, özür dilerim efendim..."

Paşa beyaz fildökos fanila ve donuyla karşımda! Elinde sabunlu bir fırça, yüzünde ak ak köpürmüş sabun, traş oluyor. Mevhibe Hanımefendi pencere kenarında oturuyor... Durumu anlattım.

— "Nasıl çıkarım bu vaziyette?"

Robdöşambrını işaret edip, "Bunu giyiniz efendim, bu insanlar sizi göremezlerse gerçekten mahzun olacaklar; dayanamadım onun için rahatsız ettim efendim."

Bir an duraksadı, Mevhibe Hanımefendiye bakıp "Ne dersiniz hanımefendi?" dedi. "Siz bilirsiniz paşam," yanıtını alınca "Ver bakalım," dedi; uzattım, giymesine yardım ettim; ne ki elindeki sabunlu fırçayı bırakmamıştı, dışarı çıktık ve geldik pencere önüne, ak köpüklü bir yüz ak saçlara karışmış, bir elde köpüklü bir traş fırçası ve o coşkulu insan kalabalığında bir şaşkınlık! İnönü de şaşkın... Onlar İnönü'ye, İnönü onlara bakıyor ve elini sallamaya başladı, o aylardır jilet görmemiş yüzlere doğru konuştu nihayet:

— "Siz de benim gibi hergün traş olur musunuuuuuz?"

Ve gülmeye başladı, ben de içimden makaraları koyuverdim ve ortalık birden "Yaşşaaa var ol paşamız... Babamız..." nidalarıyla inledi. Tam sırasında lokomotif tizce salıverdi düdüğünü paf puf ayrıldık, İnönü hâlâ el sallıyordu fırçası köpüklü.

— "Oldu muuu?"

— "İyi oldu efendim."

— "Hadi bakalım." İçeri girdi, kapıyı çektim.

Bir istasyon sonra deri ceketli, kısa boylu elinde bir fotoğraf makinası bir genç atladı trene, telaşla, tıknaz, kısa boylu, bir gözü tuhaf bakan, hemen sordu:

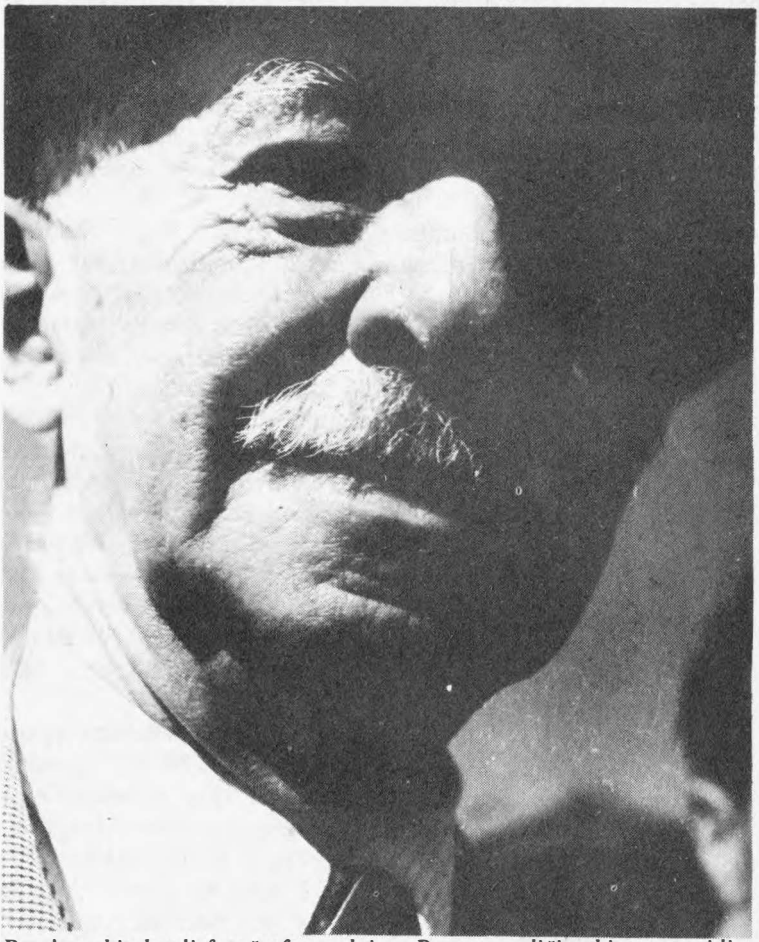
— "Paşa hangi kompartımanda?"

İşaret etmemle kapıyı tıklatıp açması bir oldu, İnönü giyinmişti ve neşeyle seslendi:

— "Oooooo, hanımefendi bakın kim gelmiş. Ezer, gel bakalım kardeşim."

Evet o anda,bu, fotoğraflarını çok sevdiğim Ulus Gazetesi'nin foto muhabiri Hüseyin Ezer'e ileri yıllarda "şeflik" edeceğimi, ölene dek unutulmaz sevgi dolu bir dostluk kuracağımızı, fotoğraftan yana ondan çok şeyler öğreneceğimi, acılı tatlılı binlerce anıyı ortak yaşayacağımızı nereden ve nasıl bilebilirdim?

"..... Parti binasına zorla gelebildik. Kapının önü ana baba

Paşa'nın bir hayli fotoğrafını çektim. Bu en sevdiğim bir portresidir.

günü. İnönü balkona çıkarak Malatyalılar'a hitaben şu kısa konuşmayı yaptı:

Aziz Malatyalılar, sevgili hemşehrilerim. Aranızda bulunmaktan bahtiyarım. İlk büyük seçim nutkunu söylemek için Malatya'ya geldim. Yarın Malatyalılar içinde Türkiye'deki vatandaşlara CHP'nin temel görüşlerini arzedeceğim. Her yerde vatan-

daşlarda büyük bir mesuliyet hissi müşahade ettim. Her yerde vatandaşlar memleketin büyük meseleleriyle alakadardırlar. Vatandaşlar memleket kaderinin kendi ellerinde olduğunu biliyorlar. Genel seçimlerin memleketin hali ve istikbali için ne kadar ehemmiyetli olduğunu vatandaşlar anlamışlardır; ona göre reylerini vereceklerdir. Netice ne olursa olsun bizim için muhteremdir....."

Yanılmıyorsam, İnönü'ler CHP İl Başkanı Nüvit Yetkin'in evinde konuk oldular. Akşam yemeği için özenle traş olup giyinerek eve yemeğe gittik. Ne ki biz basın mensupları için sofrada yer yoktu, sözcü ve gözcü olarak Ezer'i orada bırakıp Malatyalı meslekdaşlarla iyi bir lokantaya daldık. Yarım saat sonra Ezer telaşla geldi, "Kalkın" dedi, "Sizi Paşa istiyor."

Sofrada muhabbet yerindeydi, gitmedik.

Sonra Nüvit Yetkin geldi, ezik ve üzgün, özürler diliyor ve hemen kalkmamızı rica ediyor... Onu da savıp karnımız tok, hesabı da ödeyip İnönü'nün huzuruna varanda gözleri ışıladı: "Oo gelin bakalım arkadaşlar, siz benim misafirimsiniz" biraz hışımla sağa sola baktı: "Arkadaşlarıma yer açın" komutunu verir vermez, sağı solu, karşısı boşalıverdi ve oturttu bizleri!.. Yemek boyu, yazmamak kaydıyla anılarını anlattı, özellikle hep bizlerle meşgul oldu. O anlattıklarını gece otele dönende neden not etmediğime hâlâ yanarım.

Sabah yine traş olup eve geldiğimde Paşa odasında yoktu. Kocaman bir karyola, komodinin üzerinde bir su bardağı içinde iki diş, üzeri kanaviçe işlemeli bir bezle örtülü. O koca yatağın eteği de kanaviçe nakışlı ve aradan görülüyor kocaman beyaz bir oturak, onun da üzeri kanaviçeli bir örtü ile bezeli. Bir iki dakika sonra İnönü elinde havlu, tuvaletten geldi; arkasını dönüp dişlerini süratle taktı, "Dünya, nasıl gece iyi uyudun mu, rahat mısınız?" Ve ekledi, "Haydi bakalım şimdi güzel bir kahvaltı yapalım, yoksa dün geceki gibi tok mu geldiniz? Bazı şeylere siz de alışacaksınız, başkaları da, hadi bakalım kardeşim, öteki arkadaşlar nerede?"

İNÖNÜ KONUŞUYOR

Malatya yerinden oynuyor. O anlatılmaz insan kalabalığı bir o yana bir bu yana sallanıyor bir bedenmiş gibi; İnönü konuşuyor

9 Nisan 1954 saat 13.30'da Samanpazarı'nda:

"... Hayat pahalılığı almış yürümüş, milli paranın değeri içerde ve dışarda düşmüş ve dış ticaretimiz borçlarımızı ödeyemeyecek derecede daralmış ve köylümüz takati üstünde bir borca daldırılmış iken idaremiz bu sıkıntıların çaresini, hakikate göz yummakta ve vatandaşa hakikatin zıddını söylemekte arıyor. Daha yanlış olanı da hakikatlerin vatandaşlara söylenmemesi için kanuni tedbirler almak hevesidir.

...Tecrübeler göstermiştir ki siyaset partizanlığı güzel vatanı cehenneme çevirmek için en menhus derttir.

...Hiçbir sebep ve bahane ile muhalefet partileri aleyhine hususi kanunlar ve müsadere kanunları çıkarmayacağız değil, bundan sonra kimsenin çıkarmaması için Anayasa mahkemeleri kurarak siyasi partilerin çokluğu üstüne bağımsız yargıcın adalet hükmünü yerleştireceğiz..."

Malatya'dan aynı sevgiyle ayrıldık. Bir grup Amerikalı ellerinde harika sinema makinalarıyla, Muhalefet Partisi Genel Başkanının o mahşeri kalabalıkla filmini çekiyor. On beş dakikalık yol, iki saatte alındı.

24 Nisan 1954. "... Dün Gaziantep'e geldim. Gaziantep tarihi bir günün hazırlığı içindeydi. Çarşı pazar boşalmış adeta. Bir tepeden yolu gözlüyorum. Uzaklardan bir toz bulutu yükseldi. Yüzlerce araç dizi dizi Gaziantep yolunda.

... Kırkayak Meydanı mahşer gibi, hoş mahşerin kalabalığını henüz bilmiyoruz ama iğne atsan yere düşmeyecek kabilinden olsa gerek. İşte Kırkayak Meydanı da öyle. Değil Kırkayak, yarım ayaklık yer yok!

... Maraş yolundayız. Narlı İstasyonu'na geldik. Maraşlılar Narlı İstasyonu'na taşınmışlar. Maraş'a ulaştık. Hafif yağmur çiseliyor. Damlar, balkonlar meydanın alamadığı insanlarla dolu. Çılgınca bir sevgi gösterisi, bağıra basma ve okunan dövizler:

"Kardeş kavgası yapıp düşmanı güldürmeyeceğiz"; "Hiçbir zaman birbirimize düşman olmayacağız". Saat 16.35, İnönü balkona geldi. Maraş Kalesi ta tepelerde; orası bile insan dolu. İnönü, özellikle hayat pahalılığı üzerinde durdu, petrol ve yabancı sermaye yasalarının çarçabuk çıkarılmasını sert bir dille yerdi ve şöyle dedi:

"Çıkarması kolaydır fakat çıktıktan sonra tamiri zordur."

...Otomobil kafilesi zor ilerliyor. Yol ağzında bir ok tabela: "Adana'ya."

Ve 4 Mayıs 1954 Dünya Gazetesi'nin manşeti:

"Seçime 8.300.000 vatandaş iştirak etti. DP 4.460.000, CHP 3.240.000, CMP-TKP ve bağımsızlar 600.000 oy aldı. Buna mukabil çoğunluk sistemi yüzünden DP 506, CHP 30, CMP 5 milletvekiline kendilerini temsil ettiriyorlar."

İNÖNÜ DÜNYA'DA

Dünya'nın baskı makinası Ulus'un eski makinasıdır. İnönü, Ana Muhalefet Partisi Genel Başkanı İstanbul'a her gelişinde Dünya'ya uğrar, merdivenin ilk basamağında durup aşağıdan bağırır:

— "Falih yukarda mıın?"

Tatlı bir söyleşi başlar Falih Bey'in odasında. Karikatürist Mim Uykusuz, Semih Balcıoğlu'na da merhaba der, sevdiği karikatürleri kahkahayla yineler.

Uykusuz, bazı dizi karikatürlerine "Çömez" takma adını koyar... İnönü bir gelişinde Semih Balcıoğlu'nun Maya Sanat Galerisi'nde Karikatür sergisine de uğradı. Yazıları okuyor, gülümsüyor, kahkahalar atıyor. Semih, hemen İnönü'nün yanında. Gezme bitti, İnönü, burnunun dibinde duran Semih'e bakarak sordu:

— "Çömezoğlu sen misiiiin?"

Ve ondan sonra Semih Balcıoğlu'nu biz "Çömezoğluuu" diye çağırır olduk.

Hüzünle topladım eşyalarımı, ver elini Polatlı Topçu Okulu. Ve sonra Ankara Bando Mızıka Hazırlama Ortaokulu Yedeksubay Resim öğretmeniyim. Haftada üç gün dersim var. İstanbul'a bir gidişimde Bedii Faik'e, canımın sıkıldığını söyledim. "Kasım bey gelince söyleyeyim, Ulus'ta çalış" dedi. Yine bir İstanbul'a kaçışta Dünya Ankara Temsilcisi Oktay Ekşi, telefonla aradı, hemen Ankara'ya dönmemi, ya Bület Ecevit'i ya da Nihat Subaşı'nı görmemi bildirdi. Ertesi gün; Yedek asteğmen üniformasıyla Subaşı'nın yanındayım, çıktığımda "Şimdilik kaçak" olarak gece sekreteriyim Ulus Gazetesi'nin! 1956 sonlarında terhis olanda CHP'nin resmî yayın organı Ulus Gazetesi'nde yazışleri müdür yardımcısı, röportajcısı, parlamento muhabiri, fıkra yazarı olarak

yeni bir yaşam başlamıştı ve İnönü'ye daha yakın olarak...

İnönü de artık 1938 ve 1950'lerin İsmet İnönü'sü değil...

Rüzgârlı Sokak Otto Wöber Han'dadır Ulus yönetim yeri ve koridordan bir ses gelir odama:

— "Otyaaaaam, kahveleri söyleee."

Gelen Paşa'dır.

Kapı komşumuz Akis Dergisidir gerek DP'ye gerekse Ulus'a aşağı yukarı her sayısında "duman" attıran. Metin Toker için Ulus, "Allahlık Ulus"tur, içimizi kıyım kıyım eden bir yakıştırma ne ki Toker, Paşa'nın damadıdır, acılarımızı içimize atarız her hafta.

Paşa'nın kahvesi sunulur ve Paşa işlerin nasıl olduğunu, hatırımızı, sağlığımızı, eşlerimizi, çocuklarımızı sorar tek tek, bize güç verir, onur verir bu yakın ilgisiyle, yani gönlümüzü alır kendince. Kadromuzun yarısı Ankara Merkez Cezaevindedir; kimi zaman damadı Toker dahil, Subaşı'lar, Cenkçi'ler, Ülkü Arman'lar hele hele baş mapushaneci Şinasi Nahit Berker. Çarşamba günü yarım kadro, yarım kadroyla tam kadro olur Ankara Adliyesinde, arkadaşların çözülür kelepçeleri, gözlerimizle kucaklaşırız, içlerimiz bi hoş.

Şinasi'ye yeniden bir on bir ay daha verildi. Karar açıklanınca Şinasi o sevecenliği ve kalenderliğiyle:

— "Hop dedik"ini çekti yargıçlara doğru, "Amma da ciddiye aldınız efendim?"

Savcı güler çaktırmadan, yargıçlar güler çaktırmadan ve Şinasi kelepçeleriyle yeniden gönderilir geldiği yere. Haftaya buluşmak üzere!

Ve Beyhan Cenkçi iki jandarma arasında, yeni bir dava için getirildi Merkez Cezaevinden. Başbakan Menderes yirmi gazete aleyhine dava açtı, on dokuzunu bağışladı, Ulus için dava sürüyor. Partinin ve gazetenin avukatı Muhittin Kılıç da yerini aldı. Hava sıcak.

Beyhan birden yerinden fırladı:

— "Sayın Başkan, zapta geçin bir sayın üye uyuyor!"

Kaynar sular indi tepemizden! Yargıç, silkelendi ve sert bir sesle, "Uyumuyorum" dedi.

Yargılama sürüyor. Başkan, iddialara karşı ne diyeceğini sordu Cenkçi'ye... İki jandarma arasındaki Beyhan'a biraz daha

yaklaştım, arkasındayım tam, bu benim görevim ve Beyhan ayağa kalktı, tane tane konuşuyor:

— "Yirmi gazete Başbakana karşı suç işlemiştir; suç suçtur. Menderes ne yapıyor, ondokuzunu, suç işlemişken, suç işlememiş farzediyor sadece bizi suçlu görüyor, aklından zoru olması gerekir, kendilerinin adli tıbba sevkini talep ediyorum!"

İşte görev başlıyor ve Beyhan'ın ceketini çekip fren görevimi yerine getiriyorum. Bu defa bana dönüp, bazı yazılarıma attığım imza gibi sesleniyor:

— "Fi-Ot çekme ceketimi, haksız mıyım?"

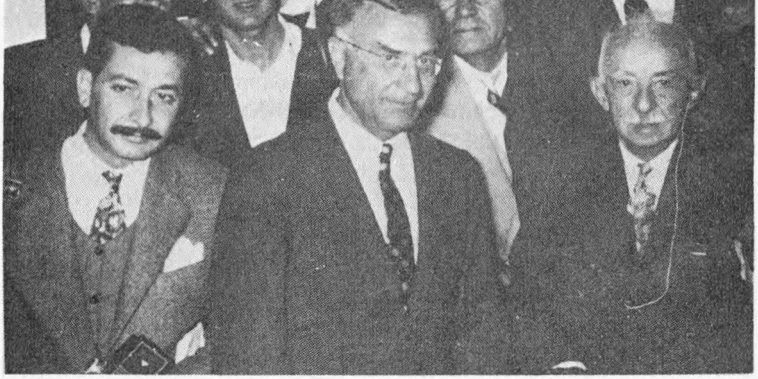
Muhittin Kılıç yerinden fırlıyor, çok kibar bir biçimde ve kıpkırmızı bir yüzle Beyhan'ın aylardır cezaevinde bulunduğunu, moralinin bozulmuş olabileceğini, sözlerinin tutanağa geçirilmemesini isteyince, Beyhan yeniden ünlüyor:

— "Moralim falan bozuk değil, talebimde ısrar ediyorum ve seni de avukatlıktan azlediyorum!"

"HAKİM VİCDANINA"

Meclis'te mahkûm vaizin affı tartışıldı, İnönü sert bir konuşma yaptı:

"... Hakim vicdanına tesir eden siyaset adamı irticaın mücessem misalidir. Otuz beş sene sonra Türk hakiminin vicdanı-

Bir CHP Kurultayı anısı

nı Adalet Bakanının pençesinden kurtarmakla meşgulüm. Dini, siyasete alet ederek yapılan bir seçim asla emniyetli olmaz."

10 Haziran 1957 Pazartesi; Mecliste af kabul edilmiyor.

Paşa, İstanbul'dan uçakla geldi. Genel Sekreter Gülek ve bazı Merkez Yönetim Kurulu üyelerince karşılandı, sonra DC-3 Ana uçağıyla havalandık Kars'a doğru. Paşa koltuğa yanlamış Die Welt okuyor, uçak uçak değil tastamam salıncak, yürekler ağzımıza geliyor, arkama dönüp Paşa'ya bakıyorum, oralı bile değil, sanki bu korkunç bir şekilde yalpalanan uçakta değil, Pembe Köşk'te salonda! İçim serinliyor. Erzurum'da çok sevdiğim Cevat Dursunoğlu karşıladı, sarıldık, öpüştük ve Ana uçağı bu kez kalkmamakta direniyor, motorlar zorlanıyor, sigara içmeyiniz... kemerleri çözmeyiniz ve uçak zorlanıyor, gözlerim Paşa'da. O gazetesini okumaya devam ediyor! Kars'a inişte Kaptan Pilot, "Felaket bir kalkış yaptık, akıl almaz bir yer fırtınası vardı, uçağı yerden zor kopardım" diyor!

Pistin açılması için on dakika alan üzerinde dolaştık, korkunç bir karşılama, inebildik ne ki bu sefer kapılar açılmıyor, Paşa garanti ezilir bu kalabalıkta... Jandarmalar kol kola girip bir koridor yapıyorlar ve kollar kopuyor düzen allak bullak oluyor, Paşa zorla kurtarılıyor kalabalıktan, bu sefer bindiği araba havaya kaldırılıyor, biz iki gazeteci kendimizi yerde buluyoruz ve Mehmet Hazer'i görüyorum, direktif veriyor ve karga tulumba insanların omuzundayım, coplar, dipçikler, bağrışmalar, feryatlar! Girişler, çıkışlar yasak! CHP Kars milletvekilleri Başbakan ve İçişleri Bakanına teller döşeniyor:

"Kars şu anda jandarma ve polis tarafından kordon altına alınmış bulunmaktadır. Şehir dışına bir tek vatandaşın dahi çıkmasına müsaade edilmiyor. Yollar tutulmuştur... Vatandaş hürriyetlerinden mahrum ediliyor..."

Telgraf bu minval üzre sürüyor.

"SİYASİ PARTİLERİN GİTMELERİ VE TEKRAR GELMELERİNE ALIŞMALIYIZ."

PAZAR
25
AĞUSTOS 1957
ADIMIZ ANDIMIZDIR
Kurucusu : KEMAL ATATÜRK
Inönü C. H. P. Kars Kongresinde önemli bir konuş
tidarın değişmesi, muhalefeti
elmesi lâzımdır
ŞBİRLİĞİ HER YERDE ÜMİT VE
EVECCÜHLE KARŞILANMIŞTIR
tandaşın geçim darlığından kurtulması mu-
fetin emeli ve hedefidir - Siyasi partilerin
leri ve tekrar gelmelerine alışmalıyız

25 Ağustos 1957 Pazar günü, Ulus Gazetesi'nin manşetini, arkadaşlar şöyle atmışlar:

"İnönü CHP Kars Kongresinde Konuştu.

İktidarın değişmesi, muhalefetin işbaşına gelmesi lâzımdır.

Vatandaşın geçim darlığından kurtulması muhalefetin emeli ve hedefidir. Siyasi partilerin gitmeleri ve tekrar gelmelerine alışmalıyız.

İşbirliği her yerde ümit ve teveccühle karşılanmıştır. Kars, 24. (Fikret Otyam telefonla bildiriyor.)

....

Kars yine Paşa'yı candan bastı bağrına. Geceki yemek şöleninde Hür. P. İl Başkanı "İşbirliği ilk meyvasını Kars'ta verdi" dedi. Ertesi sabah otomobille Erzurum'a hareket ettik. Yol boyu tanık olduk ki halk CHP'ye bu kelli daha sarılmış, her yerde belli oluyor, apaçık.

CHP Erzurum İl Kongresi 1500 kişilik Saray Sinemasında yapıldı. Üç bine yakın insan sinemaya girmek isteyince tehlike doğdu, salon zorla boşaltılmak istendi, ama nafile!

26 Ağustos, Ulus'un manşeti:

"Memleketin kaderi seçmenin elindedir."

Paşa'nın yine manşetlik bir sözüdür bu...

"DP yurda huzur getirme istidadını kaybetmiştir. Bugünki iktidar gitmek kaderinden müteessir olmamalıdır, hak etmişken ve zamanı gelmişken gitmek yerine sun'i çarelerle kalmaya çalışmanın faydası yoktur."

Kars Kongresi izlenimlerinden:

CHP'nin İnönü şerefine gece vereceği ziyafete tüm partilerin ileri gelenleri davet edildi. Vali Nurettin Aynuk'sa gelemeyeceğini bildirerek özür diledi. Valinin özür dilemesine İnönü şu şekilde cevap verdi:

— "Gelmesini çok arzu ederdim. Üzüldüm."

Hatırlarda olduğu gibi Erzurum Valisi, İsmet İnönü'yü Balıkesir'e sokmayan validir.

....

Paşa'yı arka kapıdan çıkardık, ama nereden çıktıkları belli olmayan iki bine yakın insan birden toplandı, yallah edip Paşa'nın otomobilini havaya kaldırmaya çalıştı! Binbir güçlükle ayrılabildik Erzurum'dan. Polis, alışılmamış bir tutum içinde. Hepsi nazik, candan, fevkalade kibar.

Olaylar ilginç ve çarpıcı bir biçimde gelişiyor, işbirliği çabaları giderek ürününü veriyor. Paşa, basını kırmaz, giderayak konuşalım dedik. Zira, CHP'li milletvekili ve sayın parti büyükleri uçaktaki tüm yerleri kapatmışlar!

Paşa, "Peki" dedi, "buyrun, gelin konuşalım."

Bu konuşmayı aynı uçakla göndermişim ki arkadaşlar "Fikret

Otyam'dan uçak postasıyla" demişler.

27 Ağustos, Ulus'un manşeti:

"BİZ SEÇİM EMNİYETİ İSTİYORUZ."

Yazı işlerinde çalıştığım zaman ya da başlıkları elbirliğiyle atacağımız zaman, eğer konuşma Paşa'ya aitse hiç mi hiç sıkıntı çekmeyiz. Zira Paşa, her zaman sekiz sütunluk, altı sütunluk bir söz sarfeder, işimizi kolaylaştırır:

"Kadınlarımıza layık olduğu mevkii kazandıracağız. Seçim şartını ağırlaştıracak tedbire kimsenin aklı ermez. Her şeye rağmen yeni mevzuatiyle ağır bir vaziyet hasıl olursa bu vaziyetin icabı elbette muhalefet partilerince tetkik olunacaktır."

Hava alanında bizi dizim dizim uğurlama pozunda gören Paşa şaşırdı, trenle geleceğimizi arz ettik, hepimizi ayrı ayrı öptü: Hürriyet, Akşam, Dünya, Milliyet ve Ulus'u. Sarıldı: "Çabuk dönün arkadaşlar, sizleri özleyeceğim."

Basıncılardan pek hoşlanmayan bir parti büyüğü, uçağın penceresinden eliyle "nanik" yaptı, bir arkadaş da eliyle mukabelede bulundu o biçim!...

CHP 13. Kurultay'ı 9 Eylül 1957'de ilk kez bir ilçede, Yenimahalle'de yapıldı. Paşa mikrofonu kontrol etti:

— "Sesim geliyor mu arkadaşlaaar?"

Bir delege yanıtladı:

— "Sesin tarihten geliyor Paşam..."

Kurultay'da ağırlık noktası, "basın"... Konuşmalarda en çok geçen sözcükler; "fedakâr basın", "basın özgürlüğü", "ispat hakkı tanınmalıdır", "basına şükranlarımızı arzederiz".

Hür. P. ve CMP ileri gelenleri ön sıralarda oturuyor. Paşa'nın 33 dakikalık konuşması 59 kere alkışlarla kesildi. En çok alkışlanan cümlesi, "Siyasi propagandaya savcıların alet olması onlar için mesuliyeti muciptir." oldu; bir de şu sözleri:

"Vatandaşın en çok gücüne giden şey, iktidar ricalinin, onun ızdırabının hiç farkında değilmiş gibi bir ruh haleti göstermesidir. Darlık içinde ve geçim sıkıntısı içinde bulunan bir insanın karşısına geçip onun refahın neşesi içinde bulunduğunu yüzüne söylemek, vatandaşı hakikaten lâl ve ebkem bir hale getirmektedir."

BMM'DE FIRTINA!

1957 seçimleri sıralamakla, yazmakla bitmeyecek kadar çok olaylarla geçti. 4 Aralık 1957 Çarşamba günü BMM Hükümet Programını görüşmek üzere toplandı. Programı eleştirmek için süre isteyen muhalefet, önergeleri kabul edilmeyince, basıncıların deyimiyle BMM'de "fırtına koptu." İnönü, dış politika, ekonomik ve mali konularda ağır eleştirilerde bulundu, DP'nin seçim yolsuzluklarıyla ilgili örnekler verdi, sözleri DP'lilerce kesilmek istendi.

"İNÖNÜ SEÇİM FACİASININ İÇYÜZÜNÜ AÇIKLADI. İKTİDAR AZINLIKTA OLDUĞUNU HİÇ UNUTMAMALIDIR.

Hükümet, hukuk düsturları yerine tank ve tayyare ile hakimiyet yolunu tutarsa, millet meyus olur. Üstelik tank ve tayyareler hukuk dışı istikametlerde öz millete karşı işlemezler. Başkan, konuşması sırasında İnönü'nün sözünü kesmek istediyse de BMM çoğunluğu bu teklifin aleyhine oy verdi."

Paşa'nın sözleri elbette manşetteydi, ne ki aynı yere istenmeyen bir konuk gelip yerleşti, Hükümet adına Tevfik İleri'nin bir tekzibini savcılık buyruğuyla aynı yere koyduk... Ertesi günü 11 Aralık 1957 çarşamba günü yine sekiz sütun, çerçeveli bir yazımız vardı:

ADIMIZ ANDIMIZDIR

CEVABIM

İsmet İNÖNÜ

Yeni İç Tüzük hükümlerile Anayasa alenen çiğneniyor

Ancak en totaliter idarelerde eşine rastlanabilecek hükümler yarından itibaren Büyük Millet Meclisi Anayasa Komisyonunda görüşülmeye başlanacak

"CEVABIM

Savcı emriyle Ulus Gazetesine Hükümet namına Tevfik İleri imzasıyla gönderilen yazıyı okudum. İmza sahibinin şahsıma yaptığı tecavüzlere hakkı yoktur. Kanunun sarih hükümlerine riayet düşünmeyen tecavüzleri, insan vasıfları ve kanun hükümleri bakımından umumî efkâr tartacak ve hüküm verecektir. Ben Meclis kürsüsünde vazifemi ifa ettim. Fikirlerini Türkiye Büyük Millet Meclisinde müdafaa etmek mevkiinde olanlar, haksızlıklarını ve ağır mesuliyetlerini gazete sütunlarında tecavüz etmekle örtemezler.

Savcılığın aşikâr bir tecavüz yazısını emirle neşrettirmesi ayrıca haksızlıktır. Bu misal adalet müessesesi üzerinde takip ettiğim büyük davanın yeni bir gerekçesidir. Hakim teminatı ve adalet istiklali zedelenmiş olan muhitlerde, siyaset adamları pervasızca vatandaşa tecavüz ederler ve vatandaşı korumakla mükellef iken o siyaset adamlarına vasıta olan adalet mensupları da bulunur."

İSMET İNÖNÜ

İktidarın hırçınlığı giderek artıyor. İnönü'nün demeçlerine ardı ardına yayın yasakları konuluyor.

"İnönü gece yarısı şöyle dedi:

Fikrimi daima söyleyeceğim. Vatandaşlarımı ümitsizliğe düşmekten korumak istiyorum. 50 yıldır millet yolunda çırpınıyorum; gözümü kapayıncaya kadar hiçbir güçlükten yılınadan vazifemi ifa edeceğim. Selamet yolunu söylemek, göstermek vazifemdir."

Gece geç vakit, gelen yayın yasağının yerine Paşa bu demeci vermiş yine sekiz sütuna hemencik yerleştirivermiştik.

"ECEVİT'İN ÇALIMINDAN GEÇİLMİYOR"

CHP Genel Sekreterliği Araştırma ve Dokümantasyon Bürosu tastamam 59 basamaktır. 1958 Haziran ayının 14'ünde İnönü, bir delikanlı gibi bu 59 basamağı çıkıp girdi içeri. Hemen sigaralarımızı söndürdük. Paşa, yine "sigara aralığı" vermiş, içmiyordu. Telaşlı halimizi görünce güldü:

"İki günüm kaldı, iki gün sonra ben de sigaraya başlayacağım. Bir hafta ciğerlerime istirahat verdim. Şimdiii sigara içenler

yaksınlar bakalım sigaralarını."

Paşa emriyle tellendirdik sigaraları. Büro Başkanı Prof. Turhan Feyzioğlu CHP'nin mallarının alınması yüzünden Partinin arşiv yönünden çok zayıfladığını söyledi... İnönü yanıtladı:

"Evet, Halk Partisi iki kere kaybetti arşivini. Birisi Ulus yangınındaki kaybımızdır, belki Halk Partisi mallarının alınması kadar yahut ondan fazladır. Günlük gazete belli olmuyor ama 20 yıllığını bir araya getirdiğiniz zaman muazzam bir tarih."

Sonra biraz düşünüp sordu:

— "Haaa, Yunus Nadi'nin Milli Mücadele yıllarında çıkardığı Yenigün Gazetesi'nin koleksiyonu var mı?"

Feyzioğlu, bunların kitaplıklarda bile zor bulunduğunu söyleyince Paşa hayıflandı:

— "O zamanlar kütüphanelere bile gönderilemiyordu, yazık..."

Söyleşi sürdü gitti:

— "Başka bir konu Paşam, geri görüşlü gazetelerde, dergilerde Dil devrimi aleyhine yeniden yayın başladı."

— "Nerede, görmedim?"

— "Bazı gazetelere, örneğin Ulus'a, Cumhuriyet'e yeni dili kullandıkları için çatıyorlar."

— "Bu kadar ileri geri tenkitlerden sonra öz Türkçe yolunu ilan ve muhafaza eden gazeteler, yazarlar olması büyük tesellidir bizim için, büyük iftihar konusudur."

İnönü, bu ara Bület Ecevit'e dönerek:

— "Ecevit'in çalımından geçilmiyor. Biliyorsunuz kendisi en ince siyasi münakaşaları öz Türkçeyle rahatça yazıyor."

Bu arada Feyzioğlu atıldı, Hatay Milletvekili İhsan Ada'yı işaretle:

— "Paşam, dedi, İhsan Ada da yazdığı gibi, kızdığı zaman da öz Türkçe konuşuyor, iyice benimsemiş durumda."

İnönü:

— "Doğrusu bu," dedi, "bir iman gibi benimsemek lazımdır. İçten duymak lazımdır."

Gazetecilere döndü:

— "Keyifli görünüyorsunuz, vukufla ve nüfuz-u nazarla konuşuyorsunuz. Sizi böyle gördüğüm için çok memnun oldum."

— "Paşam, son grup toplantısında DP milletvekillerinin

kabinenin bazı hükümet üyelerinden şikâyet ettiği rivayet ediliyor. Deniyor ki, kabinede Başbakan hariç bir kısım bakanlar değişirse bin derde deva olur, olur mu dersiniz?"

— "Bütün mesele, Hükümetin takip ettiği ve edeceği politikadır. Tabii bu hususta birinci derecede tesirli olan mevki, Başbakanın mevkiidir. Şimdiye kadar olan tecrübe, esas politika aynı kaldıkça bakanların değişmesi umumî hayatta, umumî memleket idaresinde hiç bir fark yapmamıştır.

Söyleşi sırasında baktım, en çok sigarayı Doğan Avcıoğlu içti.

Ve Paşa gülerek seslendi:

— "Bildiğiniz şeyleri bize tekrar ettiriyorsunuz. Söyleyin bakalım hükümette değişiklik yapılacağı haberleriniz ciddi mi?"

"BİZ BUHRANLARA KARŞI HER DEVAYI BÜYÜK MECLİS'TEN BEKLEYEN BİR ZİHNİYETTEYİZ"

İktidar, dış politika konularında oldubittilerle ve Meclis dışı kararlarla bir politika izlemeye başladı. Paşa hemen bir basın toplantısı yaparak "Meclisi tekrar toplayacağız" dedi.

27 Temmuz 1958 Pazar günü toplaştık.

"Biz buhranlara karşı her devayı Büyük Meclis'ten bekleyen bir zihniyetteyiz.

İnönü, yeni Irak Hükümetinin tanınmasına kani olduğunu söyledi.

Lübnan'da bu memleketin iç politikasında taraf tutulmuştur; bu yanlış ve zararlı olmuştur. Yeni Irak İdaresine karşı hasmane tavır takınılması yanlış olmuştur. Gaileye sebep olan tahrikçi tutumun er geç bizi kazaya uğratmasından sakınırım.

İnönü, baskı tedbirlerinden şikayet etti. Demek, vatan müdafaası geldiğinde hür ve eşit vatandaşlar olarak çalışmak mümkün olmayacak. Dış tehlike, milli birlik, iktisadi düzen için önce salim bir politika tesis etmeli. Orta Doğu'nun heves edilmeyecek iç idaresine düşmekten kendimizi korumalıyız."

AKİS DERGİSİNE İLK KEZ YANIT VERDİK

Kapı komşumuz Akis, bize "Allahlık Ulus" demekten vazgeç-

Uçak beklerken ayaküstü söyleşiler sürüp gider.

miyor! Yanımda çalışan çalışkan, bilgili, görgülü, fedakâr arkadaşlarım Doğan Kasaroğlu, Örsan Öymen, Teoman Karahun, Cenap Çetinel, Leyla Çambel, Ayçetin Tulgar, Arman Talay ve hatta Hüseyin Ezer ve diğerlerinin üzüntüleri giderek artıyor. Aslında bizler Akis'in kime çattığını biliyoruz, biliyoruz ama kanımız deli, fena halde alınıyoruz, ne yapalım arada "Koca İsmet" var!

Bir gün patladık. Gazete Yönetmeni Hatay saylavı (Ada bizim için milletvekili değil, saylav'dır) İhsan Ada'ya tepkimizi açtım, yatıştırmaya çalışıyor, ama dirençliyiz. "Peki" dedi sonunda, "uygun bir yanıtı kaleme alınız, izin verirseniz bir de ben göreyim."

Ada'nın politik bir konumu var, onu çok seviyoruz ve zor durumda kalmasını da istemiyoruz ve geçildi makinanın başına... Binbir tartışma sonucu yazı çıktı ortaya ve Ada aldı, bin saat inceledi, oklar çıktı, satırlar çizdi; temize çektim, yeniden okudu ve hemen dizgiye verdim, elimle koydum Ulus'un göbeğine tek sütun çerçeveli:

YANKI

Dedikodu Dergisi Akis, Ulus'a sataşmak huyundadır. Bu yalnız Akis'in değil, irili ufaklı bütün iktidar organlarının görev bildikleri bir iş. Hele Akis-Zafer işbirliğinden sonra buna hiç de şaşmamalıdır. Ulus, bu tip saldırışları ciddiye bile almaz. Dergi, son sayısında kendisinin "mantık üstadı" Sebati Ataman'ı öven yazısında yavan bir kaç cümleyle bu tip iftiralarını tekrarlıyor. Akis'in sakat değer yargıları karşısında bunlar bizce hiç bir önem taşımaz. Beğenmemesi bizden bir şey eksiltmediği gibi aksi de bize hiçbir şey katmaz.

Bize tenkitler ışık tutar, onlardan yararlanırız. Kâğıt sepetimizde bile yeri olmayan iftiraları muhatap saymayız... Onlar, sahiplerinin üslûbunda kendi sütunlarının ziyneti olarak kalır.

7 Eylül 1958 en keyifli günümüz, "cakamızdan" geçilmiyor ve İnönü Paşa'dan hiç ses gelmiyor, bunu bir basın meselesi olarak ele almıştı, ne ki Akis, çatmalarını haklı haksız ağırlaştırdı o hafta!

PAŞA İSTANBUL'DAN KÜKRÜYOR!

Telefonla haber alıcımız Yurtçu'yu sevgiyle anımsıyorum,

parmakları tıkır tıkır çalışıyor ve 7 Eylül 1958 Pazar günü, İstanbul bürosunun geçtiği bir haberi ardı ardına koyuyor önümüze, gazete hazırlanıyor bir yandan ve başlıklar hazır:

"İNÖNÜ BAŞBAKANA CEVAP VERDİ

1958 Türkiye'sinde iftira ve tehditten yılacak siyaset adamı yoktur. Tecavüzler daima karşılıklarını bulacaktır. Düzeltici tedbirleri almamaya hiçbir kimsenin gücü yetmeyeceğini, hiçbir bahanenin gerçekleri bir sır perdesi arkasına saklamayacağını biliyorum. İç huzuru kuracak esaslı tedbirlerin alınmamasının memleketi her türlü musibetlere sürükleyeceğinden şüphe etmiyorum. Bu yoldan izanından hasta olmayan hiçbir siyaset adamının gitmeyeceğine inanıyorum. İç politikamızda bir huzur meselesi bulunuyor.

Başbakan şunların sağlanacağını söylemeliydi:
Adalet İstiklali, basın hürriyeti, seçim emniyeti ve partizan olmayan idare."

Paşa sorar: "Bugün ne yaptın, anlat bakalım."

İnönü, Başbakanın Balıkesir nutkunu, Heybeliada'daki evinde "sakin sinirlerle" okuduğunu vurguluyor, Başbakanın yorgun bir halde geç vakitlerde konuştuğuna da değinerek başlıyordu yanıtına. İhsan Ada, konuşmanın en can alıcı noktalarını seçip sekreteryaya uzatıyor, arkadaşlar da önem sırasına göre sayıp sayıp harfleri başlıkları hazırlıyorlar.

Başbakan bu konuşmaya da yanıt verdi, ardından 9 Eylül Salı günü Paşa: "BİZ 9 EYLÜLDE İZMİR'DE DÜNYA KUDRETLERİ ÖNÜNDE DURDUĞUMUZ ZAMAN BOYNUMUZDA HALİFENİN İDAM FERMANINI TAŞIYORDUK. SİYASİ HAYATIN HANGİ SAFHASINDA HANGİ TEHDİT BİZE OYUNCAKTAN BAŞKA BİR TESİR YAPABİLİR?

DP GENEL BAŞKANI GECE YARISINA KADAR MİLLETİN YARISINDAN FAZLASINI TEŞKİL EDEN MUHALİFLERE BİR MEDENİ CEMİYET HUZURUNDA TEKRARI MÜMKÜN OLMAYAN SIFATLARLA HÜCUM EDİYOR. MİLLETİN MESELELERİNİ SOĞUKKANLILIKLA TAHLİL ETMEK ÇARE ARAMAK VE İNSAN HAKLARI TATBİKATINI DÜZELTMEK MECBURİYETİNDEYİZ. TEHDİT YOLUNA SAPMAK YANLIŞTIR. MİLLETİN, GERÇEKLERİ TAM DEĞERİYLE ANLAMAYACAĞINI ZANNETMEK, YANLIŞ HESAPTIR."

Paşa, CHP'nin kuruluşunun 35. Yıldönümünde İl Gençlik Kolu'nun düzenlediği törende konuşmuştu.

AKİS İLE DAHA SERT BİR KAPIŞMA!

İhsan Ada yine bizleri "durdurmaya" çaba gösteriyor, böyle bir ortamda Akis Dergisine bir yanıtı doğru bulmuyor; ama kararlıyız, Akis'e gereken yanıt verilecektir! Parti adına gazetenin sahibi CHP Genel Sekreteri Kasım Gülek uçakla Adana'dan İstanbul'a gidiyor. Ada, Esenboğa'da Gülek ile konuyu görüşecek. Çocuklar, "Kasım bey uyutur şef" diyor ve beni de işi hafiften almakla suçluyorlar!

"İhsan bey, lütfen sayın Gülek'e bildiriniz, eğer bize yanıt için izin vermezse biz de Toker'i döveceğiz!"

Son çözüm aslında çözüm değil ve o sırada aklıma gelmiş bir "çare ve çözüm!" Nitekim, Ada, yanıt izniyle döndü Esenboğa' dan! Kıs kıs gülüyor çocuklar, ne ki yanıt Ulus imzalı değil, Fikret Otyam imzalı olsun demiş Gülek! Sanılıyor ki böyle olunca vazgeçeceğiz! Yazı daktilo edildi, Ada'ya sunuldu, Ada dakikalarca inceledi, bazı yerlerin çıkarılmasını rica etti, Ada'yı gerçekten seviyoruz ve önerilerine evet diyoruz ve yazı, yine gazetenin ortasında bu sefer çift sütun olarak yer aldı, altı üstü çerçeveli! Her ihtimale karşı, masamı topladım.

YANAR DÖNER

Neyin savunucusu olduğu 227 haftadır çıktığı halde yeni belli olan Akis, Ulus Gazetesi'ne çatıp bir kıvançtan çok, başka şeyler almak sevdasındadır.

.... Ulus, kendisine düşen görevi namusuyla yapar, kişilerin şeref ve haysiyetlerini sömürerek değil. Adımız andımız'dır, Ulus içindir, bunu bilerek, buna inanarak yolunda yürümektedir. Andı olmayanlar için andın ne önemi var?

.... Elinde matbaası olmayan,her sabah çıkamama kaygısıyla uğraşan, basım sayısı yaşamaması için indirilen, her türlü baskı ve şiddetin içinde yılmadan görev yapan Ulus — eksiklere rağmen — bundan sadece kıvanç duyar.

.... Birtakım küçük politika oyunları uğruna; namuslu, alnı pak, meslek haysiyeti taşıyan kimselerle uğraşmaya, dedikoducu Akis'in hakkı, yetkisi ve gücü bile yoktur. Biz, bir zamanlar Akis hakkında Yeni Sabah Gazetesi'nde çıkan yazıyı onaylamıyoruz. Hele böyle bir muameleyi hak etmemiş insanlar olarak, Ulus'a reva görülen küçük politika oyunlarına esef ediyoruz."

Fikret Otyam

Yazının altında bir "düzeltme":

"Gazetemizin dünkü sayısında (Alev Ortadoğuyu sardı) başlığı (Alev Uzakdoğuyu sardı) olacaktı. Düzeltir özür dileriz."

Bu başlık hatasıyla gerçekten "Allahlığız!.."

Paşa, gazetenin çıktığı 12 Eylül 1958 sabahı Parti Merkez Yönetim Kuruluna hışımla gelir, siyah çantasını masaya atar hışımla ve Gülek'e "bu rezaletin ne olduğunu" sorar! Gülek, serinkanlıdır:

— "Paşam, yazıyı siz okudunuz mu Otyam'ın yazısını, okudunuz mu anlattılar mı?"

— "Aileme dil uzatılıyor Parti organında!"

Paşa içini döker, ama Gülek sabırla, yazıyı okuyup okumadığını sormaktadır ve Paşa, yazıyı okumadığını "hulûs-u kalp" ile açıklar! Gülek, elindeki gazeteyi Paşa'ya göstererek, "Müsaadenizle okuyayım, ailenize dil falan uzatılmıyor Paşam..."

Anlaşılıyor ki, Paşa'yı bir güzel doldurmuşlar sabah sabah! Ulus ailenize dil uzatıyor, şöyle yazıyor böyle yazıyor!.. Paşa duyarlı insandır, hele ailesi için, O'na bu açıdan çok acılar çektirilmiştir; o sıralar Yeni Sabah'ın çirkin yayını İnönü'ler için "büyük elem ve ızdırap kaynağı" olmuştu. Ne ki bu duyarlığı, bazı kimseler ve nabza göre bazı şerbetçiler, Genel Sekreteri biraz daha yıpratabilmek için çirkin biçimde kullanmaktan çekinmemişlerdi ve Paşa'dan en ufak bir "tariz" gelmedi Ulus çalışanlarına!

Eşyalarımı yeniden koydum masamın gözüne. İçim rahat.

ADIMIZ ATATÜRK

Kurucusu : KEMAL ATATÜRK

Cezaevindeki basın mensuplarıyla ilgili olarak

İNÖNÜ dün bir mesaj yayınladı

Demokrasi müesseselerinin başında basın hürriyeti olduğunu inananlar asil bir davanın takipçisidirler

Bu yıl Ramazan Bayramını idrak ederken, bir defa daha kalblerimiz parmaklıkların ötesinde uzun çilelerini doldurmakta olan şerefli basın mensuplarıyla beraberdir.

ULUS YENİDEN MAHKÛM OLDU

Hatay Milletvekili İhsan Ada'nın bir sorusuna Adliye Bakanı tarafından verilen cevabın tahrif edilerek yayınlandığı iddiasiyle açılan dâva sonunda Mes'ul Müdürümüz Beyhan Cenkçi'nin bir yıl hapsine Ulus'un bir ay kapatılmasına dün mahkemece karar verildi

"KANUN DIŞINDA HAREKET EDENLER ELBETTE HESAP VERECEKLERDİR.

... Bu 8 senede bütün tek parti devrinin hesabını verdim. Hesabını verdiklerim içinde, kıymetli müfettişimiz ve benim dahiyane irşatlarımı göklere çıkaran bugünkü DP Başkanı, tek parti devrinin Başvekili olan Sayın Cumhurbaşkanımız ve bugünkü Meclis Reisimiz vardır. Bütün söylediklerim esefle kaydederim ki doğru çıkmıştır. Vatandaşa eşit muamele etmeyen idare, düşman karşısında vatandaşın savunma gücünü ruhundan sarsar.

SİZE TEHLİKE HABER VERİYORUM.

DP Genel Başkanı bugünkü hatalı adalet sisteminden ve bugünkü basın hayatından vazgeçmeyecekse memlekette demokratik hayatı bütün icaplarıyla kurmak için hiçbir şey yapmamak kararındadır."

Paşa, 24 Eylül 1958 Pazar günü yetmiş beş yaşına bastı ve bir basın toplantısı yapıp böyle dedi. Bu, aslında yetmiş beş yıllık bir ömrün hesabıydı. Şölende çok neşeli ve mutluydu. "Millet yolunda sonuna kadar şerefli hizmet vazifesinde bulunmak bir insan hayatında başlıca mazhariyyettir." dedi. O gece yataklı vagonla İstanbul'a yolcu ettik İnönü'leri. İnce kemikli parmaklarıyla, kulağımın memesini bu kelli daha bir sıktı vedalaşırken, "Aman anam" diye bağırmamak için zor tuttum kendimi, demek o uzun yazıma darılmamıştı!..

26 Eylül 1958 Cuma günü, Yazı müdürleri Yurtçu'nun uzattığı haberden başlık çıkarmaya başladılar. Paşa, Heybeliada'da İstanbullu meslekdaşları toplayıp konuşmuş:

"BENİM VAZİFEM DERTLERİ SÖYLEMEKTİR
Vatandaşların ümitlerini ancak bu yoldan koruyabilirim...
1950'DE İNÖNÜ VE CHP İÇİN YENİ VE ŞEREFLİ BİR SİYASET HAYATI BAŞLAMIŞTIR.
VATANDAŞIN YARISINDAN FAZLASINA EŞİT SİYASİ HAK TANIMAYAN BİR İDARE MİLLİ TESANÜDÜ TAMAMEN TAHRİP EDER...
Adalet istiklali, basın hürriyeti, seçim emniyeti siyasi

huzurumuzun temel meseleleridir, bunlar düzelmedikçe her musibetten korkulur..."

Bizler aynı gün 1.Dil Kurultayı'nın 26. Yıldönümünü kutluyorduk Ankara'da. Fazıl Hüsnü Dağlarca (Deli Böcek), Oktay Akbal da (Suçumuz İnsan Olmak) yapıtlarıyla kazandıkları ödülleri aldılar.

MAPUSANA İÇİNDE ÜÇ AĞAÇ İNCİR

8 Nisan 1959, Ramazan Bayramının birinci günü.

İçimiz buruk.

Başta Ulus, nice gazete, bayramı bazı arkadaşlarımızdan yoksun kutluyoruz. Biz yarı kadro bayramlaşabilmek için Merkez Cezaevi önündeyiz.

Sanırım ilk kez Paşa, bir Ramazan Bayramında "mesaj" yayınladı:

"DEMOKRASİ MÜESSESELERİNİN BAŞINDA BASIN HÜRRİYETİ OLDUĞUNA İNANANLAR ASİL BİR DAVANIN TAKİPÇİSİDİR. BU YIL RAMAZAN BAYRAMINI İDRAK EDERKEN BİR DEFA DAHA KALPLERİMİZ PARMAKLIKLARIN ÖTESİNDE ÇİLELERİNİ DOLDURMAK-

Hiç anımsamıyorum; kim bilir ne anlatıyordu. (Fotoğraf: Hüseyin Ezer)

TA OLAN ŞEREFLİ BASIN MENSUPLARIYLA BERABERDİR."

Ve altında kocaman bir haber:

"ULUS YENİDEN MAHKÛM OLDU.

Hatay Milletvekili İhsan Ada'nın bir sorusuna Adliye Bakanı tarafından verilen cevabın tahrif edilerek yayınlandığı iddiasıyla açılan dava sonunda mesul müdürümüz Beyhan Cenkçi'nin bir yıl hapsine, Ulus'un bir ay kapatılmasına dün mahkemece karar verildi."

"BU YOLDA GİDERSENİZ SİZİ BEN DE KURTARAMAM!"

24 Eylül 1959'da Hüseyin Ezer'in iki fotoğrafıyla bezeli bir kısa röportajım yayınlandı.

Millet Meclisi Başkanı Refik Koraltan'ın evinin bitişiğindeki parkta bir ağaç var, birisi yıllar önce çakıyla "Yaşa İsmet İnönü" yazmış.

"Bir ağaç var orada" başlıklı röportaj yayınlandı. Röportajlı gazeteyi Paşa'ya uzattım, okudu ve pek keyiflendi, "Kim bilir,"

"Bir ağaç var orada"

Röportaj : Fikret OTYAM

Fotoraf : Hüseyin EZER

Yeni Meclise varmadan, bir zamanlar bakımsız, enkaz moloz dolu köşe başı, yeşillik içinde şimdi. Moloslar, duvarlar kaldırıldı. Gayet güzel kesme taşlarla çevrildi etrafı, ortası tüm yeşil çim. Çevresi: kokusu, biçimi, rengi birbirinden hoş çiçeklerle bezendi. Dört tane sıra kondu yurttaşlar otursun diye. Belediyenin ünlü usmanları, bahçevanları gözleri gibi bakıyorlar bu parka. Yaşanların elleri dert görmesin güzel oldu burası. Eğer yerini anlamadıysanız belirteyim kesitirmeden, hani sayın Refik Koraltan'ın evi var ya, işte o evin yanı..

Sabah işe giderken, gece işten dönerken parkın sıralarından birisine yanıyor, paketin içine boşalmış «Birinci»lerden en dolusunu seçiyor ve dumanını savuruyorum keyifle. Ben tabiatı seven kişiyim, insanlar kadar severim tabiatı, çiçekleri renkleri. Gözüm gönlüm açılıyor. Durmadan sulanır bu park. Sular al çiçeklerin üzerinde damla damla durur, ışıldar güneşin altında. Geceleri neon ışıklarının donuk beyazlığı, dört yol ağzının sarı neonları ayrı bir güzellik verir parka.. Bahçıvanın elinde tuttuğu su hortumunu büyük bir özlemle gözlerim, fışır fışır fışkırır sular.

«Bir ağaç var orada baba» dedi, geçenlerde kızım. Keyifle oturuyorduk, elinden tutup gittim oraya. Şimdi orada da yeni yapım var, Meclise yaya yolu yapılıyor, kızımın görmek istediği ağaç ve bir kaç ağaç daha, bir öbek teşkil edecek, etrafı çimlenecek, herbalde oturacak yerler de yapılacak.. Ağaç yaşlı bir ceviz ağacı. Biçimi doyumsuz, yerden fışkırmış gibi. Oradaki taşların üzerine oturduk. Kızım «A baba bak» dedi, «Ağaca yazı yazmışlar, ne yazıyo babaaa?» Okudum şunlar yazıyordu: «YAŞA İSMET İNÖNÜ»

dedi, "hangi marifetli el yazdı?" Ve stilosunu çıkarıp röportaja imzasını attı. Bu röportajı Paşa'ya 76. doğum yıldönümü nedeniyle armağan olarak getirmiştim. Bu ince davranışından duygulandım.

Ne ki ertesi günü yine aynı ağaçla ilgili bir röportaj yapacağımı nereden nasıl bilebilirdim? Zira aynı gün ağacı kökünden kesmişler!..

"Ben bir kaatilim,,

Röportaj : Fikret OTYAM

Fotoğraf : Hüseyin EZER

Artık orada ağaç yok.. Çünkü kesiler... (Yukarıda, evvelki gün var olan ağaç; aşağıda ise, dü kesilen ağacın boş yeri görülüyor.)

Gönlümdeki yargıç, «Kalk suç lu diyor sen Naciye'den doğma Vasıf oğlu 1928 doğumlu Fikret Otyam...» Karar veriliyor, ben bir kaatilim... Ellerim kırılsay-

(Sonu Sa. 4 Sü. 1 de)

Ulus'un manşeti:

"İNÖNÜ DİYOR: YALANI VE İFTİRAYI HAKİKAT YAPACAK TILSIM HENÜZ KEŞFEDİLMEMİŞTİR.

İNSAN HAKLARI GELİŞMESİNİ DURDURMAYA KİMSENİN GÜCÜ YETMEZ"

Paşa, İstanbul'dan döner dönmez Parti Merkez Yönetim Kurulu'nu Grup Yönetim Kurulu ile birlikte topladı. Ortak toplantı öğleden önce ve sonra olmak üzere iki kez yapıldı ve geç saatlere kadar sürdü. İnönü, partiden çıkarken bizleri karşısında görünce "Gelin arkadaşlar" dedi, zaten merakla gelmiştik, içerde olanları sormadık, O sadece "Yazın!" buyruğunu çekti bir komutan gibi. Yazdık:

"İnsan hakkından ve davasından emin insanların huzur ve rahatlığı içindeyiz. Her zamankinden daha kuvvetliyiz. Muhterem vatandaşlarım bir şeyden emin olabilirler: Türkiye'de insan hakları gelişmesini durdurmaya, tarihin seyrini değiştirmeye kimsenin gücü yetmez. Yalanı ve iftirayı hakikat yapacak tılsım henüz keşfedilmemiştir."

Başka bir şey sormadık, ver elini gazeteler, öyle yaptık.

17 Nisan 1960 Pazar.

Başkent Ankara'da kazan kaynıyor, tüm Türkiye fokurduyor!

18 Nisan 1960 Pazartesi günü TBMM'nin önü tastamam ana baba günü.

Meclis toplandı. Havadan belli "fırtına kopacak." Ulus ekibi elde kalem kâğıt hiçbir şeyi kaçırmama çabası içindeyiz.

İktidar "başka yetkilerle de" donanmak istiyor. Tahkikat Komisyonu kurulacak!

Paşa çıktı kürsüye, çıt yok. Grup adına konuşuyor:

"Karar Anayasaya aykırıdır. Bu baskı idaresi Anayasaya, insan haklarına karşı teşebbüs edilen gayri meşru bir darbedir. Siyasi hayatımız uçuruma gidiyor..."

Anhası minhası bu!

CHP ve basınla ilgili Demokrat Parti önergeleri okunurken o beklenen kavgalar çıktı! İnönü yeniden çıktı kürsüye, sinirli, ama belli etmemek çabasını da seziyoruz.

İsmet Paşa konuşuyor, konuştukça sağdan alkışlar, soldan "Allahtan kork, o senin zamanındı" gibi takılmalar, ardı ardına ve Paşa o tarafa bakıp sertçe sordu:

"Ne olduuu, telaşınız nee?" Ve sakinleşip devam etti:

"...Şimdi iktidarda bulunanların, iktidarı ellerinde bulunduranların milletleri ihtilale nasıl zorladıkları İnsan Hakları Beyannamesi'ne girmiştir. Eğer bir idare insan haklarını tanımaz, baskı rejimi kurarsa, o memlekette ayaklanma olur. Buna mahal vermemek için idarelerin demokratik yolda olması, insan haklarının yürürlükte olması şarttıır. Bu fikir beyannamenin ruhunu teşkil ediyooor...

...Eğeeeer, insan hakları yürütülmeeeez, vatandaş hakları zorlanırsa baskı rejimi kurulursa ihtilal behemehal oluuur!.."

Dillerimizi yutacağız! Neler diyor Paşa böyle? Herkes sırasında kıpırdıyor ve gürültüler ve bağırıp çağırmalar, Meclis tümden yerinden kalkıyor, ortalık tastamam karışıyor ve Paşa bekleyip bağırdı:

"Beni dinleyin beniiii... Biz böyle bir ihtilalin içinde bulunmayıınız... Böyle bir ihtilal dışımızdan, bizimle münasebeti olmayanlar tarafından yapılacaktıır... Biz, demokratik rejim dedik, demokratik rejim kurulmuştur. Bu demokratik rejim istikametinden ayrılıp baskı rejimi haline götürmek tehlikeli bir şeydir. Bu yolda devam ederseniiiz ben de sizi kurtaramam..."

Yıldırım düşse acep yine böyle mi olurdu ortalık?

Paşa, ilk konuşmasında izleyecekleri yolu da söylemişti:

"Vatandaşlara, kanunların, adaletin, Anayasanın dışında haksız, kanundışı gayrı meşru selahiyetle yapılacak müdahaleleri kabul etmemelerini söyleyeceğiz."

Ama, buna karşın çıkan olaylar üzerine ikinci kez geldiği kürsüde "ihtilal"den, bunun "geleceğinden" söz ediyordu ilk kez!

Bir öğüt verir havası içinde, tane tane konuşuyor, atılan lafları duymuyor, duymazlıktan geliyor. Çok rahat not alıyoruz:

"...Şimdi arkadaşlar, şartlar tamam olduğu zaman milletler için ihtilal meşru bir haktır."

Meclistekiler bir daha sallanıyor ve Paşa sakin sakin anlatıyor:

"...Fakat ihtilal aslında bir millet hayatının asla arzu etmeyeceği çetin ve tehlikeli bir ameliyattır. Çok iyi niyetlerle, vatanperver hislerle ihtilal yaparak idare kuranlar, kurdukları idarenin ertesi gününden itibaren kâbus içinde yaşarlar. Onlar muvaffak oldukları ihtilali normal bir demokratik rejime devredebilmek için

ımkân bulamazlar. Bulabilenler tarihte nadirdir. Biz bulduk işte."

Paşa, sözlerinin başında nereden geldiklerine değinerek şöyle demişti:

"Biz, ihtilalden yetişmiş insanlarız. Biz, ihtilalden gelmiş bir nesiliz. Meşrutiyet ihtilalinden geldik. Cumhuriyet ihtilaline yöneldik. En sonu, Cumhuriyet ihtilalinden demokratik rejime geçinceye kadar çok gayret sarfettik ve çok zahmet çektik. Çok güç bir devirdi bu. Amaaa, sabırla muvaffak olduk."

Bağırarak soruyor karşısındakilere:

"İhtilal niçin yapılır?" Ve yanıtını da kendi veriyor:

"...Eğer ihtilal vatandaş için başka çıkar yol yoktur kanaati,

İnönü'nün ikinci konuşması

«Bu yolda devam ederseniz, ben de sizi kurtaramam»

Demokrasi kurulmuştur, bu istikametten ayrılıp baskı rejimine gitmek tehlikelidir

C.H.P. Genel Başkanı İsmet İnönü dünkü Meclis görüşmeleri sırasında ikinci defa söz alarak C.H.P. Grupu adına yaptığı konuşmasında demiştir ki:

«Muhterem arkadaşlar, beyanım üzerine izahatta bulunan hatibin temas ettiği bir meyzuu mevzuunuzda tahliletmek isterim. Bu meyzu D.P. Gruplarının tebaşkileri ve salâhiyet sahibi hatiplerinin sözlerinde daima ileri sürülmüştür. Biz, ihtilâl metodunu takip ederiz, seçimsiz iktidara gelmek yolundayız, derler. Şimdi bu meyzuu B. M. M. hu[illegible] kesin olarak açıklamak [illegible] ihtilâl [illegible] memiş, etmiyor, rastgele sokak politikacıları meşru iktidarları altüst etmeğe çalışıyorlar. Bu gibi teşebbüslerin %80 i hiçbir memlekette muvaffak olamıyor. Halk iktidarı haksız görmüyorsa 3-5 kişinin toplanması ile Devletin bütün silâhlı, silâhsız kuvvetlerine karşı hareket ederek ihtilâl vücuda getiremezler. Şimdi ihtilâl, iktidarı bir defa eline geçirmiş olanlar tarafından yapılıyor. Son zamanların modası budur. Seçimle iktidara geliyor. Devletin vasıtaları na el koyuyor, seçimle gitmek ihtimali ufukta görüldü mü, [illegible] iğfalsızlık

parak idare kuranlar, kurdukları idarenin ertesi gününden itibaren kâbus içinde yaşarlar. Onlar muvaffak oldukları ihtilâl normal bir demokratik rejime devredebilmek için imkân bulamazlar. Bulabilenler tarihte nadir. Biz bulduk işte. Ama bunu bulamayan memleket çok zarar görür. İhtilâl niçin yapılır? Eğer ihtilâl vatandaş için başka çıkar yol yoktur kanaati zihinler ve bütün müesseselere yerleşirse, meşru bir hak olarak kullanılacaktır. Bundan içtinap kabil değildir.

Başımızda ve ak[illegible]

zihinler ve bütün müesseselere yerleşirse, meşru bir hak olarak kullanılacaktır. Bundan ictinap kaabil değildir."

Paşa, konuşmasında sözünü bağladı mı, sağ elinin beş parmağını uc uca getirir ve çekiç gibi vurur kürsüye. Vurdu, sonra çok sakin bir sesle, "Basiretiniz yerindeyse" diye yeniden başlayıp sıkı bir öğüt çekti, yani demek istiyor ki şunları şunları gelin yapmayın. Sonra birden değişip biraz sertçe sürdürüyor sözlerini:

"...Memurlara itimat etmez, adalete itimat etmez, orduya itimat etmez, kendisi esasen azlıktadır, bir kadro bu şeyleri yapmak ister. Böyle şey olmaz!"

Meclis karıştı.

DP'liler şaşkın, sinirli, tepki içinde, el kol hareketleri! İnönü ve milletvekilleri Meclisi topluca terk ettiler ve karşı tarafta el kol hareketleri sürüyor.

Ve sonuç:

Tahkikat Komisyonu kuruldu!

İlk karar:

"Her türlü siyasi faaliyet yasak!"

Tahkikat Komisyonu ardı ardına üç "tebliğ" yayınladı ve ülke biraz daha girdi karanlığa.

PAŞA PARASIZ KALMIŞ... KIZILAY'A GELDİ BANKAYA

Beyhan'ı evlendirdik.

Yeni bir cezasını çekmek üzere gelip teslim oldu.

Paşa pek keyifli düğünde. Kızım Elvan ki şimdileri bana iki torun verdi, takılanlara bağırıp çağırıyor: "Sizi Paşa'ya şikâyet edecem" diyor ve Paşa'nın yanına gelip "Paşa Paşa... Bak şu pis adam bana ne dedi?" diyor. Paşa'dır ve dert dinleme dedesi ve ağlama duvarıdır.

Beyhan'ı evlendirdik. Düğünde, kendisine takılanları durmadan İsmet Paşa'ya şikâyet eden kızım Elvan'ın o gün bol bol saçı çekildi..

Paşa'dır, parasız kalır. Paşa'nın parasının İş Bankası Yenişehir Şubesinde olduğunu, fotoğraf sergilerimden aldığı fotoğrafların karşılığı çeklerden bilirim. Hesap numarası T NO 393037-599.

Kızılay karıştı o canım Nisan sonlarında, baharı yaşarken Ankara Kızılay karıştı, dolmuşlar, otobüsler, özel arabalar işliyor, ama en çok da coplar işliyor!.. "Hürriyet isteriz" diye bağırıyor bunlar... "Hürriyet istiyoruz." Paşa da bankadan para istiyor! Bir gazeteci on bir öğrenci olmak üzere yirmi iki kişi "nezarete" alındı.

Ve Ulus, bermutad toplattırıldı!

23 Nisan 1960'da Paşa, CHP Genel Merkezinde gençlere "Milli Hakimiyet"i anlattı:

"..Milli Hakimiyet düşmanları, ister içerde gayrı meşru hale gelmiş idare, ister dışarda vatanı istilaya kalkışan yabancı kuvvet olsun aynı derecede yıkıcıdır ve aynı şiddetle karşılamak lazımdır. Fedakârlık, vazife ve yüksek şereftir. Demokratik rejim, dürüst seçim ve insan hakları davasında da İstiklal Mücadelesinde olduğu gibi tam bir muvaffakiyete ermek milletçe iktidarımız dahilindedir.

...Her meşru ihtilalin, ilk günden milletin meşru hakkına, meşru arzusuna istinat etmesi şarttır ve bu ihtiyaca tercüman olacak bir milli heyetin vücuda getirilmesi lazımdır. Bu heyet teşekkül ettiği andan itibaren millet haklarının gaspına teşebbüs ettiği için gayrı meşru duruma düşmüş eski idarenin temsilcileriyle mücadele haline girmiştir. Türk ihtilalinde bu mücadele vatanı istila eden düşmana karşı olan savaş kadar şiddetli ölçülere varmıştır..."

5 Mayıs saat 17.00'de Kızılay'da olaylar çıkmış, Ulus kapalı ama biz her gün işimizin başındayız. Kızılay'a koştuk: Kızılay ana baba günü! Başbakan'ı yuhalayıp tartaklamışlar, bizim en eski gazetecilerimizden "Emin ağabey" dediğimiz Emin Karakuş'un arabasına bindirip olay yerinden uzaklaştırmışlar. Fotoğraf çekiyorum, coplar, atlı polisler, sille tokat... Bir adam "tebelleş" oldu çantamdaki Ulus adını görünce; sonra sille tokat boğuşmaya başladık Kızılay durağının önünde, asfaltta. Gören de Kırkpınar sanır! Emniyet Birinci Şube Müdürü Niyazi Bicioğlu'nu görüyorum ara sıra, bizi ayırmaya çalışan, sonra bir general, Namık Argüç... Argüç bizi dinliyor ve komut veriyor:

— "Gazeteci haklı Kaymakam... Derhal şu boş otobüsler bütün vatandaşları alsın. Özel resmi ne kadar araç geçerse hepsi

Sormuştum: "Paşam, her şey iki dudağınızın arasındayken, en güçlü zamanınızda neden yaptırmadınız Toprak Reformunu, yaman meraklanırım; neden?" Bir an durdu, sonra yanıtladı: "Kim söyledi en güçlü zamanımı?"; "Öyle diyorlar, öyle biliyoruz." "Hayır, yanlış diyorlar; yanlış biliyorlar. Yaptıramazdım." (Fotoğraf: Hüseyin Ezer)

vatandaşları alacaktır, derhal!"

Çankaya Kaymakamı ile böyle tanıştım, sille tokat!

Sokağa çıkma yasağı var, gece geç vakit kapımızın önünde duran kabara sesleri, zil, görevliler, askerler, "Orhan Birgit nerede?"

Beş altı kez sıkıştırdılar gelip gidip, evin etrafı ekiplerle sarılı ve onbeş günlük bebem İrep feryat figan, anasının sütü kesilmiş korkudan, süt yok, ama zulüm var; bol bol!

Ulus Müessese Müdürü Muhittin Erkan'dan özel bir kurye: "Acele gazeteye gelsin." Muhittin Bey, kapıyı örttü, fiskos konuşuyor: "Aziz kardeşiiiim polis Y... haber verdi bu sabah erkenden, tevkif edilecekmişin, dünkü olayları Orhan Birgit başlatmış, o da seninle konuşmuş, Birgit kayıp, sen biliyormuşun yerini, söyletmek için her şeyi yapacaklarmış, şimdi emir verdim istediğin kadar avans al ve derhal Ankara'yı terk et..."

223 kilometrelik yolda ağladı durdu İrep, dediler ki, "İnek sütüyle suyu karıştırın, tamam." Öyle yaptık ya, yapmaz olaydık, durmayan ağlama, ishal ve çocuk koparılmış, susuz çiçek gibi sarardı soldu! Onları Orta Anadolu'da emin ellere bırakıp bir benzin tankeriyle ertesi günü Adana'ya, oradan da Harran

Ovasına. Kodularsa bulsunlar; Suriye demiryolunun ötesi mayınlı topraklar, ama geçitlerini bildiğim.

25 Mayıs 1960'ta dayanamayıp gizlice döndük Ankara'ya, bazı arkadaşlarla.

3 Haziran 1960'ta yeniden çıkmaya başlayan Ulus'ta bir röportajım yer aldı:

"BURHANETTİN PAŞA
27 MAYISI ANLATTI"

...Dün öğleden sonra, Harpokulu'nun o demir parmaklık takılan pencerelerine, dalgalanan bir Ayyıldızlı bayrağın altından bakarken içim bir hoş oldu.

Karşımda oturan ak saçlı insana çevirdim başımı bir aralık. Ak saçlı dinç Tuğgeneral yanındaki piyade teğmenine baktı. Gözleri çakmak çakmaktı genç teğmenin. Aylardan beri kapalı, zulüm üstüne zulüm gören gazetem bir gün pat diye açıldıktan sonra ilk yazımın bu güzel yurdu zulümden kurtaran binlerce insandan birisiyle konuşma olacağını nasıl bilirdim? Ben Evliya değilim...

Yazı sütunlar dolusu devam ediyor... Celal Bayar, Ethem Menderes, Erdelhun Menderes, Hava Kuvvetleri Komutanı ve Meclis Başkanı Koraltan'ın nasıl tutulduklarını ayrıntılı biçimde anlatıyor Burhanettin Paşa.

— "...Peki Paşam, Koraltan ne yaptı?"

— "Ooooo, Bay Koraltan bağırıyordu: Yaşasın kahraman Türk Ordusu... Türk Ordusu dünyada eşsizdir... Ben İstiklal Savaşındayken... Nutka başladı. Rengi soluktu... Nutuklarını daha önce mecburi olarak çok dinlediğimiz için onu kendi haline bırakıp işimize baktık..."

....

Ayıp ve çok çirkin bir iş yaptım, hâlâ utanırım, ezilirim.

Ecevit'in getirdiği bir genel yayın müdürü ve benim de bir can arkadaşım, gazetenin tirajının paldır küldür düşmesini istihbarattaki arkadaşlara yıkınca ve "Siz bu gazeteyi baltalıyorsunuz" deyince, masadaki portatif yazı makinasını kafasına attım; üzerine düşen makina parçalandı, sonra... Sonrasını ellerim, bu ellerim yazmak istemiyor ve Muhittin Bey'e istifamı uzattım, Ecevit'i

bekleyelim dedi. Ecevit geziden döndü, olayı dinledi, şimdi nasılsınız dedi, "On dokuz gündür yine birlikte çalışıyoruz" yanıtını alınca istifamın geçerli olmadığını, çok hizmetlerim olduğunu bildirdi, aşağı inip istifamı almadım, gereksiz gördüm Ecevit'in sözleri üzerine.

Ve 1961'in son günü Parti'den iç içe iki zarf geldi. Genel Sekreter İsmail Rüştü Aksal, yaptığım hizmetlere teşekkür ediyor ve istifamın kabul edildiğini kibarca duyuruyordu, 1962 yılına işsiz olarak girdim! Bu, bana Ulus'un yeni yöneticilerinin yılbaşı armağanıydı altı yıllık!

Arkadaşlarımın tüm çabalarına karşın, olayı Paşa'ya duyurmadık. Bir gazetecinin ne eşyası olur ki? Bir daktilo makinası, birkaç kalem, birkaç dosya. Çekmeceleri boşaltırken, yanımda çalışan sevgili arkadaşlarım ağlıyorlardı, isyan içinde...

...

1962 yılı sonlarında Pembe Köşk'e telefon ettim, Paşa "Kim ve hangi gazeteden" diye sormuş:

"Cumhuriyet'ten Otyam deyin lütfen..."

On dakika sonra yanındaydım, sanki bin yıldır görmemiş gibi sarıldı boynuma... İlk sözü:

— "Memnun musun?" oldu...Anlattım...

"Ben de çok memnun oldum kardeşim."

...

Paşa, 1964 Martında, parlamenterlerin devamsızlığından yakınıyor Kulis'te. Bir ormancı milletvekilinin toplantıya neden gelmediğini sordu, arkadaşları kem küm ediyor, bir tanesi yanıtladı:

— "Paşam, karısı ameliyat olacak da hastaneye gitti!"

Paşa, gözlerini hayretle açtı:

— "Yaaaa, ben onun operatör de olduğunu bilmiyordum!"

"ACELE BAŞBAKANLIĞA"

Ankara Belediyesi İtfaiye Müdürlüğünde "Hızlı Yaşayanlar" röportajım için "alarm" bekliyorum. Yanımda ses alma aygıtı ve fotoğraf makinam. Yangın alarmı gelince olay yerine gideceğiz bu hızlı yaşayanlarla ve telefon çaldı Nöbetçi Cemal Efendi dinledi, sonra "Burada" deyip telefonu bana uzattı:

— "Ben Özgen. İnönü'ye suikast yaptılar, fotoğrafçı başka işte, Kemal ağabey yıldırım gibi başbakanlığa gitsin diyor."

Kırmızı bir arabayla dört dakika sonra Başbakanlıktayım... Fotoğrafları çektim, bizim bürodan Haluk Besen olay anında orada imiş. Paşa'ya bir şey olmadı. 21 Şubat 1964 Cuma günü öğlene doğru yapılan bu suikastte.

23 Ekim 1964 Cumartesi günü Esenboğa Havaalanındayız. Başbakan Paşa "uğurlu elleriyle", Muş-Tatvan demiryolunu açacak. Paşa birilerini arıyor, nihayet sinirli bir şekilde resmen patladı:

"Feridun Cemal Erkin'i gören var mı?"

Dışişleri Bakanı alanda yoktu ve Paşa fena halde kızgındı!

Trenin Türkiye'ye girişinden doksan yedi yıl sonra bir Başbakan konuşuyor Tatvan'da:

"...Ankara'dan kalkan trenin Van Gölü kıyısındaki Tatvan'a gelişinin açılış törenini yapmak için toplanmış bulunuyoruz sayın vatandaşlar."

Halaylar çekiliyor, davullar zurnalar gümbürdüyor.

Diyarbakırlılar bırakmadılar; kent içinde bir tur atıldı. Diyarbakır Milletvekili Vefik Pirinççioğlu çok ilginç şeyler anlattı Çermik ilçesindeki bazı olaylar için.

Paşa'yı uğurlayanlar arasındayım, şaşırdı:

— "Ne arıyorsun burda?"

— "Ben kalıyorum paşam, yıllık teftişimi yapacağım!"

— "Ne yapacakmış, ne yapacakmmış?"

— "Yıllık teftişini... Yıllıkkk. Yıllık teftişimi yapacağım diyor"

— "Yani şimdi sen kalıyor musun, peki nasıl geleceksin?"

Anlattım: "Hadi bakalım, gel seni öpeyim o zaman!.."

Başıma gelecekleri bile bile uzandım Paşa'ya, Paşa'nın bir eli, o kemikli elinin kelpeten gibi parmakları, kulağımın memesinde; Paşa öpüyor gibi yapıp bermutad öteki kulağımı, takma dişleriyle hart diye ısırıyor!

PAŞA 82 YAŞINDA!

24 Eylül 1965'de Paşa, 81'i bitirip 82 yaşına bastı, kendisini kutladık;biz gazetecilere yine sevgisini gösterdi "Sizlerle arkadaşlık ettim" dedi. "Sizin, benim yaşıma geldiğiniz günü görmek

istiyorum."

— "Bize tavsiyede bulunur musunuz Paşam?"

— "Tavsiyeler, benim hayatım. Onu takip ediniz..."

İNÖNÜLER SAYILIYOR

"24 Ekim 1965 Pazar. Genel Nüfus Sayımı. Saat on. Şehit Ersan Caddesi, numara 14.

Hava puslu. Şehit Ersan Caddesi 14 numaralı evin kapısında stenli askerler... Kocaman bir bahçe, bahçenin ortasında pembe bir ev, pek yeni değil. Bu pembe evin reisinin bir başka adı: Tarih...

"Hanımefendiiiii... Hanımefendiiiii gelsin. Oturun bakalım. Hoş geldiniz. Sen nesin? "Kontrol memuru" Siz? "Sayım memuru" Sayım memuru nedir? Kontrol memuru nedir?

...

"Burhaaaaaann. Burhaaaaaann... Kulaklığımı getirsiiin. Hanım gelmiyor mu?" "Gelmiyor olur mu? Sayım var... Metiiiin... Hanım gelmiyor mu?" "Geliyor Paşam." "Kaça kadar sürecek bu iş?" "On yediye kadar." "Biter mi on yediye kadar?" "Bitene kadar efendim." "Adınız?" "İsmet. Yaz bakalım yazabilecek misin." "Soyadınız?" "İnönü." "Medenî haliniz?" "Evli." "Esas işiniz ve mesleğiniz?" (Bir ses: Milletvekili.) "Şimdi bu evde hane halkından kaç kişi..." "Dokuz..." (Metin Toker: "Sekiz.") (İnönü: "Dokuz.") (Metin: "Sekiz, misafir dün gece gelmedi, başka yerde yattı.") İnönü: Sekizmiş!.. "Başka misafiriniz var mı Paşam evde?" Yok. (Gazeteciler: "Bizleri saymıyor musun Paşam") "Haaaa... Fikret, Fikret Otyam var." "Bu hane halkında kaç aile var?" "İki." "Mutfak var mı, müstakil mi?" "Var, müstakil." "Doğum yeriniz?" "İzmir." "Ana diliniz?" "Türkçe. Nedir o, başka diller? Hepsini yazacak mısınız?" "Evet Paşam." "Fransızca. Almanca da var. İngilizce." "Dininiz?" "İslam. O nedir o? Nedir?" "Cinsiyet Paşam." "Erkek." "Son on iki ayda meslek, iş?" "Başbakan... On iki ay oldu mu? (Gazeteciler: "Oldu Paşam, oldu. Sekiz ay.") "Son bir hafta içinde bir meslek için çalıştınız mı?" "Çalışmadım." (Metin Toker kendi kendine: "Neden çalışmasın? Milletvekilliği için çalıştı.") "Paşam, affedersiniz, yaşınızı sormayı unuttum!" "Seksen bir bitti." "Hanımefendinin yaşı?" "Kim bilir onu? Ben bilmem. Durun bakayım, benden 14 yaş küçüktü..."

Bütün hane halkı tek tek sayıldı, kızı, damat, torunlar, evdeki yardımcılar, ahçı, bahçevan...

— "Paşam Allahaısmarladık... Gelecek sayımda da görüşmek üzere"

Paşa'nın eli bunu söyleyenin elini tuttu. İnönü gülümsedi, cevap vermedi.

Sonra mı? Sonra bandım tam yerinde bitti..."

....

CHP Ortak Grubu karıştı 14 Aralık 1965'te. Ankara Milletvekili Ahmet Üstün, seçimlerin kayıp nedenlerini anlatırken Demirel'in Mason olmasına karşın, ağzından Allah'ı düşürmediğini, ama Paşa'nın bunun tam aksini yaptığını söylemiş! Bulvar Palas'ta aynı gece yeni parlamenterlerle tanışma kokteyli var. "İhtiyar" bir genç milletvekilini almış karşısına, anlatıyor:

— "Allah, ağzının ucuna geldi. Senin kafanda olanların Allah belasını versin diyecektim, demedim. Ben sabırlı insanım!"

Meclis'te kavgalar sıklaştı ve en sıkı kavga 1966 martında oldu, 27 Mayısçılardan Orhan Kabibay'ın kafasını yardı AP'liler... Bölükbaşı oturduğu yerden bağırıyor:

— "Biz Alman harbini gördük, bu çete harbi!"

CHP'li Reşat Mursaloğlu, Paşa'nın üzerine abanmış, sonra diğerleri.

Kavga bitti, kulisteyiz. Paşa sesleniyor:

— "Mursaloğluuuuu. Mursaloğluuuu, gel bakalım; kavga sırasında neden abandın üzerime öyle?"

— "Paşam, biliyorsunuz, yangında ilkönce kıymetli şeyler muhafaza edilir..." Paşa'nın kahkahaları kuliste yankılandı.

16 Mart 1966 saat 16.30'da Mecliste sert hukuksal tartışmalar var. Gündemle ilgili tartışmalar. Adalet Bakanı Hasan Dinçer seçim kanun tasarısının genel görüşmelerden önceye alınmasını istiyor, CHP'liler bağırıyor, Anayasayı çiğniyorsunuz... AP'liler bağırıyor, Anayasayı çiğnemiyoruz!

Bir CHP'li haykırıyor:

— "Yahu, Anayasa kedi değildir ki kuyruğuna basılınca ciyak ciyak bağırsın!"

Ve Paşa'nın canı fena halde sıkkın:

— "Memleketin talihsizliği, bu kadar mühim siyasi buhranın içinden bizi geçirmekte olan Adalet Bakanının inanılmaz derecede insafsız olmasıdır!"

"BU KAFAYLA MİLLET EN SONUNDA BİR İÇ SAVAŞA SÜRÜKLENMEK İSTENİYOR."

İNÖNÜLER 50. EVLENME YILDÖNÜMÜNÜ KUTLADI İSMET PAŞAYLA EŞİ DAVETE ELELE GELDİ

— "Mevhibe'yi kapı aralığından görmüştüm..."

.....

...51, belki 52 yıl önce, İstanbul'da Süleymaniye'de genç bir adam, bir evde, kapı aralığında "Mevhibe" isminde bir hatun görmüştü. Sonra evlendiler İsmet Beyle. Yani 31 Mart 1916 tarihinde...

Çocukları oldu: Ömer, Erdal, Özden...

Dün saat 18'de CHP Genel Merkezinde, zamanın Mevhibe Hanımı ile İsmet Beyi, yani İsmet İnönü ile Mevhibe İnönü, elele, yüzlerinde mutluluk. İnönü kendisine buketler veren CHP'li bayanlara şöyle diyordu:

"Elli yıl mı? Yok canım, bir hafta önce evlenmiş gibiyiz. Sanki bir hafta.. Geçti gitti..."

NAZAR

İnönü'ler yine el ele indiler merdiveni, son basamakta, mutluluktan olacak, İnönü'nün ayağı boşa gitti. 50 yıllık müşfik bir eş, müşfik bir el tuttu İnönü İsmet'i... "Dikkatli olmak gerekir" dedi, İnönü. Kim bilir, başkası olsa "Nazar değdi" derdi.

Bütün CHP'li Parlamento üyeleri, Bulvar Palas'ta İnönü'lerin

50. yıldönümleri için bir kokteyl verdiler. İnönü, tüm ailesiyle geldi kokteyle, alkışlanıyordu...

— "Mevhibeeee" diye seslendi... "Hanım.. Nerede bizimkiler? Aynı takım halinde dolaşalım dostları..."

Yine el eleydiler. Hanımlara soruyordu:

— "Nerede beyiniz?"

Baylara soruyordu:

— "Nerede bayan? Hani? Yalnız mı geldin?"

Bu mutluluktan, onlardan daha fazla mutlu olanlar ise şöyle diyorlardı:

— "Paşa, yüzüncü yıldönümünüzü de burada kutlayacağız."

İnönü gülüyordu; sonra dayanamadı, birisine "Haydi canım sende" dedi, yanaktan "makas" alıp...

İNÖNÜ'NÜN TAVSİYELERİ

İnönü'nün evlilik hakkında tavsiyeleri:

1-Kim önce kızarsa, kim önce sinirlenirse, o galip gelir.

2-Karşılıklı saygı, saadeti sürdürür.

Sorular:

"Paşam, Mevhibe hanıma hediye aldınız mı bugün?"

— "Ben miii?" Şaşmıştı. Sonra devam etti Mevhibe İnönü'ye bakıp:

— "En büyük hediye budur." dedi.

— "Paşam elli yıl içinde en çok kim haklı oldu?"

— "Kimse.. Geçinip gidiyoruz..."

NİCE YILLARA

Üzerinde elli mum yanan koca bir pasta vardı. İnönü'ler geldiler pastanın başına. Paşa çekindi: "Yardım etmezseniz, ben bunu kesemem." Sonra eşi ile bıçakları aldılar; İnönü şöyle konuştu:

— "Hayatı, bana mutlu hale getiren sizden gördüğüm sevgi ve teşviktir. Minnettarım size, teşekkür ederim. Haydi bakalım, kim kesecek bunu. Yardım edin. Yeni evlileriz, tecrübemiz yok!"

Mevhibe İnönü ile kestiler pastayı. Hem de 50 yıllık bir ustalıkla.

BEKLEYECEK

CHP Genel Merkezinden çıkarken sordu İnönü:

— "Kaç yıllık evlisin Otyam?"

— "14 yıl Paşam.."

— "Oooo... Pek fazlaymış.. Bekleyelim seni de, bize yetiş..."

Ne var ki biz, değil 50 yıllık evliliği, yaşı 50'ye getireceğimizden emin değiliz ki! Onlar ermiş muradına, biz çıkalım kerevete."

İSTANBUL ÜÇÜNCÜ AĞIR CEZA MAHKEMESİNE!

1965'48 E-Davacı: KH.

Sanıklar: Fikret Otyam-Erol Dallı.

Suç tarihi: 29.3.1965

Delil: 29.3.1965 tarihli Cumhuriyet Gazetesi ve bilirkişi raporu.

Suç: Türkiye Büyük Millet Meclisinin manevi şahsiyetini tahkir ve tezyif.

....

"Parlamento üyelerinin maaşlarına yapılmak istenen zam dolayısıyle cereyan eden müzakereler hakkında, zammın aleyhine yazı yazan Genel Yayın Müdürümüz Ecvet Güresin, Ankara Temsilcimiz Kemal Aydar ile Fikret Otyam'ın yazılarında suç unsuru görüldüğünden bilirkişiye inceletirilmiş, bunlardan Fikret Otyam'ın yazısı da suç unsuru görüldüğünden dava açılması için Adalet Bakanlığınca izin verilmiştir. Yazı İşleri Sorumlu Müdürümüz Erol Dallı da Otyam ile yargılanacaktır."

CHP'lilerin de oylarıyla zam çıktı Parlamentodan! Ve Resmi Gazetede yayınlandığı sabah, saat 08.50'de İnönü, elinde küçük kara çantası, Anayasa Mahkemesinin kapısındaydı. Sonra Osman Bölükbaşı, sonra Süleyman Demirel geldiler; yasanın iptali için başvuruda bulundular... Biz o sırada 1-6 yıl hapis istemiyle yargılanmayı sürdürüyorduk İstanbul Üçüncü Ağır Ceza Mahkemesinde!

Vicdanım rahattır, 40 milyon liranın halk yararına kullanılmasında karınca kararınca emeğim olmuş. Daha önceki iddia makamı, siyasi polisten siyasi eğilimi sormuş; onlar da kendilerince aşırı şosyalist demişler. Allaha bin şükür böyle demişler. Ne

bileyim, hırsız, vatan haini, cinsî sapık da derlerdi, iyi ki böyle demişler, siyasi polise teşekkür ederim. Ne ilgisi var Türk Ceza Kanununun 159. maddesiyle siyasi eğilimimin? Kanunsuz delil toplamak diye birşey var mı, olmaması lazım gelir.

Siyasi polisin suçlamalarından korkmadığını belirten Otyam:

"Halkın mutluluğu için bu çabama devam edeceğim. Bir Adalet Bakanının emri ile, bir savcının, kültürünün ne olduğunu bilmediğim siyasi polisin raporu ile mi vazgeçeceğim? Kolay mı bu inanmış kişi için? Şaşarım böyle düşünüyorlarsa..."

Anayasa Mahkemesi de zammı gereksiz ve haksız, usulsüz buldu; yasayı iptal etti ve Dallı ile 9 Mart 1966'da oybirliği ile aklandık ve Mayıs ayında Ege yollarına düştük.

Paşa yol boyu, ortanın soluna komünistlik diyenlere çatıyor... "Biz Vahdettin'den beri komünist ithamı ile karşılaştık..." diyor; "Ya ya ya şa şa şa İsmet Paşa çok yaşa.." diye ünleyenlere sesleniyor:

— "Dinleyiiiiiin... Dinleyiiiin.. Beni dinleyiiiin..."

Paşa o gün tastamam Garp Cephesi Komutanı idi. (Fotoğraf: Hüseyin Ezer)

Denizli. Paşa konuşuyor, binlerce ağızdan tek kelime:

— "Yuuuuuu... Yuuuuuu!.."

Paşa şaşırdı, durakladı, hışımla döndü:

— "Ne oluyor?"

— "Paşam, AP'li Belediye Başkanı Belediye hoparlöründen ilan okutuyor, halk bunu protesto ediyor."

İnönü, hemen mikrofona yapıştı:

— "Dinleyiiiin.. Dinleyiiiin diyorum.. Dinleyiiin.. Denizlilileeeer.. Beni dinleyiiin. Görüyorsunuz, Nurcular belediyenin mikrofonlarına kadar ellerini uzatmışlardıııır.."

Denizli yerinden oynadı sanki!..

Uşak yerinden oynuyor. Uşaklılar bir yıl öncesinin "utancı"nı silmek istercesine bağırlarına bastılar Garp Cephesi Kumandanı İsmet Paşa'yı. Paşa çok duygulu:

— "...Uşağa üç kez geldiiiim. Birincisiiii, düşman kuvvetlerinin Başkumandanını esir alıp Başkumandana götürmek üzeree ("Yaşşaaa varol paşamız, yaşşa varol büyük kumandan...") Dinleyin, ikinciii geçen yıl, geçen yıl düşman başkumandanını esir aldığım karargâhıma beni sokmak istemedileeer. Kafamdaki taşın izini hâlâaaa muhafaza ediyoruuuum. Buuu üçüncü gelişim aziz Uşaklı vatandaşlarııım..."

Uşak yerinden bir daha oynuyor, Paşa veda ediyor:

— "... Sevgili Uşaklılaaar, sizleri buradan teker teker öpüyoruuuum; şimdi aşağı insem yanaklarımı yiyip bitirivereceksiniiiiz, onun için buradan öpüyoruuuum, Allahaısmarladıııık..."

Ses alma aracımın sesini kapatıyorum, kırmızı ibre neredeyse yerinden oynayacak bağrışmadan, yaşa varol çığrışmalarından!

Eskişehir.. Kolumdaki günlük gazeteleri görünce çağırdı:

— "Şimdi oku bakalım kardeşim, başlıkları önce."

İktidar başının Kayseri konuşmasını okudum.

Yol boyu, irtica üzerinde durdu, yol boyu aynı konuyu işledi; nurculuk üzerinde durdu. Bu, ara seçimleri "kazanmamak" demekti oysa!

CHP Senatör Adayı, Ord. Prof. Dr. Fahrettin Kerim Gökay...

Toplantının yapılacağı kahveye damlardan, pencerelerden atılan çiçek yağmuruyla giriyoruz bir kamyonla ve Paşa'yı zor sokabildiler kahveye; biz Mevhibe Hanımefendi ile kamyonda kalakaldık; Paşa hemen tam karşımızda... Sağında Gökay ve

Şevket Asbuzoğlu: Eskişehir Milletvekili.

Paşa tam kızmış, haykırıyor ve dönen kahverengi şeride geçiyor konuşması:

— "Soruyoruuuuum, Saidi Nursi'nin halifesi mi olacaaak? Bu milletin başına bir gün halifeyi, Saidi Nursi halifesi olarak kendisini mi koyacak? Saidi Nursi'ye karşıyım diyebilir miiiii?

—" ...Bu kafaylaaa, bu kafaylaa millet en sonunda müthiş bir

"Bu kafayla millet en sonunda bir iç savaşa doğru sürüklenmek isteniyor."

iç savaşa doğru sürüklenmek isteniyor..."

Kamyondayız. Mevhibe Hanımefendi, "Paşam terlisiniz" dedi. Paşa, Asbuzoğlu'nu çağırdı. "Eve gidelim, çamaşır değiştirmek istiyorum" dedi, gittik koca kamyonla, ne ki bayan Asbuzoğlu çamaşır yıkıyormuş, Paşa çamaşırlarını Eskişehir dışında benzin istasyonunda değiştirdi!

SEÇİM SONUCU: ESKİŞEHİR

Ord. Prof. Dr. Gökay, Cumhuriyet Ankara Bürosunda Ankara Temsilcimiz Kemal Aydar'a anlatıyor:

"...Kemalciğim neyse kahveye gittik; Paşa tutturdu irtica, nurculuk demeye, veryansın ediyor, bu da karşısına geçmiş, aferin, harika der gibi el kol işareti yapıyor, yani Kemalciğim senin anlayacağın, bunun Paşa'yı coşturmasıyla Eskişehir'de seçimi iki yüz oyla kaybettim!" Vc ardından kocaman bir kahkaha atıyor sevimli Gökay.

1 Aralık 1967'de Paşa, Genel-İş Sendikası'nın 3'üncü Genel Kurul toplantısından gelen kurulu kabul etti, Çalışma Bakanlığını nasıl kurduklarını anlattı. "Güç şartlar altında arkadaşım Ecevit'in nasıl çalıştığını bilirim. Sosyal meselelerin halli gerekir, biz bunu kısaca ortanın solu diye adlandırıyoruz bu yüzden uğramadığımız tecavüz kalmadı."

Eski silah arkadaşlarını da kabul etti, hepsinin ayrı ayrı öptü gözlerinden, bir yabancı gazetecinin sorusuna da, "Kurtuluş savaşı daha bitmedi" diye cevap verdi.

Biz, Paşa için kimi zaman "İhtiyar" da deriz. Yabancı gazeteciler bunu "İhtiyar Kurt" diye yazar oldular. Kıbrıs'tan dönen Alman TV muhabiri ile Almanca konuştu, bitince sordu:

— "Sesimi iyi aldılar mı acaba?"

BBC muhabiri Kıbrıs'taki sonuçtan memnun olup olmadığını sordu, Paşa yanıtladı:

—"Sulh oldu. İyi oldu, memnunuz. Bundan sonraki hadiseleri bekleyeceğiz."

Ve ekledi:

— "Benim en büyük düşmanım Venizelos'tu; sonunda arkadaş olduk!"

"İhtiyar" o gün en çok, "Barış, sulh" sözcüklerini kullandı.

SANATLA SANATÇIYLA İLGİLİ BİR DEVLET ADAMI: İNÖNÜ

Yemen San'a'da, çadırda taş plaklardan batı müziği dinlediklerini, batı müziğini burada sevdiklerini anlatırdı babam. İngilizlere esir düştükleri zaman İngiliz zabitleri en son plaklarını esir Türk zabitlerine getirirler. İsmet Bey de çadırında gramofonu kurar dinler, dinler... Ve yıllar sonra açıklayacaktır, "San'a'ya geldiğim zaman burada harika bir plak koleksiyonu vardı, durmadan dinlerdim, dinlerdik.."

Cumhurbaşkanlığı sırasında Çankaya Köşkünde viyolonsel dersi aldığımı, İngilizceye çalıştığımı duyardık, "alayla karışık" anlatılırdı bunlar! Ne ki iki askerin ne kanun çaldığına, ne de viyolonsel çaldığına tanık olmadım hiç. Tanık olmadımı ama, Paşa'yı operalarda, konserlerde her zaman gördük... 1941 yıllarında Ankara Devlet Konservatuvarının Cumartesi Konserlerinin yani öğrenci konserlerinin baş dinleyicisi "Reisicumhur Aziz Milli Şef İsmet İnönü"dür.

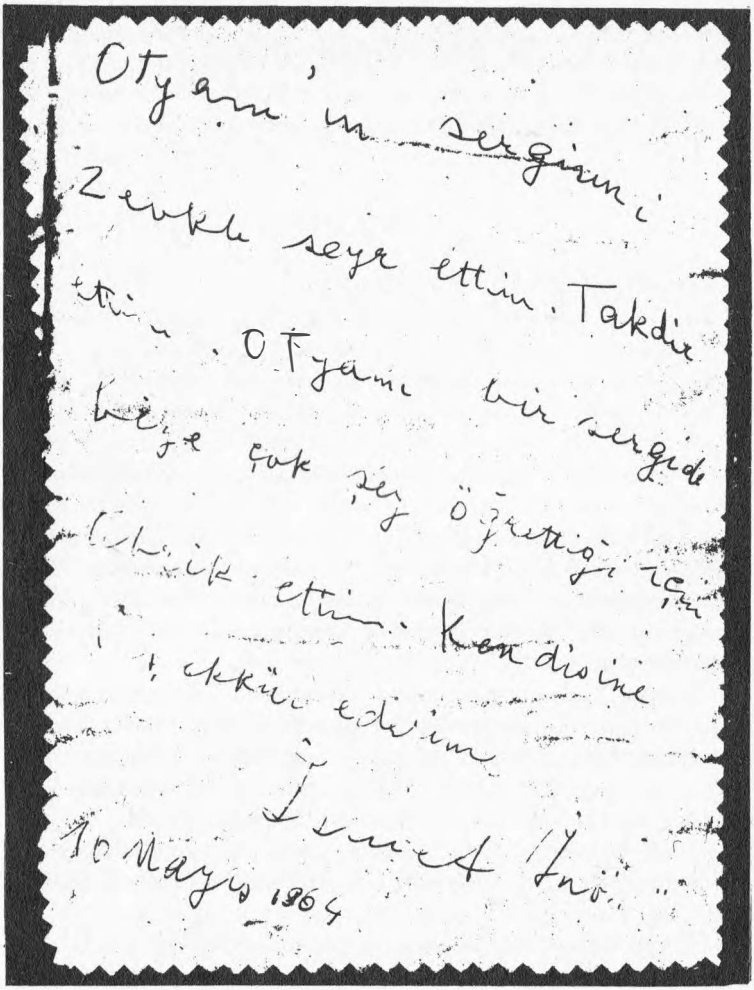
Denk düşürdü mü resim sergilerine de gider.

İnönü, "Fotoğrafla Gide Gide" sergilerimin çoğuna geldi; Başbakan, CHP Genel Başkanı olarak.

Sergi defterine şöyle yazdı:

"Otyam'ın sergisini zevkle seyrettim. Takdir ettim. Otyam'ı bir sergide bize çok şey öğrettiği için tebrik ettim. Kendisine teşekkür ederim. İsmet İnönü; 16 Mayıs 1964."

Diyarbakır, Çermik ilçesi Musikan köyünde olup bitenleri

Savcı Doğan Öz anlatmış ve olay yerinde dayanılması zor şeylere tanık olmuş ve iki yüze yakın fotoğraf çekmiştim. Bir tanesi, çıplak ayaklı, sırtında çocuğu, bir jandarmanın önünde yürüyen bir köylü kadınıydı. Paşa, bu fotoğrafa takıldı, ardı ardına sordu, nerede

çektin, ne zaman çektin, hadise nedir gibilerine!

Etrafımız kalabalık.. Paşa sorusuna yanıtını bekliyor:

— "Diyarbakır'da uçaktan indim ya, o zaman Paşa... Bir ay kadar önce."

Yutkundum.

— "Yaaaaa" dedi, sinirle uzaklaştı fotoğrafın önünden.

Başka fotoğraflara geçti, ama aklı o fotoğrafta:

— "Yazdın mı onu?"

— "Yazdım Paşam."

— "Bana verebilir misin bir tanesini?"

— "Emredersiniz efendim."

Başbakan Özel Kalem Müdürü Necdet Calp ile aldırdı kitabı.

Ertesi gün, İçişleri Bakanı Orhan Öztrak, Başbakan İnönü' nün bir buyruğunu yerine getiriyor, bir general ve bir vali müfettiş uçakla Diyarbakır Çermik İlçesi Musikan köyüne hareket ediyordu!

Paşa bir fotoğraf beğendi, "Bunu bana ayırır mısın?"

Akşam üstü Necdet Calp, elinde 500 liralık bir çekle geldi. "Paşa." dedi, "fotoğrafını istiyor!" Sergi sonunda verebileceğimi söyleyince Calp üzgün olarak gitti ve yeniden geldi; "Paşa ısrar ediyor, ben fotoğrafımı isterim diyor." Sergi sonunda olacağını, kapanır kapanmaz bizzat getireceğimi söyledim, ne ki serginin kapanacağı gün, kapanıştan bir saat önce Necdet Calp fotoğrafı almaya geldi, gülüştük.

21 Mayıs 1965 "Memleketimden İnsan Manzaraları" sergisini de kaçırmadı Paşa. Her fotoğraf için bilgi aldı, sorular sordu ve yine bir fotoğraf beğendi. "Bunu torunlarıma alıyorum" dedi ve ekledi:

"Öğrendiiiim. Öğrendiiim. Fotoğraf sergi sonunda, ama parası da sergi sonundaaa. " Başını arkaya atıp kahkahasını patlattı.

1961 Anayasasının güzel maddeleriyle, yaşamdaki çelişkileri kapsayan "Anayasa diyor ki" fotoğraf sergisi üç AP'li Bakanın da hazır bulunduğu bir törenle açıldı,ilgi toplayan sergi üç kez uzatıldı ve Paşa haber göndermiş ki "Orada olsun geleceğim." Geldi de. 8 Kasım 1965 saat 17.30 da.

Ses alma aygıtını arkadaşım Kenan Süzen'in omuzuna astım, "yanımdan ayrılma" dedim, bu banttan da anlaşıldı ki Paşa, sıkı

C.H.P. Genel Başkanı İsmet İnönü Fikret Otyam'ın «Anayasa diyor ki» adlı sergisini gezerken (Foto: Cumhuriyet - Ankara)

Sergi 13 Kasıma kadar uzatıldı

İnönü, Fikret Otyam'ın fotoğraf sergisini gezdi

... Ve dettere şunları yazdı: "Otyam'ın sergisi, öğrenmek için bir cilt kitap sayılır,,

Orhan DURU

CHP Genel Başkanı İsmet İnönü Otyam'ın sergisini gezerken çok dikkatli bir sanat eleştirmeni olduğunu ortaya koydu. Binlerce soru yağdırdı Otyama. Eski Genel Sekreteri Kemal Satır'ın fotoğrafını tanıyamadı. Sergiden ayrılırken Otyam'ı iki yanağından öptü.

İnönü önce Varto ile ilgili fotoğraflar önünde durdu.

İnönü — Nereden bunlar?
Otyam — Varto'dan paşam.
İnönü — Bu nedir?
Otyam — Ceviz.
İnönü — Görünmüyor.
Otyam — Yorganla kapatmışlar.
İnönü — Bu da mı Varto'dan?
Otyam — Evet.
İnönü — Bu gördüğün evler yerden yükseltmiş mi? Yerin altında mı?
Otyam — Yükseltmiş
İnönü — Beton mu?
Otyam — Ahşap.
İnönü — Niye ağlıyor bu çocuk?
Otyam — Babası olmuş onun için?
İnönü — Bu eşkıyalık bu kadar mı?
Otyam — Kadın, başını sarmış. Bunları depremden 8 saat sonra çektim.
İnönü — Büyük facia.
(Otyamın Siirt'te bir köy evinin duvarına badana ile çizilmiş süs motiflerini gösteren bir fotoğrafı var. İnönü bu fotoğrafın kar altında durdu. Uzun uzun baktı.)
İnönü — Anlat bakalım bu nedir?
Otyam — Siirt köylerinden birinin de duvar süsü.
İnönü — Ne köylerinde?
Otyam — Siirt köylerinde.
İnönü — Kilis köylerinde mi?
Otyam — Siirt.
İnönü — Hah Hmm.
(Bu arada birisi Siirt diye kâğıda yazıp İnönüye gösterdi).
İnönü — Haaa Siirt.. Peki ne var bunda?
Otyam — Modern [illegible]mere

...sergiyi gezdikten sonra sanatçı Otyam'ı öperek tebrik ediyor. (Foto: Cumhuriyet - ANKARA)

bir eleştirmen ve yaman bir meraklı. Öyle sorular soruyor ki hemen yanıtlayamıyorum. Kimi kez hafiften hafiften dalgasını da geçiyor!

— "Burası neresi?"

— "Malatya toprakları"

— "Malatya mı? Ama toprak çatlamış?"

— "Çatlamış."

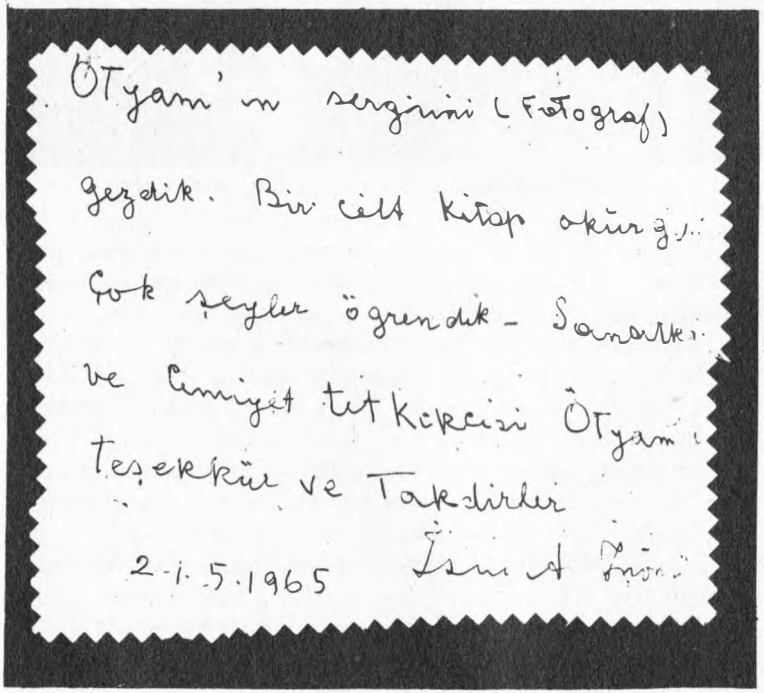
— "Sen de onun fotoğrafını çektin?"

— "Evet."

— "Demek çatlamamış, yeşil, bereketli toprakları görmedin, Malatya'da çok yeşil ve çatlamamış toprak var... Demek ki Otyam, bazı şeyleri görmüyor." Ve kahkahalarla gülüyor...

...

İlhami Soysal'ın ağzı burnu kanlı bir portresi.

Her fotoğraf hakkında ayrı ayrı bilgi alır, sorar.

İnönü — Ha bu Soysal'ın resmi, canlı. Güreşten çıkmış gibi.

Otyam'ın gazete kâğıtlarına bakan, kasapta çengele asılmış koyunlar fotoğrafı karşısında.

Otyam — Bunu da kasap dükkânında çektim.

İnönü — Bunlar kuzu başları öyle mi?

Fotoğrafın yazısını okudu: Basın hürdür sansür edilemez.

İnönü — Çok güzel.

Otyam — Bu da Meclisin fotoğrafı Paşam.

İnönü — Ne zaman çektin bunu?

Otyam — Seçim Kanunu zamanı.

İnönü — Bir..İki..Üç dört beeeş sıra boş. Bu defa Anayasayı alınışsın ele.

Fırat kenarında çıplak çocuklar fotoğrafı karşısında.

İnönü — Nerede bunlar?

Otyam — Fırat kıyısında, Malatya'da.

İnönü — Bunlar böyle çıplak mı geziyor?

Otyam — Çıplak.

İnönü — Çırılçıplak mı?

Otyam — Çırılçıplak!

İnönü — Nerde gördün?

Otyam — Fırat kıyısında.

İnönü — Elbiseyle suya girilmez tabii... Otyam ortanın sağındadır zaten, onu da fotoğrafa geçirir!

Otyam — Haşaaa!

İnönü — Bu ne anlat bakalım.

Otyam — Siirt'in bir köyünde çektim, duvara fırçayla bir süs yapmışlar. Böyle bir şey yapmışlar, modern resim gibi.

İnönü — Niçin sana orijinal geldi bu?

Otyam — Modern resimlere benziyor Paşam.

İnönü — Efendim?

Otyam — Modern resimlere, modern resimlere benziyor. (Haaahhaaa... Paşa'nın dehşetli bir kahkahası.)

İnönü — Benim torunlarım yapar böyle (Kahkahalar) Bakalım ne diyor? Madde onyedi, herkes haberleşme hürriyetine sahiptir. Ne bunlar? Bunlar kartal mı akbaba mı?

Otyam — Güvercin Paşam...

İnönü — Haaa.. Güvercin.. Nerden aldın bunuuuu?

Otyam — İstanbul, Bayazıt.

İnönü — Güvercinler haberleşmek için mi uçuyorlar? (Gülüşmeler.) Çok güzel...

İnönü — Madde otuz beş. Aile... Türk toplumunun temelidiiir. Devlet ve diğer kamu tüzel kişileriii ananın ve çocuğun korunması için gerekli tedbirleri alır ve teşkilatı kuraaar... Bu nereden?

Otyam — Bu, Aydın'ın Acarlar köyü.

İnönü — Ama çocuklaaar... keyifli seyrediyorlar seni? Bir dertleri yok... Bu ne buuu?

Otyam — Karpuz... Karpuz karpuz...

İnönü — Haaa karpuz... Yiyorlar... Bu karpuz değil mi?

Otyam — Evet, karpuz.

İnönü — Aydın'ın Acarlar.. Köy nerede?

Otyam — Aydın'a altı kilometre.

İnönü — Merkeze bağlı... Bu çocuklar nedir, yine çıplak!

Otyam — Bu da oradan.

Kimilerinde neşelenir, güler, güldürür.

İnönü — Niçin çıplak bu?

Otyam — Yok herhalde elbiseleri.

İnönü — Efendim? (Gülüşmeler) Yani soyunmuş falan?

Otyam — Hayır, aynen böyle buldum ben.

İnönü — Yani ötekilerin yanında? Peki bunu hangi maddeye uyduruyorsun?

Otyam — Otuz beşinci maddeye Paşam.

İnönü — Ama çocuklar tavlı görünüyor! Peki bu nerden?

Otyam — Buuu... Maraş'ın Elbistan ilçesine bağlı Aktil köyünden.

İnönü — Bunun nesini yaptın?

Otyam — Aile şeyi, aile... aile işte...

İnönü — Bu karnı şiş, şeyden mi sıtmadan mı?

Otyam ve bazı sesler — Sıtmadan Paşam.

Paşa hayretle:

— Var mı orda sıtma? —

Otyam — Şimdi çok var Paşam sıtma, çoook...

İnönü — Nerde sıtma?

Otyam — Her tarafta... Her tarafta var.

İnönü — Çok şey!

Otyam — Ama mücadele yapılıyor, ilaçlama falan Dedete falan, şubeler var, savaşıyorlar ama.

İnönü — Her çalışan dinlenme hakkına sahiptir. Ama bu... ama bu çalışarak... çalıştıktan sonra mı dinleniyor, yoksa hep böyle dinleniyor mu?

Otyam — Hep böyle dinleniyor maalesef Paşam. (Gülüşmeler)

İnönü — Nerde bu? Nerden aldın?

Otyam — Bu... Bu Ankara'dan Paşam...

İnönü — Zoru ne? Yaşlıı?

Otyam — İş aramaya gelmiş herhalde.

İnönü — Kaç yaşında bu adam?

Otyam — Elli beş altmış yaşlarında falan.

İnönü — Devlet... Çalışanların insanca yaşamasıı ve hayatının kararlılık içinde gelişmesi içiin sosyal iktisadiiii ve maliii tedbirlerle çalışanları koruuur veee çalışmayı destekleer; işsizliği önleyici tedbirleri alıır... Ama kıyafeti sağlam? Ayakkabıları... Pantolonu falan sağlam, iş bulamıyor... Özel teşebbüsler serbesttir. Bunlar mı? Özel teşebbüs mü? (Kıkırdamalar.)

Otyam — .....

İnönü — Bunun manası ne? Bu maddeyle ilişiği ne?

Otyam — Özel teşebbüs Paşam, şey...

İnönü — Neee?

Otyam — Özel teşebbüs... Anadolu özel teşebbüsü...

İnönü — Nerden bu, bu nerden?

Otyam — Bu da Aydın'ın içinden.

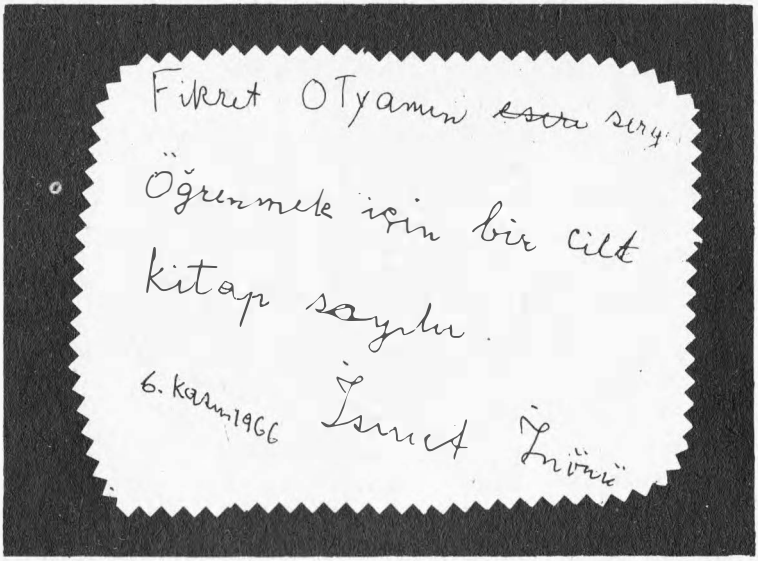
İnönü — Aydın en geri kalmış yerlerden miiii? Öyle mi gördün sen? Öyle görmedim ben. Aydın...

Otyam — Altı kilometre sonrası Aydın gibi değil,

İnönü — Altı kilometre... Geç bakalım ötekisine...

Otyam — Bu da Urfa'nın Harran ovasından bir ev içi, ellerini kireçlere batırmışlar duvara basmışlar, eller, eller...

İnönü — Haa eller var, irili ufaklı, biçok yeni ressamlarımızın yaptığı resimler gibi, eller görünüyor. Duvaraaa?

Sesler — Evet duvara.

İnönü — Bunlar ne?

Otyam — Parmak.

İnönü — Parmağının ucu nerde?

Otyam — Paşam, biraz da nüfus kâğıdı bu.

İnönü — Basmışlar hepsi, birbirinden ayrı. Bu da büyükannenin galibaaa? Bunu anlat, bu nerden? Bunu niçin aldın?

Otyam — Bunuu... Geçen sene... (Vıcıyk diye bir ses, bant bitmiş.)

....

Deftere yazdı:

"Otyam'ın sergisi, öğrenmek için bir cilt kitap sayılır. 6 Kasım 1966. İsmet İnönü."

Ve kapıdan uğurlarken boynuma sarıldı, boş bulundum, sağ, iri kemikli parmakları sol kulağımı yine mengene gibi sıktı ve sağ yanağımdan sevgiyle öptü, içim bir hoş; ne ki bir an "Allaaah" diye bağırasım geldi. Paşa'nın takma dişleri sol kulağımı yine feci şekilde ısırıyordu!

ESKİ ASKERLER ANKARA'DA BULUŞTU İNÖNÜ, SİLAH ARKADAŞLARINI GARDA KARŞILADI

Ankara. Fahrettin Altay Paşa, trenin basamaklarına gelince durdu, bağırdı:

— "Bırakın ben inerim... Sonra bu bana, bu benden ihtiyar der. Çok rica ederim tutmayın, ben inerim. Vallahi ihtiyar der bana sonra, ihtiyar deeer; ihtiyar der..."

Basamağın hemen ucuna gelmiş, parmağıyla Garp Cephesi Kumandanı İsmet Paşayı gösteriyordu.

İnönü, elini uzatıp, Altay'ın elinden tuttu, sarıldılar. Ankara Garı alkıştan inliyordu.

İnönü, şapkasını çıkarmış, trenin basamaklarından inenlere sesleniyordu:

— "Hoş geldiniiiiiz.. Hoş geldiniiiz. Kâzım Paşa nerede?

Kâzım Özalp da indi trenden.. Ardından Muharrem Mazlum İşkora Paşa. Fahrettin Altay, İnönü'nün ellerine sarılmış konuşu-yordu:

— "Paşaaaaam.. Paşaaam. Paşaaam. Sizin kumandanlığınız sayesinde, o sayede."

— "Öyle mi?"

— "O sayede..."

— "Ali Fuat Paşayla, Asım Gündüz Paşa gelmedi mi?"

— "Asım Gündüz hasta."

Ankara istasyonunda vatan kurtarıcılar "içtima" ettiler.

Ankara garı dün (17 Mayıs 1967), gerçekten, "tarihi günle-

No. 248
42 89
Perşembe 18 Mayıs 1967
İstanbul.
Reklâmcılık. 1745/5616

MUHARİP GAZİLER ŞEREF GÜNÜ İÇİN ANKARA'YA GELEN ESKİ ASKERLER VE İNÖNÜ ANIT - KABİRDE (Fotoğraf: Mustafa İSTEMİ)

İnönü, silâh arkadaşlarını garda karşıladı

Eski askerler Ankara'da buluştu

Fikret OTYAM

ANKARA — Fahrettin Altay Paşa, trenin basamaklarına gelince durdu, gülerek bağırdı:

— Bırakın ben inerim.. sonra bu bana (bu benden ihtiyar der) çok rica ederim tutmayın, ben inerim.. Vallahi ihtiyar der bana sonra ihtiyar deer, ihtiyar der....

Parmağıyla, basamağın hemen ucuna gelmiş, Garp Cephesi Kumandanı İsmet Paşayı gösteriyordu.

İnönü, elini uzatıp, Altay'ın elinden tuttu, sarıldılar, Ankara garı alkıştan inliyordu..

İnönü, şapkasını çıkarmış, trenin basamaklarından inenlere seslenıyordu:

— Hoş geldiniiiz... Hoş geldiniz... Kâzım Paşa nerede?

Kâzım Özalp da indi trenden.. Ardından Muharrem Mazlûm İşkora Paşa.. Fahrettin Altay, İnönü'nün ellerine sarılmış konuşuyordu:

ri"nden birini daha yaşadı: Türkiye Muharip Gaziler Cemiyeti, şeref günü olan 19 Mayıs törenine katılmak üzere, Kurtuluş Savaşı'mızın hayatta bulunan ünlü Komutanlarından Orgeneral Fahrettin Altay, Asım Gündüz, Ali Fuat Cebesoy, Kâzım Özalp, Muharrem Mazlum İşkora ve Korgeneral Fahri Belen'i Ankara'ya davet etmişti. Fakat trenden üç komutan indi, Fahrettin Altay, Kâzım Özalp ve Muharrem Mazlum İşkora. Bir süre sonra, konuşmalardan diğer komutanların neden gelmediklerini, gelenlerin ağzından duyacaktık.

Eski askerler, Ankara Garında, çavuşları, erleri, yani silah arkadaşları tarafından karşılandı, hepsi çizmelerini çekmiş, kalpaklarını giymiş, dürbünleri, tabancaları, hançerleri, fişeklikleri ile donanmış bir vaziyette idi. Hemen hemen hepsinin dudakları titriyordu, gözleri dolu dolu idi. Komutanlar hepsiyle selamlaştı tek tek. Askeri ve sivil törenle karşılanan komutanlar Polis Bandosunun vurduğu marş ile el ele yürüyor, Ankara garı alkıştan inlerken karşılayıcılar sessiz sessiz ağlıyorlardı.

MUSTAFA KEMAL'E GİDİLDİ İLK KEZ

Eski Komutanlar için, eski komutanlara yaraşır bir karşılama töreni hazırlanmıştı. Törenin askeri bölümünü Korgeneral Eşref Akıncı ve Merkez Komutanı yönetiyordu.

Arabalar, Anıtkabir'in aslanlı yolunun ucunda durdu. Hepsi, kısa yolu reddettiler ve merdivenleri ağır ağır çıktılar. Aslanlı yola koyuldular, el ele, kol kola. Yol uzundu. İlkin pek konuşma olmadı. İnönü ortada, sağında Fahrettin Altay, Muharrem Mazlum İşkora, solunda Kâzım Özalp yürüyordu.

DÖRT KOMUTAN ATATÜRK YOLUNDA KONUŞUYOR

İşte, Aslanlı yol boyu dört Komutanın konuşmalarından bir kaç bölüm:

İnönü — Kâzım şapkanı giy, güneş...

Altay — Kâzım Paşaya dedim ki bir gün, bu Atatürk; biz öldükten sonra nasıl olacak Atatürk'ün idaresi? Acaba dedim. İşte olacak dedi, sonra dedim ki, Allah O'na en az daha on beş sene ömür versin dedim, böyle konuşuyorduk. Kâzım Paşa dedi, azdır dedi.

İnönü — Efendim?

Altay — Azdır. Daha fazla ister dedi, şimdi onu düşünüyorum. Ama hâlâ yaşıyor.

İnönü — Yaşıyor... Tabii yaşayacak...

Altay— Evet. Heykeli, mezarı, maddî.. Güzel.. Fakat hakikat ruhta yaşıyor. Fikri yaşıyor. Biz ihtiyarlar, O'nun ümit ettiğinden fazla, memleketi fazla ilerlemiş görmekle öğünüyoruz, bahtiyar oluyoruz. Şimdi bizim en büyük zevkimiz bu. O'nun eserinin yükseldiğini, ilerlediğini görüyoruz.

İnönü — Nerede Muharrem Mazlum?

Mazlum — Buradayım Paşa. (İnönü'ye doğru yol açmaya çalışırken.)

İnönü — Tanınmayacak kadar değişti mi?

Altay — Amerika'ya gidiyor.

İnönü — Kim?

Altay — Muharrem Mazlum.

İnönü — Ne? Ne yapacak orada?

Altay — Davetli.

İnönü — Kumandan mı olacak?

(Gezi hakkında bilgi verildi.)

İnönü — (Kâzım Özalp'a.) Yoruldun mu?

Özalp — Yok Paşam, iyi.

İnönü — Ne kadar oldu Ankara'ya gelmeyeli sen?

Özalp — İşte. Birinci Meclis üyeleri, buraya davet edilmişti. Altı sene...

İnönü — Altı sene bir asır gibi. Amma çabuk geçmiş. (Öksürük) (Fahrettin Altay'a) Kaç yaş şimdi sen varsın? (Anlaşılmadı.)

Altay — Yedi buçuk daha koy. (Gülüşmeler.) Sekiz demiyorum, yedi buçuk koy, hayret etmiyor kimse, varmış bu kadar diye seksen üç ile seksen dört arasında ne fark var?

İnönü — Yoktuuur.. Yokturr. Fark olmadığı için sordum.

Altay — Ha öyle.

İnönü — Bir yaş küçük biliyordum seni benden. Bir yaş büyük çıktın. Şimdi solumdaki bu Orgeneral, bir yere gidermiş; (Kâzım Özalp'ı işaret ederek) bu seksen yaşında dermiş sonra orada oturanlar yooo derlermiiiiiş.

Altay — Rahmetli Pertev Paşa doksan dört yaşında öldü.

Derdim ki Allah daha çok ömür versin, seni bizim önümüzde gördükçe yaşın kıymeti olmadığını anlıyorum derdim. Şimdi bize öyle diyorlar.

İnönü — Öyle derler.. Bir defa sen doksan dördü bul da ondan sonra...

Altay — O zor iş o.

İnönü — Efendim?

Altay — O zor iş o.

Özalp — (Kendi kendine) Çok zor.

Altay— Ne hikmettir, saçı ağaranlar hep yaştan bahsederler.

İnönü — Kimler?

Altay — Saçı ağaranlar dedim.

İnönü — Etrafındakiler için en, en enteresan konu odur da onun için.

Altay — "Güzel birşey yaptılar dün" diye devam etti. Konkurhipikmiş. Tural da gelmiş, beraber oturmuşlar. İnönü dinledi, dinledi sonra:

İnönü — Manialı mı, engelli mi? Yani meydanları iyi mi? Nerede yaptılar?

Altay — Ayazağa'da.

İnönü — Abdurrahman Nafiz'i kaybedeli kaç yıl oldu?

Sesler — Bir sene.. İki seneyi geçti.

İnönü, ara sıra duruyor, ellerinden, kollarından yakaladığı arkadaşlarının sağlık durumlarını soruyor. Hepsinin hasta olduğu, evden çıkamaz durumda bulunduklarını duydukça gözleri dalıyor.

Özalp — Asım Paşa rahatsız, felç.

İnönü — Allah Allaaaah.

Fakat evde konuşabilir durumda olduğunu duyunca rahatlıyor, seviniyor. Ali Fuat Paşa, Beyrut'taymış. Devamlı bir rahatsızlık geçirmiş. Fahri Belen'in tansiyonu yükselmiş.

Havalardan bahsediliyor. Fahrettin Paşa, İnönü'ye soruyor. "Biz mi getirdik sıcaklığı?" "Evet" yanıtını alıyor İnönü'den.

Merdiven başına gelince, İnönü hepsini durduruyor:

İnönü — Tam kırk iki adımdır bu.

VE AĞIR AĞIR ÇIKILIYOR MERDİVENLERDEN

Ve hepsi ağır ağır çıkıyor merdivenlerden, bir sessizlik, bir durgunluk...

Bir yorgunluk mu çöküyor ne? İnönü, Özalp'ın kolundan tutuyor:

İnönü — Şimdi bir şey anlat.. Duatepe'yi anlat...

Özalp — Duatepe'yi geçtik canım.

Fahrettin Altay birden fırlıyor, yedi sekiz basamağı hızla çıkıp kapıya gelince:

İnönü — Ooooo Beyefendiye bak, Beyefendiye... Süvari Kumandanı başkadır.

"SÜVARİ KUMANDANININ ÇALIMINDAN GEÇİLMİYOR"

Bir ses — Topçular da mevzilerde.

Saat 09.20. Eski askerler Mustafa Kemal'in huzurunda. Ortada Özalp. Sağında İnönü. İnönü, Muharrem Paşayı arıyor: "Gel benim yanıma." Altay solda. Hepsi bir tuhaf.. Sessizlik ve bir ses:

— "Dikkaaaaat..." Ve bir "tii" sesi.

Sonra geri dönüş. Atatürk Müzesi. Anılar. Öğrencilerle fotoğraf çektirmeler. Ve bir Fransız turist topluluğu, yine fotoğraf çektirmeler. Onlar da heyecan içinde. Cemiyetin ikinci başkanı da yol boyu olduğu gibi heyecan içinde. Bu sefer Fransızca konuşmaya başlıyor, turistlere eski askerleri tanıtıyor ve haykırıyor:

— Viva Turquie.. Viva Franceee..

Yaşlı turistler, ağlıyorlar.

27 Mayıs Devrim Şehitleri... Gürsel'in kabri... Otomobiller, kortej yine o ihtişamla Çankaya'ya doğru ilerliyor. Bu gece eski askerler Orduevi'ndeki baloda kendi deyimleriyle "dans edecekler" ve 21 Mayıs akşamı aynı törenle uğurlanacaklar.

"Gerçek Paşa"lara saygılar, sevgiler.

VE AYRILDILAR
...İNÖNÜ İSTASYONDA

İnönü, Ankara Garına, eşi Mevhibe İnönü ile geldi. Halk kendisine sevgi gösterilerinde bulundu. İnönü, Fahrettin Altay'ın yanına geldi. Altay, İnönü'ye kızı ve damadının geçirdiği kazadan duyduğu üzüntüyü belirtti. İnönü, Altay'ın omuzundan tuttu,

"Haydi geçin oraya, geçin." Dedi ve treni gösterdi. Altay cevap verdi:

— "Tekrar hürmetler ederim, öpeyim."

Eski iki asker kucaklaştılar. Altay direniyordu: "Paşam, ellerinizden öpeceğim, ama o zaman sizden genç olacağım?" Altay Paşa, daha sonra Mevhibe İnönü ile de vedalaştı. İnönü etrafına bakındı:

— "Nerede Muharrem Paşa? Nerede Paşa?"

İşkora Paşa kompartımandaydı, indi; İnönü'nün elinden öptü; "Çok müteşekkiriz size" dedi.

ZAFERİ KAZANDIRAN

Altay Paşa bu defa, kompartımanın penceresinden bağırıyordu.

"Bize zaferi kazandıran kendisidir. Bu lütufkârlık onun yüzündendir. Beklemeyin Paşa, müessir oluyorum." Parmağıyla İnönü'yü gösteriyordu.

Tren, ağır ağır hareket etti. Garı dolduran kalabalık hep bir ağızdan marşa başladı:

"Dağ başını duman almış..."

Fahrettin Altay gözyaşlarını tutamadı.

İnönü gülümsüyordu, ama, iki damla gözyaşı ak bıyıklarına inerken...

"BU BÖLÜCÜLÜĞE MEYDAN VERMEYİNİZ"

Paşa, 1968 Şubatında, Ankara CHP İl Kongresinde özellikle irtica konusu üzerinde durdu. Aynı ay bir başka dinsel konuya değindi:

"...Sünnilik ve Alevilik mücadelesi de yeniden başlayacak veya başlamış görünüyor. Bu olay, vatandaşları ayıran ve vatanı bölen bir tehlikedir. Laik Cumhuriyetin 40 senedir tedavi ettiği bir hastalık yeniden uyandırılmış veya uyandırılmak yolundadır. Ben bu tehlikeyi bu kadar yakın görüyorum ve vatandaşlarımı uyarmak istiyorum. Bu ihtilafa müsaade etmeyiniz. Bu bölücülüğe meydan vermeyiniz, bu bizim vebalimizdir..."

1968 Martının dördünde otomobillerle Konya'ya hareket ettik, Kulu'da AP İlçe Başkanı Mehmet Ali Baran da Paşa'yı karşılayanlar arasında. Paşa keyiflendi ve Belediyeyi ziyaret etti; kapıdan bağırdı:

— "Hadi bakalıım, çayları söyleyiiinnn..."

AP'li çayları içtik.

— "Konya'nın en akıllı ilçesi burası mı? Konya'da akıllılık iddia etmek zor iştir, her ilçe birbirinden akıllıdır."

Konya'da muazzam bir karşılama... Ne ki bu, Paşa'nın şoförü Kâmil Efendiye yaramadı, cebindeki 1400 lira bulunan cüzdan, yer değiştirdi!

Pembe Köşk'te bir buluşmanın başlangıcı.

PAŞA'NIN KALBİ TEKLİYOR!

9 Mart 1968; Cumhuriyet Ankara Bürosunda nöbetçiyim ve hangi telefona yanıt vereceğimden şaşkınım, tüm sorular şu:

— "Paşa ölmüş doğru mu?"

Paşa, evinde ayrı saatlerde iki kalp sıkışması geçirdi. Teşhis: Anjin dö puatrin. Özel doktoru Prof. Paykoç, kayıtsız şartsız yatak istirahati vererek Paşa'yı yatağa soktu. Pembe Köşk'le iki saatte bir telefonla konuşuyorum ve saat 21.30'da bu sefer arayan Pembe Köşk'tü, kalbim durayazdı! Gaziantep Milletvekili ve Dünya Gazetesi'nden Yazıişleri Müdürüm Ali İhsan Göğüş karşımda: "Hemen atla gel, Paşa seni istiyor!"

On dakika sonra elimde karanfiller oradayım. Mevhibe Hanımefendi ve Ali İhsan Göğüş, Paşa'nın yanında. Paşa koltuğuna uzanmış: "Bana soru sordurma, anlat bakalım, bugün Meclis'te neler oldu?"

Nefes almadan anlattım, sonra yorulduğumu anlayınca sözü aldı:

— "Konya'da bana bir soru yöneltmiştin; Konya Müftüsü' nün davranışı hakkında. Ben, Konya Müftüsü'nü şahıs olarak karşıma almadığımı ifade etmiştim, bir zihniyeti tenkid ediyorum. Sayın Cumhurbaşkanının bayram mesajını hem okudum hem de dinledim, büyük memnuniyet duydum."

Paşa, biliyordu ki bu görüşme, kendi durumu ertesi günkü gazetede, geç saatte de olsa yer alacak. Nitekim öyle oldu; "dedikodular" yalanlandı.

16 Mart'ta Paşa ilk kez bahçeye çıktı, bizlerle şakalaştı.

— "Hep irticadan şikayet ediyorsunuz?"

— "Ederim... Ederim."

— "Bunun önüne nasıl geçeriz Paşam?"

— "Hepinizin aklı başına geldiği zaman"

— "İnsanın aklının başına gelebilmesi için neler olması lazım Paşam?"

— "Ufak bir şart: Aklı olması lâzım."

Bahçeye her gün çıkıp çıkmayacağını soran bir gazeteciye yanıtı:

— "Bugün tecrübe, yarın belli olur. Söylemeyeyim ama, Fikret Otyam'ın yaşı kadar geçirdim bu hastalığı."

Paşa, 40 yıllık şeker hastası da olduğunu, perhizini hiç aksatmadığını bildirdi; "Artık bu işin uzmanı oldum" dedi.

ÇOK SEVDİĞİ ÖZALP ÖLDÜ

Ankara. Yıllar boyu İnönü'nün Kâzım Özalp'ı nasıl saygı ve sevgiyle andığına tanık oldum. Özalp'ın ölüm haberini alınca, Özalp için konuşmak istedim İnönü ile. Bahçede yürüyüş yapıyordu. Yeşil çimler pırıl pırıldı yağmurdan. Yolu bıraktı çimlere vurdu kendini. Dikti o yer. Yavaş yavaş çıktık. Misafir odasında ses alma makinasını açtım. Cevap defterini çıkardı, beş altı satır yazdı, konuşmasının başlıklarıydı bunlar, öksürdü öksürdü. "Bunlar da çıkacak" dedi.

— "... Özalp'ı kaybetmekten çok müteessir oldum. Yüreğimin bütün telleriyle bu teessürden titrer haldeyim. Çok müteessir oldum."

Anlatıyordu Paşa:

— "... Kâzım Paşa'nın gençliğinden itibaren çok ciddi vazi-

yetler içinde bile insanları çalışmaya ve ümitli ve neşeli bir hayata sevketmeye yarayan "humour" denilen neşeli bir tarafı vardı."

Düşündü. Düşündü ve sonra kısık bir sesle kendi kendine:

— "Artık anlatmayayım" dedi. Teypi kapattım.

Sonra beraberimde götürdüğüm Orhan Kemal ile konuştu.

21 Mart 1971; Ecevit Genel Sekreterlikten istifa etti. Ardından Merkez Yönetim Kurulu. Paşa, Ortak Gruptan çıkarken, "Ecevit, aramızda fikir ihtilafı varmış diye istifa etmiş" dedi; canı sıkkın.

İNÖNÜ 88 YAŞINDA

Ankara'da hüzünlü bir sonbahar başladı. 24 Eylül 1971'de Paşa'nın seksen sekizinci doğum gününü kutladık.

Ankara. 1966 yılının Nisan ayının ortalarında, Kütahya'da büyük bir sinemada, kendisine durmak bilmeyen "Ya ya ya, şa şa şa, İsmet Paşa çok yaşa" diye tempo tutan muazzam kalabalığa, "Duruuuun, size bir sözüm var" diye seslendi Paşa. Kütahyalılar durmuyordu. O, "Duruuuun" dedikçe, kalabalık daha da artırıyordu. "Ya ya ya, şa şa şa, İsmet Paşa çok yaşa" haykırışını.

İnönü, çok duygulandı; yeniden "Duruuuun" dedi sertçe, sonra "bakınız" diye söze başladı içtenlikle:

— "Bakınız.. Benim için iki şekilde düşünen vardır. Biri, sizler gibi, bana çok yaşamamı temenni edenler; Tanrı'ya çok şükür, hâlâ dinç, hâlâ çalışıyor bu yaşta hâlâ çalışıyor, diyenler; bir kısmı daaa, Adam hâlâ yaşıyooor, göçmediii, ne zaman gidecek? diyenler. Ben, ikisini anlıyorum, biliyorum. Her fani gibi zamanım gelince, aranızdan ayrılacağım. Kimisi üzülecek, kimisi sevinecek. Şöyle adamdı, böyle adamdı, denilecek. Yazılar yazılacak, sözler söylenecek. Bunlar tabii şeylerdir. Bir gün gelecek, belgeler kesin sözü söyleyecek. Onun için her iki temenniyi de olağan karşılıyorum."

Dün, kimisinin "Çok yaşa", kimisinin "Adam hâlâ yaşıyor" diye sevinip, hayıflandığı İnönü, her zamanki gibi saatinde uyandı, traş oldu, giyindi, sütünü içti, torunlarıyla şakalaştı. Kızılay'a gelip bankadan biraz para çekti, Göz Bankasından bir hemşirenin nikâhına gitti, sonra evine döndü.

Pembe Köşk çiçeklerle dolu. Ya ya ya diyenlerden biri, dün, "Paşam, yirmi birinci yüzyılda da doğum gününüz kutlansın" dedi. Paşa şu yanıtı verdi:

— "Sıhhatın yerinde, kutlarsın."

— "Hep beraber kutlayalım Paşam."

— "Haaa, evet kutlayalım, ben de kararlıyım."

Bir genç gazeteci, "Paşam seksen sekizinci doğum günüme davet etsem gelir misiniz?" sorusunu yöneltti ve şu yanıtı aldı:

— "Davet edersen, memnuniyetle gelirim."

Arkadaş daha 23 yaşındaydı.

"Paşam, uzun yaşamanın sırrı nedir?" dedi, bir başka gazeteci arkadaş. "Onu bilmiyorum" dedi Paşa; "daha keşfetmedim. Her çalışma hayatımda, ayrıldıktan sonra daima sade bir insan gibi yaşadım, buna dikkat ettim. Mutluluk budur."

PAŞA'NIN GÖZLERİ GİDEREK BOZULUYOR

25 Aralık'ta CHP Parti Meclisi Paşa'nın Başkanlığında toplandı. Adıyaman Milletvekili Dr. Kâmil Kırıkoğlu Genel Sekreterlikten çekildi. Paris yolu göründü Paşa'ya, gözleri giderek bozuluyor, bir değişiklik olmazsa göz merceği takılacak. Başta Paşa, Mevhibe Hanımefendi, kızı Özden, damadı Metin Toker ve iki torunu yol hazırlığı içindeler.

Katarakt ameliyatından sonra, kendisine verilen gözlüklerden rahatsız olan Paşa, bu konudaki sorularımıza şu yanıtı verdi:

— "Paris'e gitmeye ikna ettiler, böyle bir niyetim var, ama gözlük almak için gideceğim, burada bulamıyorum, ameliyat olmayacağım."

İNÖNÜ PARİS'TE

Esenboğa'da "Hanım nerede, hanım?" diye telaşlanan CHP Genel Başkanı, eşini kolunda bulunca rahatladı.

Ankara. Yaşantısı boyunca, bütün önemli görevlerine karşın, yurt dışına az çıkmakla tanınan CHP Genel Başkanı İnönü, dün saat 09.45'te gözlerini muayene ettirmek ve gözlük almak için Pan-American havayollarının uçağı ile Esenboğa'dan Paris'e uçtu.

Paşa alanın kapısına gelince şöyle bir dikildi:

— "Delikanlı geldi," dedi. Sonra birden telaşlandı, heyecanlı bir sesle sordu:

— "Hanım neredeee, hanım?"

"Paşam" dediler, "hanımefendi kolunuzda."

Paşa rahatladı.

Millet Meclisi Başkanı Sabit Osman Avcı geldi uğurlamaya. Paşa sevindi, sordu:

— "Hava nasıl hava?"

Avcı:

— "Melekler yola çıkınca hava düzelir Paşam."

İNÖNÜ'NÜN GÖZLÜĞÜ 20 GÜN SONRA GELECEK

22 Aralık 1971 Ankara. Başarılı bir Paris ve Atina gezisi yapan CHP Genel Başkanı İnönü ile dün, Grup Başkanvekili Necdet Uğur'un odasında gezisi hakkında konuştum. "Ne anlatayım" dedi Paşa, "Paris'te güzel kızlar görmedim ki."

Başbakan Erim için randevu alınıyordu. "Paşam" dedim, "kimbilir ne güzel şeyler anlatacaksınız, ah imkân olsa da dinlesem."

Yunanlılar'dan büyük ilgi gördüğünü anlattı. "Bunları anlatacağım sayın Başbakana." Necdet Uğur, "Paşam, bunun derdi siyasi değil, size başka şeyler anlattırmak istiyor" deyince "Ne anlatayım, Paris'te güzel kızlar görmedim ki." dedi.

— "Paşam, yeni gözlük getirmediniz. Bunlar eski gözlüğünüz."

— "Evet, öyle on beş yirmi gün sonra gelecek. Doktorlar, hem ameliyatı, hem verilen gözlüğü çok başarılı buldular. Bizimkiler bu işi iyi yaptı. Gittim, uzun boylu tetkik ettiler. Şimdi bir gözlük veriliyor. Cemiyet hayatında, yemekte onu takacağım. Hem uzak hem yakın için. Dışarda da bizimkilerin verdiği gözlüğü kullanacağım.

Sadrettin Çanga, Atina'da askerleri denetlemesini hatırlattı, İnönü güldü:

— "Askerlerin başına geldim. Hepsi birden sağa baktılar. Anladım ki komutan, dikkat sağa bak dedi. Yürümeye başladım. Baktım, geçiyorum, onlar hâlâ sağa bakıyorlar! Döndüm, bir tanesinin kafasını sola çevirdim. Asker bu. Tıpkı bizim askerimiz. Sağa bak, sola bak, önüne bak yürü, dur... Baktım, yine sağa bakıyor, kafasından tuttum, bana bak diye işaret ettim. Komutan

da komut verdi. Kıtanın ucuna geldim. Hepsi teftiş bitti sandılar. Bu sefer arkaya geçtim, ikinci sırayı seyrettim. Tıpkı bizim askerlerimiz. Sen bilir misin, ben bir zamanlar baba oğulu aynı sırada gördüm! Bir gün baktım, birbirine benzeyen iki insan. Döndüm; akraba mısınız, dedim. Hayır dedi; baba oğulmuş!

— "Paşam, uçağın merdivenlerinden de iyi indiniz."

— "Tabii ineceğim yahu, görüyorum. Yalnız inmek istiyorum. Görmüyor sanıyorlar, karga tulumba etmek istiyorlar! Neredeyse omuzlarına alacaklar, bir silkindim, kendi kendime indim. Herkes ne zannediyor? Adam yürüyemiyor, göremiyor. Bir yürüdüm tek başıma, yürüyüş o yürüyüş."

İnönü'ye Yemen'de nasıl hasta olduğunu anlattım:

— "O hastalığı unuttum. Neydi o?"

— "Sıtma, diyare."

— "Canım o bir şey değil. Ahvali adiyeden, bilir misin, biz kolera da olduk. Yürüyüş halindeyiz. Askerler hasta, erkânı harp reisiyim. Sıhhiye reisini çağırdım. Nedir bu hastalık, dedim. Kem küm etti. Bu hastalığın adı yok mudur? Kızdı. Tarz-ı ishalde humma-yi mukadda dedi. Bunun adı koleradır. O hâlâ ısrar eder, tarzı ishalde mukaddaaaa... Raziye, dedim, bu koleradır. Evet, dedi, kolera. Ne yapacaksanız yapın, ne yapacaksınız? Yürüyoruz, dedim. İyi ya yürüyün, dedi. Zaten yürüyüş halindeyiz. San'a'ya böyle girdik, kurulduk. Seni biraz zayıf gördüm, kaç kilosun?"

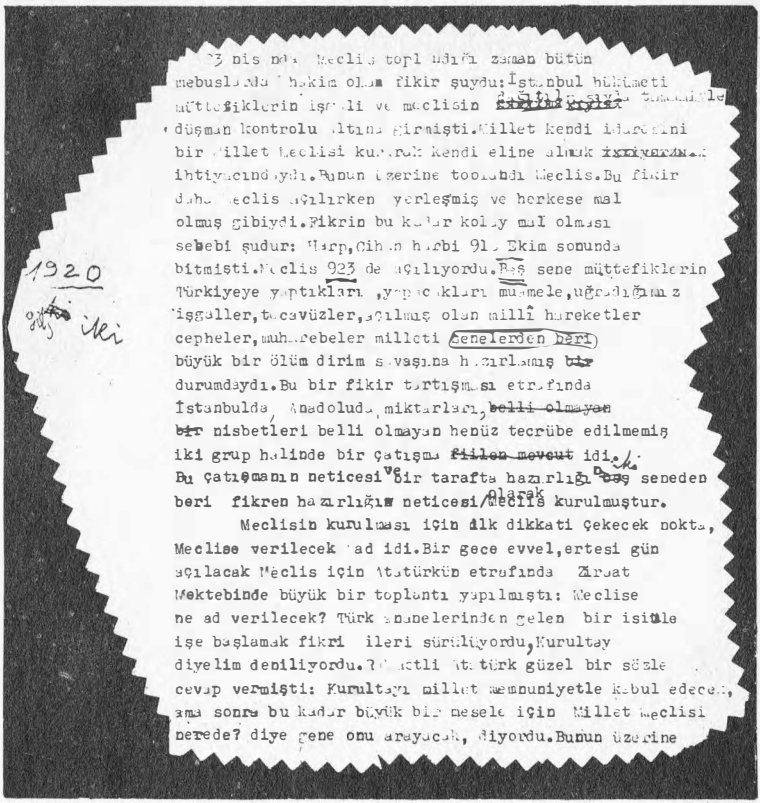
Şaşırdım, yetmiş altı diyeceğime altmış altı dedim.

— "Oohhhoooo altmış altı imiş, seksen beşe senet veririm!"

İstanbul'dan arkadaşımız Şükran Ketenci, hazırlayacağı "Padişah Buyruğundan Halk İdaresine" yazı dizisi için Paşa ile konuşmak istiyor, ne ki Paşa tam deyimiyle "yorgan döşek" hasta.

Bunu, Ketenci şöyle anlattı yazısında:

"... İyileşmeden olmaz cevabı gelmişti. Aracılar, ricacılara rağmen, elbise giyecek kadar sıhhati yerinde olmayan İnönü, hanım olduğum için benimle pijamalı olarak görüşemeyeceğini bildiriyordu. Neticede çözüm yolunu yine kendisi buldu. Paşa, soruları bir kâğıda yazmamı ve Ankara Bürosu arkadaşlarımızdan Fikret Otyam'ın benim yerime görüşmesini teklif ediyordu. Ben, İsmet İnönü'nün hatıralarını Fikret Otyam'la görüştükleri günün gecesi teypten dinledim."

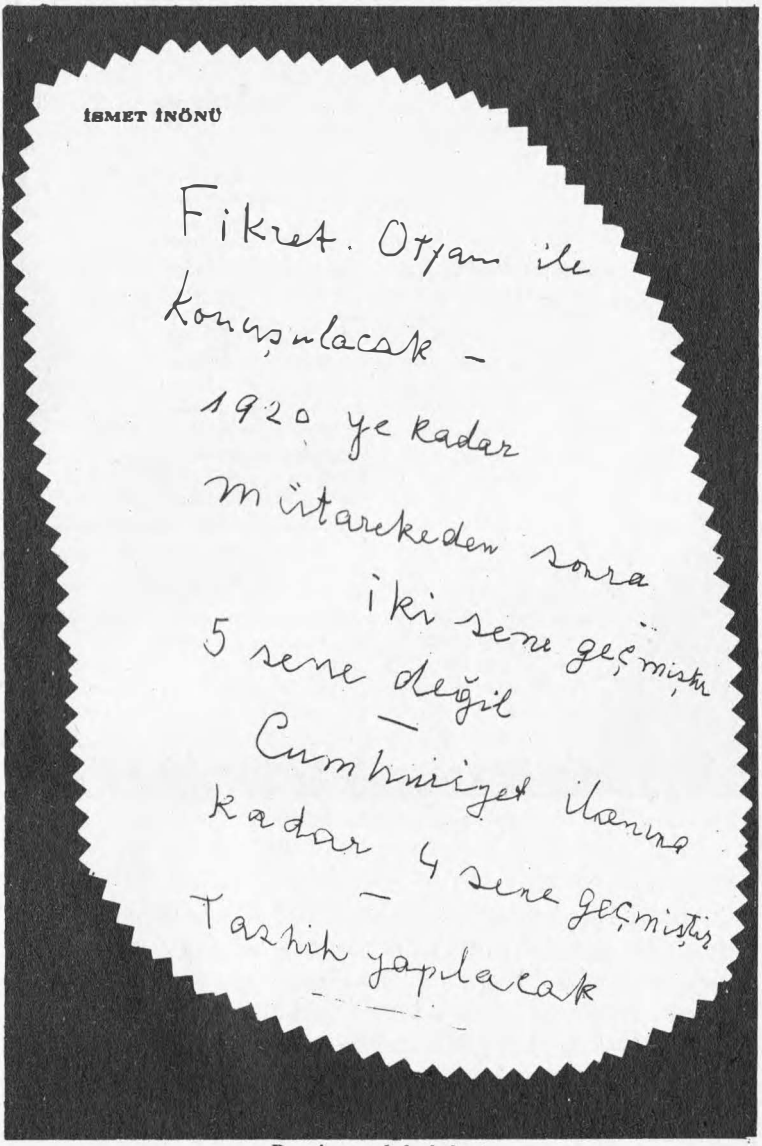

1920

...

Soruları ilettim Paşa'ya. Okudu: "Not mu alacaksın?" "Hayır, sesinizi alacağım." "Ama öksürüklerim de çıkacak." "Çıksın, ben onları yazmam." "Haydi aç bakalım. Dur. Açma. Notlarıma bakayım, şimdi aç." (Çok şiddetli, dehşetli öksürükler.)

10 Mart 1969 sabahı, telefon erkenden çaldı. Mevhibe Hanımefendi, erkenden rahatsız ettiği için özür diliyor ve Paşa'nın konuşma metnini hemen istediğini bildiriyor, bir saat sonra hazır olacağını Paşa'ya iletmesini rica ettim, Paşa "Daha çabuk olsun" demiş.

Paşa'nın akıl defteri.

Daktilonun şeridi silik. Kızdı. "Kendine bir şerit al, bu ne biçim yazı?" "Kopyası siyah, ama eliniz kirlenir." "Ben kirletmem ver onu."

Dikkatle okudu, stilosuyla düzeltmeler yapıyor. Orhan Birgit' le seyrediyoruz ve masada Paşa'nın bloknotu, üzerinde bir yazı:

"Fikret Otyam ile konuşulacak 1920'ye kadar süren mütarekeden sonra iki sene geçmiştir 5 sene değil. Cumhuriyet ilanına kadar 4 sene geçmiştir. Tashih yapılacak."

Paşa'nın neden ivedi davrandığı anlaşıldı, ben de dehşetli bir öksürükle bloknotun o sayfasını yırttım!..

PAŞA, KUYUDAN ADAM ÇIKARIYOR!

1969 yılının en önemli iç olaylarından birisini İnönü ortaya attı, sahip çıktı. Bu, basına "Kuyudan adam çıkarmak" adıyla geçti!

İnönü Meclis'te, bu konuda önemli ve duygulu, barışçı bir konuşma yaptı, ne ki bir kesimde tepkiler büyük.

Yanında Bülent Ecevit ve Ali İhsan Göğüş'le, koltuğunun altında siyah çantası Meclis'ten ayrılıyor. Şeref kapısına varmadan burun buruna geldik, her zamanki gibi kocaman bir "Oooooo" çekti, el sıkıştık, kuru elleriyle elimi tuttu, konuşmayı dinleyip dinlemediğimi sordu. "Dinledim" dedim... Hemen durdu heyecanla sordu:

— "Nasıl buldun?"

Lafı değiştirmeye çalıştım ama nafile! Paşa ısrarla soruyordu... "Şey" dedim. "Ben görüşlerimi bugünkü Cumhuriyet'te yazmıştım efendim."

Bir an duraksadı, Ali İhsan Göğüş'e baktı, emin olarak sordu:

— "İhsan, bugün bana Cumhuriyet getirilmedi, şimdi anlıyorum. Peki sen okudun mu?"

Göğüş, kem küm etti, okumadığını söyledi.

Paşa, Ecevit'e döndü:

— "Sen Ecevit?"

— "Gazetelere daha bakamadım Paşam."

Paşa bir an düşündü ve:

— "Demek ki iyi şeyler yazmamış!.." derken, sıcak kuru eli elimi şiddetle itti ve hızla ayrıldı!

...

Haber bomba gibi patladı Başkent Ankara'da:

"İnönü, Bayar ile görüşecek!"

Tarihi de yaman: 14 Mayıs 1969.

Ve o gün, saat yirmiye doğru 06 DP 946 plakalı bir otomobille Bayar, Pembe Köşk'e geldi. Siyasal Haklar'ın iadesi Meclis'te kabul edilmişti. Bayar, zorla inebildi arabadan. Tüm basın kapıda, Paşa da... Bayar, İnönü'ye bir hamle yaptı. Paşa elini uzattı bu çok eski arkadaşına ve "siyasi muarızı"na ve içeri girdiler. Aslında Paşa, kuyudan çıkardığı adamı bir kez daha çok yakından görme tutkusunu gerçekleştirdi!

Kırk dakika sonra: "ayrılış". Sorular birbirini izliyor ve yıllardır hiç mi hiç sevmediğim, binde bir kullandığım flaş, bermutad çakmıyor! Diyaframı açıp, arkadaşların flaşlarından yararlanmayı deniyorum, bu bana Hüseyin Ezer'in bir öğretisidir ve o anı en iyi saptayan, yüzlerdeki anlamı tek tek ortaya çıkaran fotoğrafı elde ediyorum!

İçerde konuşulmuş:

İnönü — Biz huzur arıyoruz.

Bayar — Çok doğru.

İnönü — Sigara içiyor musunuz?

Bayar — Kırk yıl oldu içmiyorum Paşa Hazretleri, ama sizin iradeniz çok kuvvetli siz arada bırakıp yeniden içiyormuşunuz.

İnönü — Kaç torununuz var?

Bayar — Benim dokuz.

İnönü — Benim dört... Kaç doğumlusunuz?

Bayar — 1299..1300

İnönü — Hangisi?

Bayar — Rumî 1300.

İnönü — Öyleyse 1299, benden bir yaş büyüksünüz.. Senden bir yaş alacağım var.

Paşa, "kindar" olmadığını da kanıtladı.

.....

Hüseyin Cahit Yalçın, Ulus'a gönderdiği başyazılarını, eski esercedit kâğıtlarını ikiye katlayıp, eski yazıyla yazar. Ulus'un emektarı Hakkı Hoca bunları daktilo ile yeni yazıya çevirir. Yalçın,

Paşa, "kuyudan çıkardığı" Bayar ile. (Bu fotoğraf ilk kez yayınlanıyor.)

"memleket" sözcüğünü çok kullanır, ne ki bizim Hakkı Hoca da bunu "memeleket" diye geçirir ak kâğıda! Düzeltmeler bana aittir ve günün koşullarına uymayan, bazı sakıncalı bölümler de vardır yazıda, İstanbul'a telefon edip Yalçın'la konuşur, durumu "lisan-ı münasiple" bildiririm, ne yapmamız gerektiğini sorarım. Yalçın yanıtlar:

— "Nasıl uygun buluyorsanız yapın efendim, o cümleyi ister çıkarın, ister düzeltin, teşekkür ederim."

Ve yine eski bir Başyazar, Yakup Kadri Karaosmanoğlu. Karaosmanoğlu'nun anlatılarını çok severim ve sık sık buluşup eskileri dinlerim; teybe alırım bunları. Ne ki, İnönü ile dargındır Karaosmanoğlu, ama Paşa'dan yine de saygıyla söz eder çoğu kez. Anlatırken öfkelenmediği zamanlar hariç!

Orhan Kemal, Necati Cumalı, Türk Dil Kurumu öykü ve şiir ödüllerini kazandılar. Dil Bayramı törenlerle kutlandı, armağanlar verildi 27 Eylül 1969'da. İnönü, ön sıralarda oturuyor, biraz geç olarak geldi Karaosmanoğlu, bir genç kız yerini verdi ve yeri Paşa'ya çok yakındı. İkisi de farkında değil! Tören bitti, kalkarken Paşa'ya eğildim:

— "Bakın Paşam, burada kim var?"

Göz göze geldiler, el sıkıştılar, hal hatır sordular ve sonra tatlı bir yarenliğe vurdular eski arkadaşlar. Barışmışlardı!

SANDIK BAŞINDA

Yağmur yağıyor Ankara'ya. 1969 yılının onuncu ayının on ikisi. Sayın büyüklerimiz oylarını kullanacaklar. Cumhurbaşkanı Sunay arabayla geldi, orada bulunan Bayan Sunay'a yaklaştı: "Benden önce gelmişsin." Sunay 5-A sınıfına girdi, çıktı, elindeki zarf bir türlü girmiyor sandığın deliğinden! Neler yok ki içinde, bir at, bir kartal, altı tane ok, oniki yıldızlı bir aslan, üç hilâl, buğdaylar, başakçılar, köylü işçi karışımı bir adam.

TRT muhabiri sordu:

— "Kaçıncı oyunuz efendim?"

— "Ne bileyim yani, uzun boylu hesap ettirme bana!

Bayan Sunay geldi, Bay Sunay sordu:

— "Nerde kaldın hanım? Mühürü basamadın mı?

İşte İnönü'ler, el ele tutuşmuşlar kumrular gibi, saat 10.30. Yağmur hızını arttırdı. Paşa sınıfa giriyor kısa bir süre için, birden döndü bizlere:

— "Bu kadar güzel kızı yanınıza bırakmam, gel bakalım."

Oy odasına el ele gittiler..

Seçmen kartını okuttuk: "Otuzdokuz yaşındayım" dedi Paşa. "1884 kaç yıl eder Paşam?" "...Altmış, ...yetmiş, ...seksen beş yıl on sekiz gün!"

... İşbu yazı 1970 yılı Şubat ayının 11 Çarşamba günü, yani Zilhicce 4. 1389, alafiranga saat 14.55'de yazılmaya başlandı. Demirel düşürülecek. Demirel nereye düşürülecek? Bence Demirel, yörüngeye oturtulmadığı için düşürülecek. Amerikalılar denize, Ruslar karaya düşürüyor. Bir müddet kuyuda kaldıktan sonra İsmet Paşa, yine ipi sarkıtacak ve Demirel'i de kuyudan çıkaracak!

Bu minval devam eden yazımı Paşa'ya okutmuşlar. "Benimle dalga geçiyor" demiş biraz kızgın.

KİM KURTULUR BUNLARDAN?

Bir Başkent notumu okumuşlar Paşa'ya. Dinlemiş; sonunda,

KORİDOR

Fikret OTYAM

Beyrut, Bağdat, Basra, Kuveyt... Kerbelâ, Kûfe falan derken CHP Kurultayını kaçırdım! Bağdat'ta, Çukurova Radyosundan izliyordum burada olanları. Bu ara, Sayın İnönü'nün şapkasını alıp gittiğini de bilmem nereden gelirken, radyoyu kurcalayıp vakit öldürmeye çalışırken duyuverdim!.. Türkiye'de saat 19.00 iken, Irak'ta 20.00 oluyor alışamadım gitti!. Saatin yirmisinde yüreğim hop oturdu hop kalkıyordu..

Neyse, önceki gün TBMM'nin içinde, yani bizim dairede da, CHP Kurultayı Şurrı Atalay ...ıp ay-

Bu da bendeniz için

kocaman bir "Yaaaaa!" çekmiş.

Nottaki bir fıkra, o sıralar günün fıkrası:

"İsmet Paşa, Demirel, Feyzioğlu bir sandala binmişler. Deniz alıp alıp veriyormuş. Dalgalar sandalı devirmiş, sulara kapılmış. Sandal battı, kim kurtulur bunlardan? Yanıt: Millet!"

"CHP'DE NELER OLUYOR?" başlıklı incelememi arkadaşlar, epey büyük göstermişler ilk sayfada, başlığı da yaman:

"İNÖNÜ ÇEKİŞMELERİ ÖNLEMEK İSTİYOR
CHP İÇ ÇATIŞMA HALİNE GELDİ."

İkinci yazının başlığı:

"CEPHELEŞMEDE GENÇLER ECEVİT'İN
YANINDA YER ALDI."

1970 Nisanı'nda CHP kazanı daha bir fokurduyor.

"...Ve 23 Nisan. Tastamam 50 yıl geçmiş aradan. İlk Meclis'ten sağ kalanlar Ankara'da toplandılar. Anıtkabir'de, Paşa, kolunda Fahrettin Altay. Paşa'yla ağır ağır yürüyor. Altay Paşa, "Paşam, biz müzelik olduk" dedi. Ne güzel böylesine müzelik

olmak. Bakalım, teslim ettikleri orta kuşak da böyle "müzelik" olabilecek mi?"

"İKİNCİ ADAM YOK DEĞİL Mİ PAŞAM?"

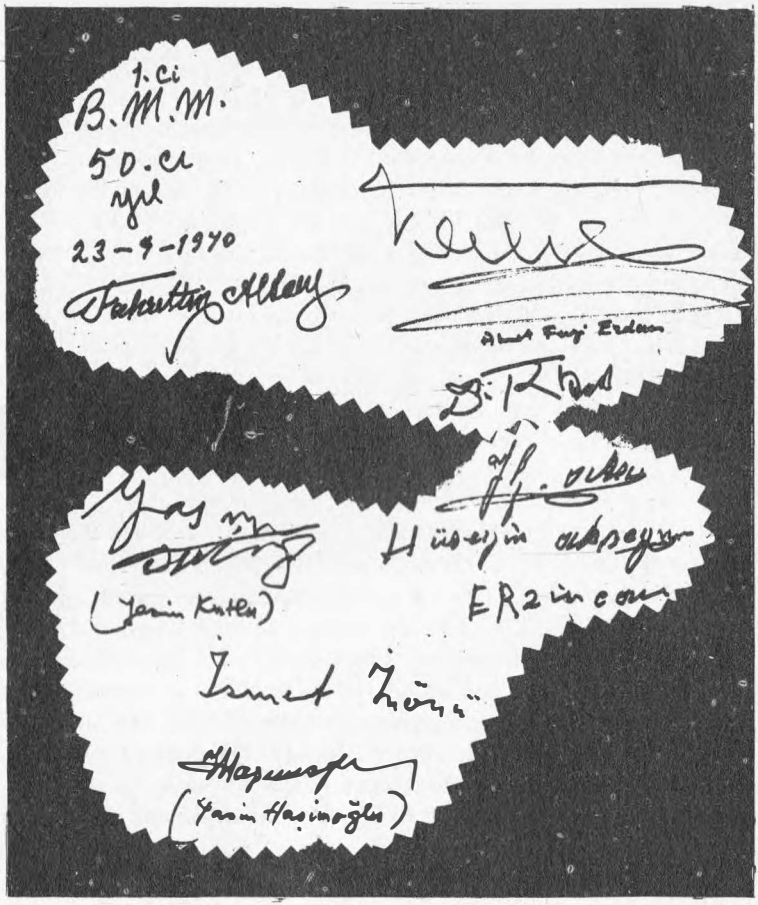
Ankara-Yorgun Savaşçılar, TBMM tören salonuna yine "destekli" olarak girdiler. Avizeler pırıl pırıl, ışık saçıyor. Bandolar marşlar çalıyor. O, ilk TBMM'nin bir salonluk, üç beş odalık binasındaydık aynı günün öğle saatlerinde. Aradan elli yıl geçmiş. Neler gelip geçmişti ve bilmem kaç yüz milyon liraya yepyeni bir TBMM binası yapılmıştı. Yorgun Savaşçılar yeni TBMM'de, o muazzam tören salonunda daha da büyük görünüyorlar. Tevfik Rüştü Aras'ın gözleri pek görmüyor ve kulakları da pek iyi işitmiyor ama, İnönü ile sıkı bir söyleşi içindeler. İlk dönemin gazetecilerinden Feridun Kandemir, İnönü'nün ezelî ve ebedî muarızlarından sayılır. 1950'de aynı gazetede çalıştık, iyi bilirim Paşa için düşündüklerini. Kandemir, Paşa'nın elini tuttu: "Paşam, ikinci adam yok değil mi? Atatürk var sadece tek adam, ikinci adam yok. Gelin şunu tescil edelim, artık göçüp gidiyoruz" diyor İnönü'ye; ve İnönü'ye bunu onaylatmak istiyor. İnönü gülerek dinliyor Kandemir'i. Kandemir, durmadan ısrar ediyor: "Paşam, ben ikinci adam tanımıyorum. Bunu da İkinci Adam Masalı diye yazdım kitap halinde, gelin söyleyin, ikinci adam yok deyin, ikinci adam yok değil mi Paşam, gelin tescil edelim!" CHP'liler sinirli bir şekilde izliyorlardı ki İnönü gülerek döndü, "Kim bu adam?" dedi. Oysa Paşa dakikalardır dinliyordu, kulağına eğilip söyledim:

— "Feridun Kandemir... İkinci adam yok, tek adam var diyor, hanii İkinci Adam Masalı yazarı... Eski gazeteci Feridun Kandemir Bey..." İnönü gülüverdi:

— "Haaaaa şu... Bırakın söylesin, hep söyler, hep yazar!

Nizamettin Nazif, İnönü'ye eğilmiş, "Paşaaa.. Paşaaa.. Paşaaa.. Sen bu adamı astırmadın zamanında, asılacak adam bu!" deyince İnönü yine güldü. Kandemir'in çenesini okşayarak:

"Yok canım," dedi, "niçin asalım, bakın ne güzel adam" ve gruptan ayrıldı İnönü. Nizamettin Nazif'in elini sıkmamıştı. Nizamettin Nazif, o gür sesiyle, "Paşaaaa, bizim elimizi sıkmak yok muuu?" deyince İnönü, uzatılan eli sıktı. Nizamettin Nazif, "Eh, bir de yanak ver bakalım" deyince İnönü, "...İşte yok,

TBMM Ellinci Yılı anısı. Şimdi hiçbirisi yok imza sahiplerinin.

olmaaaaaz" dedi ve yürüdü.

.....

CHP dalgalanması sürüyor.

İNÖNÜ: BIRAKIP NEREYE GİDERİM?

1971 yılının Nisan ayının biri.

Ankara. İnönü, gülerek, "Partiyi bu vaziyette bırakır nereye giderim? Hiç niyetim yok gitmeye." dedi.

"Biraz telaş uyandırmış Paşam" dedim. İyice güldü: "İki tarafı dalgalandırmışlar. Bir kısmı yarım ağızla, gitsin demiştir; büyük bir kısmı da, Ooooo gidiyor demiş, sevinmiştir. Ben her zaman söylerim bırakacağım diye, ama olmuyor."

Paşa pek yakışıklıydı dün kahverengi elbiseleri içinde; koltuğa gömülmüştü CHP Grup Yönetim Kurulu odasında. Yanında "evlatları", yani asî, yani uysal, yani çok uysal, yani gitmesine sevinecekler; yani kalmasını yarım ağızla isteyenler, kalmasını tam ağızla yürekten isteyenler...

Odaya girdiğimde, evlatları arasında Cumhuriyet'in tutumuna hele hele benim Meclis Notları'ma çok kızan altın dişli, "yeni yetme bir parti büyüğü"de vardı! Yavşak yavşak sırıtıyordu. İnönü, yanındaki koltuğu gösterip, "Ooooo gel bakalım" dedi. Eminim, o altın dişli genç parti büyüğü İnönü'ye "giydirmiştir" içinden! İnönü, "çekilme" lafının nereden nasıl çıktığını ince ince anlattı. "Partiyi bu vaziyette bırakır nereye giderim? Hiç niyetim yok" dedi. Sonra ekledi. "Dalgalandırma" durumunu, kiminin yarım ağızla gitmesin, kiminin de yani büyük çoğunluğun, "Oooo gitsin" diye sevineceğini söyledi.

Kapıdan çıkarken, Trabzon Milletvekili sevimli Ahmet Şener, arkamdan seslendi:

— "Otyam hangi taraftan acaba?"

— "Gitsin... Çekilsin... diyenlerden!" dedim. Nasıl olsa bazı CHP'liler gibi yapmıştım; "Nasıl olsa Paşa duymaz!"

...

PAŞA'NIN DAL NUMARASI

Pembe Köşk'ün bahçesinde "mutad" yürüyüşünü yapıyor. "Sen benden yaşlısın, buyur önden." "Estağfurullaaah Paşam, siz buyrun lütfen." "Pekâlâ demek ki yaşlılığı kabul etmiyorsun?"

Ve öne geçti, eğildi ağaçların arasında, yay gibi gerilen bir dalı tutunca hemen vaziyet aldım ve Paşa o anda dalı bıraktı, dal vurmadı bana!

Paşa kahkahalarla gülüyordu:

— "Bu numarayı bana bir kere yapmıştınız Paşam" deyince

pek üzüldü; gözlerini hayretle açtı:

— "Demek yaptım ha, sen de şimdi vaziyet aldın ve daldan kurtuldun, İhsaan, bu açıkgöz..." Kahkahalarla gülmeye başladı. Bu, Paşa'nın ünlü dal numarasıdır ve çok kişide denemiş, epey göğüs vurmuştur dal ile!

.....

Diyarbakır'dan uçakla getirildim Ankara'ya ve SSK Dışkapı Hastanesine yatırıldım dördüncü katta. Böbrek sancılarım durduruldu. Akşama doğru koridorda hastalarla yarenlik ediyorum. Bir ses çınlıyor:

— "Paşa geliyor!"

Bir iki saniye sonra yatağımdayım ve sonra Paşa nefes nefese odaya girdi! Asansör bozukmuş ve Paşa dört kat merdiveni yaya çıkmış! Çocuklarım, kardeşlerim bile daha gelmemişti ve sabah yatırılmıştım hastaneye. Paşa yatağıma eğilmiş, başım iki elleri

Kendi gitti adı kaldı yadigâr... (Fotoğraf: Hüseyin Ezer.)

arasında yanaklarımdan öpüyor ve hayret, ilk kez kulağımı çekmiyor ve ısırmıyor! Ardı ardına sorular, nerede nasıl tuttu; Ankara'ya nasıl getirildim; doktorlardan da ayrı bilgi alıyor.

— "Paşam, siz hiç böbrek sancısı çektiniz mi?"

Bir kalıkalıa atıp başını arkaya atıyor ve yanıtlıyor:

— "Biliriiim, biliriiim, Amerika'ya giderken uçakta doktorum Zafer Paykoç'u tutmuştu, ızdırabına şahit oldum!"

.....

Cumhuriyet Ankara Temsilcisi Kemal Aydar, şekeri nedeniyle hastaneye kaldırıldı. Paşa'dır, hemen duyar, Meclis'te karşılaştık Paşa'yla. "Gel bakalım kardeşim, şimdi anlat bakalım. Kemal'in durumu nasıl, şekeri kaça düştü, son durumu nasıl?"

Anlattım. "Haydi bakalım, şimdi Aydar'ı ziyaret edeceğiz."

Paşa, Kemal Aydar'ı öptü, yatağına oturup dakikalarca soru yöneltti.

"Aydar, şeker iyi hastalıktır bilesin. Şimdi çok yaşayacaksın. Ömrün artacak, üzülmek yok."

Kırk yıllık uzman şeker hastası İnönü öğütlerde bulundu. "Bununla bana sık sık durumunu bildir" dedi.

.....

Paşa, gözlüklerini yine değiştirdi. Şeref Bakşık ile yürüyorlar. Hep o takılacak değil ya!

"Paşam, cakanızdan geçilmiyor; gözlükler pek yakışmış, güle güle takınız."

Bakşık ekledi:

"Güzele ne yakışmaz?"

PAŞA'NIN GÖZLERİ

Paşa'nın gözlükleri Paris'ten geldi. Paris Büyükelçisi Hasan Esat Işık bir kurye ile gönderdi gözlükleri. Tastamam üç tane, 15 Ocak 1972'de.

Paşa, on gün sonra TBMM'de Sıkıyönetimin iki ay daha uzatılması görüşmelerinde önemli bir konuşma yaptı ve "Siyasi suçlar için idam olmamalı" dedi.

... Elli yılı aşkın politik alanda daima ön safı tutan bir insanın elbette her sözü, her davranışı kafalarda birtakım sorular yaratır, yarattırır. "Paşa Dede", Ankara İl Kongresinde bir zamanlar "Göz Bebeği" olan Sayın Bülent Ecevit'i ve arkadaşlarını ve İl başkanını "sözle ham-ham" etti; yedi yani! Oysa Kongrede ilk konuşmayı yapmış, delegeler kendisini can gözüyle dinlemiş, ama oyları yine burada da Ecevit'e vermişlerdi.

PARİZİEN GÖZLÜKLER

... Hem inanınız, Paşa Dede, yeni Parizien gözlüklerini taktıktan sonra bizzat bendenize, "Dünya varmış, dünyayı şimdi daha iyi görüyorum" dedi içtenlikle. Şimdi Paşa Dede artık işi gözlükle idare ettiğine göre CHP İl Kongresinde "Dünyayı iyi görmeyen" gözlüklerini taktı yanlışlıkla çoğu partilisini "hüsrana uğrattı"; ya da TBMM'de, "şimdi dünyayı daha iyi gören gözlüklerini taktı."

"PAŞA'NIN KAFASI İYİCE KIZMIŞA BENZİYOR"

... Ankara. İsmet Paşa'nın unutulmayacak bir sözü vardır: "Kafamı kızdırmayın, yapmayacağım şey yoktur. İsmet Paşa'nın kafası kızmasın artık yapmayacağı şey yoktur..."

"PAŞA SON SÖZÜNÜ SÖYLEYECEK Mİ?"

... Ankara. Paşa, yani İsmet Paşa, yani CHP Genel Başkanı son sözünü söyleyecek mi Ecevit için, yani Zonguldak Milletvekili, yani CHP eski Genel Sekreteri için?

... Evet, Paşa artık son sözünü söylemelidir, çok yarar vardır bunda, CHP ve hatta memleket için. Paşa, muhakkak CHP Antalya İl Başkanı ile İl Yönetim Kurulu üyelerini kabul ettiği

zaman Ecevit için sarfettiği o hazını güç, kabulü güç iddialarını da ortaya koymalıdır Grup kürsüsünden. Tabii buna ilişkin kanıtlarını da ekleyerek. Yani o sözleri, o ağır ithamları, varsa belgelerle şununla bununla ortaya koymalıdır. Yoksa o ağır suçlamalar, benzetmeler havada kalır ki, elbette böyle bir durum Sayın İnönü'nün engin tecrübesiyle asla bağdaşmaz, hele kişiliğiyle hiç bağdaşmaz..."

... 14.5.1972 Ankara. Beyrut, Bağdat, Basra, Kuveyt, Kerbelâ, Kûfe falan derken CHP Kurultayını kaçırdım. Bağdat'ta, Çukurova radyosundan izliyorum burada olanları. Bu ara, Sayın İnönü'nün şapkasını alıp gittiğini de bilmem nereden gelirken, radyoyu kurcalarken duyuverdim! Ne var ki İsmet Paşa'sız bir CHP Kurultayı düşünemezdim eskiden. İnsanoğlu nelere nelere alışmaz ki? Alışmıyor ki? CHP denilince sloganı, programı, tüzüğü, bilmem nesi altı oku değil de İsmet Paşa akla gelirdi ilkin. İsmet Paşa denilince de akla tabii CHP gelirdi...

İNÖNÜ İLE DEMİREL NASIL GÖRÜŞTÜLER?

AP Genel Başkanı Demirel'in istemiyle İnönü Süleyman Bey'i CHP Grup Başkan Vekili odasında kabul etti.

... Bay İnönü ile Bay Demirel halvetten çıktıktan sonra yine kapıya doluştuk. Bay İnönü, Bay Demirel'in yanında duruyordu ve Bay Demirel'in kulakları pancar turşusu allığında idi.

Paşa gidiyordu. Biz de ardından. İnönü birden döndü, "Siz nereye geliyorsunuz?" dedi hışımla. Hepimiz fren yapmıştık bu söz üzerine ve Bay İnönü "OO BAYLAR"ın kapısını tuttu.

Gazete başlıkları:

13 Şubat 1972. "Oyun Artık Örtüsüz Oynanmalı." CHP Lideri: "İhtilaf sunîdir. Çaresini bulamıyoruz..."

9 Mayıs 1972.

"İNÖNÜ GENEL BAŞKANLIKTAN İSTİFA ETTİ." Liderlikte 33 Yıl 4 Ay 11 Gün Kaldı. Ecevit: Partide bir bölünme olmayacak... CHP'li 105 Parlamenter İnönü'ye bağlılığını bildirdi.

8 Haziran 1972.

"İNÖNÜ MECLİSE MALATYA MİLLETVEKİLİ OLARAK GELDİ. Gelenek bozuldu ve Meclis salonuna ilk defa gazeteciler de girdiler."

22 Haziran 1972.

"İnönü tüzük değişikliğine karşı çıkıyor." Başkent Notları: "Herkes İnönü'nün Malatya'da ne yapacağını soruyor. Fikret Otyam"

6 Kasım 1972.

"İNÖNÜ'NÜN CHP'DEN İSTİFASI AÇIKLANDI. SİYASİ HAYATINI TABİİ SENATÖR OLARAK SÜRDÜRECEK. 49 YIL SÜREN CHP'LİLİK SONA ERDİ. ECEVİT: İNÖNÜ'YE ESENLİK VE UZUN ÖMÜR DİLERİM DEDİ."

7 Kasım 1972.

"BAŞKENT NOTLARI
BEN DE İSTİFA ETTİM
Fikret Otyam." (Alaylı bir yazı...)

8 Kasım 1972.

"BAŞKENT NOTLARI
NASIL REVA GÖRDÜLER BUNU İSMET PAŞA'YA?
Fikret Otyam."

17 Kasım 1972.
"İNÖNÜ SENATÖRLÜK GÖREVİNE BAŞLADI"

26 Aralık 1972
"BAŞKENT NOTLARI
PAŞA
YOK
ARTIK..."

Ankara. "Paşa" yok artık. Öldü. Dün öldü saat on altı onda...

Atatürk'ün yakın arkadaşı...

Benim de değil mi?

Ama yok artık. Yaptıkları, yapamadıkları, yapmasını beklediklerimiz yazılacak gayrı.

... Her gün soruyorum köşke, "Paşa baba nasıl, ne yapıyor, nabzı, ateşi? Ne yedi bugün? Kahvaltısını etti mi? Öğle yemeğini?..."

Ve doktorunu da devamlı arayıp aynı şeyleri tekrarlıyorum, tekrarlıyorduk.

İstanbul'daki arkadaşlar telaşlanıyordu: "Bir arkadaş sabaha

kadar beklesin Pembe Köşk'ün kapısında, atlamayalım haberi." Şakası bile acı, acıydı ama telefonun taa İstanbul'daki ucuna sesleniyordum: "Paşa bizi zor durumda komaz; bakmayın, son zamanlarda çok cilveleştik... Sakin olun... O bizi de gömer..."

Bu, ne olursa olsun O'nun ölmemesini, yaşamasını dilemekten geliyordu; apaçık bu.

... Bir defter kapandı, kocaman bir defter... "Başkalarının istikbalinde olan şeyler, benim mazimde kalmıştır." Bir çırpıda yazılmış yazı bu. İlk acı duyular, bölük pörçük... Seveni sevmeyeni, dostu, dostu olmayanı, küçüğü büyüğü, genci ihtiyarı, rakibi, rakibi olmayanı, Türk Ulusu'nun başı sağ olsun.

İnönü de yok. Yavuz Zırhlısı da.

Koca bir defter kapandı gayrı...

...

29 Aralık 1972

BAŞKENT NOTLARI

İNÖNÜ İSMET...

Ankara. Öldü. On dakika sonra haberi verdik gazeteye. Oturduk, o ilk acıyla yazılar yazdık bölük pörçük. İnönü, hele 1950'lerden sonra basıncıların dostuydu, son iyiliğini de yaptı. Gazetelere yetişecek şekilde o tatlı, minicik gözlerini yumdu dünyaya. Ama bulutlar bizden yana değildi; uçak inemedi, bir iki eklemeyle, hazır kalıp basılıp dağıtıldı İstanbul dışına. Yani o ilk yazımızı İstanbul dışındaki okurlar göremedi. "Bu kadar takılırdın, neden yazı yazmadın?" diye telefon eden okurlarım için bu açıklama.

İHTİYARA SEVGİ

"İhtiyar"a anlatılmaz bir sevgi gösterisinde bulundu halkımız. Bu O'nun hakkıydı. Halkımız bu hakkı teslim etti. Sabahlara dek TBMM önünde kuyrukta titreyen insanlar, yalansız dolansız, çıkarsız sevgilerini gösterdiler.

Abartmayayım ama, ne kadar insan varsa, Paşa ile o kadar anı vardır. "İhtiyar" diye bahsederdim. Yakaladı bir gün, sordu neden "ihtiyar" diye yazdığımı. "Benim yaşıma gelinceye kadar bekleyeceğim, bakalım o zaman ne yazacaksın?"

... Kurduğu CHP ile ilgili son bir iki davranışını O'nunla

bağdaştıramadım, kanımca ağır yazılar yazdım. Şimdi İnönü yok artık. Zaman, O'nun yüceliklerini, yanlışlarını, nice yanlarını değerlendirecek. Kim ne derse desin gerçekten "yiğit bir vatan evladı"nı yitirdik. İnanıyorum ki ulusça yandık bu yiğite. İyi tanıyan, iyi tanımayan yandı.

Anıtkabir'e gömülmesi kadar doğal bir karar olamaz. O, iki yüce taştan birisiydi; yerini buldu. Ama bir kuşkum var; Anıtkabir Karacaahmet mezarlığına dönüştürülmemeli. Hükümetin kararı değil, tarihin kararıdır O'nun Ata'nın yanına gömülmesi. Ama burası, Cumhurbaşkanları için bir "türbe" haline getirilmemeli.

... Nur içinde yat "Koca İsmet."

Saygılar sana...

.....

Babamın günlüklerinden:

29 Ekim 1946 Pazartesi.

"Milli Şefin rahatsızlık haberlerinden çok müteessirim. Tanrım, bir acı daha bize göstermesin..."

Tanrı, babamın dileğini kabul etti, bu acıyı görmedi ve 1961 yılında 73 yaşında öldü.

Ve İsmet Paşa, benim kimin nesi olduğumu tastamam hiç bilmedi.

Şimdi hepsine, sizlere saygı, sevgi ve rahmet desem, duyarlarm'ola?

Dizgi: Adam Yayıncılık A.Ş. 169 54 10
Kapak Baskı: Mas Matbaacılık 528 55 22
İç Baskı: Ana Basım Sanayi ve Ticaret A.Ş. 169 00 41

Fikret Otyam

Şu Bizim Gazipaşa

ve

İsmet Paşalı Yıllar

"Otyam'ın gücü, kişiliğini ressam diye, senaryocu diye, ya da şair, hikâyeci diye belli parçalara ayırmaya kalkışmamasından, bu özelliklerinin hepsini içine alabilecek bir anlatım yolu seçmesinden ileri geliyor. (...) Başarısını içtenliğine, kendi iç yapısına göre bir anlatım yolu bulmasına, ve bu yola uygun her sanat dalının sözlüğüyle beslenen, en soyut kavramlarla en canlı halk deyimlerini birleştiren bir dilden yararlanmasına borçlu."

— Adnan Benk

Bu kitapta Fikret Otyam'ın Cumhuriyet gazetesinde yayımlanırken büyük yankılar uyandıran iki röportajını bir arada sunuyoruz: "Şu Bizim Gazipaşa" ile "İsmet Paşalı Yıllar". Özellikle ikinci röportaj tarihsel bir belge niteliğindedir.

Fikret Otyam (d.1926, Aksaray, Niğde) orta ve yükseköğrenimini İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'nde tamamladı (1953). Dünya, Ulus, Cumhuriyet gazetelerinde uzun yıllar çalıştıktan sonra emekliye ayrılarak Antalya'nın Gazipaşa kasabasına yerleşti. Kalemi ve fotoğraf makinesiyle bütün ömrünü halkını yansıtmaya adamış bir yazar olarak haklı bir üne erdi.

adam 185